

Pwa Pisha'akho nkwan ha'an

Luka fī'i nε

Kāon nu pa tho nu

Pwa pisha'akho nkwan ha'an Luka fī'i nε nōon Jisho nō nkwe Ishrae na Minnwi ni nkā'a nε, pugu pa na a ju mbo nkwe nguon ngwa. Luka nā'an na a ni nchu'ō Jijwe Minnwi nchu'ō Jisho na a chīi pwa pisha'akho ni pa ghan pou. Luka fī'i nkwan Jisho fā'o njū'ō mbin nguon nkwan ngwa na pugu fā'o nguon nthwe chà nε.

Luka nā'an ntou pa nnu na a fe pwanju'ō. Fūon yi pō mon njē yi na a fī'i nkwan ha'an tho nu Jisho ni mbo nε, mbini mbo mon ndugwi yi li'i ha'an Jisho ku'ō po nε. Luka pini nu'un nā'an nkwan ha'an ngwa ni nchho mbin Jisho ndo nku'ō nu mon pin yugu ndii na Jisho ni nkwo ku'ō po nε mon Nwa'anli Fà'a Ghan Ntaon Jisho.

Nnu na a chwīe Luka nā'an nwa'anli yei nε

¹ Ndo ha'an ntou ngwa pa'ō nō nā'an nu pa nnu pe na a lōgō li'i shina pia nε, ² wu'ō nkwan ha'an pia nu'un nja'ō mbho ngwa ha'an pugu ni mbo nō njē yi, njəi mbini nu'un nchīi chrà Minnwi, ³ nthε na nkwo ya ntou nguon pa nnu shishi'i nkwan ha'an a ki kie llo nō njē yi nε, a pwa na nā'an nnu pigho mfe ve nkwan ha'an a ki ya ntogō nε, ma Tiofilu non ndien, ⁴ nenne na mimfe o ya nji shishi'i pa nnu ha'an pi shwei gho nō nε.

Pi ch̄ii nnu phi Jouŋ Ngan Fε Nkhĩ

⁵ A ni mbo tho Herɔ, mbo f̄uon Judia, yich̄ai ngan fe'ingien Minnwi ni mbo fo, ligi yi po Shakaria. A ni ndho mon ghr̄a ghan fe'ingien Minnwi, llo mon ndaanon Abija. A ni mf̄a'ɔ ngwe vi llo mon ngwreion Eron*, ligi yi ni mbo Elishabe. ⁶ Nguon vugu ni mbo ngwa ndindi shhi Minnwi, ntho nū'ɔn nguon kina pugu pa gí Taathɔ ndo ki lo mf̄a'ɔ nt̄ai. ⁷ Ndo pa'a pugu lo nji'i f̄a'ɔ muun, nthε ηa Elishabe ni mbo pi nkhwē, ndo pugu ni nkwo ya ndunu.

⁸ A ni nga mbo llé ch̄ai, a po ndii ghr̄a pa Shakaria no f̄a'a nu no ghan fe'ingien Minnwi, Shakaria f̄ē'i nu, ⁹ nkwan ha'an nū'ɔn ghan fe'ingien Nda Minnwi ni mbo ne, pugu mā'an yaon no ȳai nu non ηa Minnwi chu'ɔ ηa a t̄uon *l̄ei ne. A gū mbin yu ηa a nii ju Nda Minnwi li'i t̄uon yich̄ai nkwan l̄ei no gha'ɔ nu Minnwi. ¹⁰ Ntou ngwa ni mbo mbhi nchho nduon Minnwi mon ndii gho ηa pi ni ntho nt̄uon l̄ei ne.

¹¹ Ngan ntaon Taathɔ n̄on non yi ȳai yu, nthi ngei mbho ji li'i fe'ingien ηa pi ni nt̄uon l̄ei ne. ¹² Shakaria ni nga nj̄ai vi, nj̄u'ɔ yi taon, p̄ogo gu w̄ein vi. ¹³ Ndo ngan ntaon gho chhu ηa, "Ki'i mf̄a'ɔ p̄ogo gu, ma Shakaria. Minnwi ya'ɔ luon yo. Elishabe ngwe gho shi mbhi muun mimbia ɔ chh̄o ligi yi ni Jouŋ. ¹⁴ Muun vei shi mbo pwanju'ɔ ni pwatua ve, ntou ngwa pin̄i mf̄a'ɔ pwanju'ɔ ηa pi phi vi. ¹⁵ A shi mbo mmenon shhi Taathɔ. Ki'i a ma nnu là'ɔ ki sheshe là'ɔ titini. A

* **1:5** 1:5 Eron ni ngu'ɔ mbo pi ngan fe'ingien Minnwi nkaa yu.

shì ndinaon ni Jijwe Minnwi llo ndii ña a pò mon puñ nɛ. ¹⁶ A shì nchwīe ntou puon Ishrae pīni mbara Taathò vugu, mbò Minnwi. ¹⁷ A shì ñgōi ju nò likiɛñ Taathò mon jijwe pugu pa ghrí nò yi ñjəilí'í Minnwi mbò Elaija, nò chīni nu ñjù'ò pa tǎa pugu pa yi puon, ñkara pa ntinithò pugu kwəi ñkuon mbha shiethò ñgwa ndindí nenne nò nchwīe nu ñgwa ña pugu pīri non yugu ni Taathò."

¹⁸ Shakaria pie ni ñgan ntaon ghò ña, "Mi shì ñkie pi ñeiñ mfā'ò tininju'ò ni nnu pei ña ñkwo lulunu ñga'a, ñgwe a kwo lulunu ñkaa yu nɛ?"

¹⁹ Ñgan ntaon ghò khwē ghò ña, "Mi Gabreya. Nthi shhi Minnwi, ña a taon a ña ñchrā ve ndò nshwei ghò ni pwa pisha'akhò yei. ²⁰ Lii ñjəi, nthɛ ña ɔ lo ñji'í mbinñ chrà a nɛ, ɔ shì ñgū fhincho ti ñgōi nchəiñ llé ye ña nnu pei shì ndōgò lí'í nɛ."

²¹ Pa ñgwa ni nchhò ñjwere Shakaria, nthò ñgrāo nu ñkwan nò ha'an a yiyiri Nda Minnwi nɛ. ²² A gha ntaon mfifhi, pugu yəi ki'ɛ ña a yəi pi nnu Nda Minnwi, a thò nōon nnu pi ni mbhò ñkina mbò fhincho.

²³ Ndiñ ña ndii fà'a yi Nda Minnwi ni mme nɛ, a pīni la'a. ²⁴ Pa llé gha ntogò, Elishabe ñgwe vi shūu, ndəiñ non yi nò tiɛñ nàon, nchhu nu ña, ²⁵ "Yei nnu ña Taathò fā'a mbinñ mu, Taathò lli a ni pwapuñ nò pi'í nu lrithò mbinñ mu shina ñgwamishua."

Pi chīi nnu phi Jishò

²⁶ A ni ñga mbò ndii ña Elishabe ni ñkwo shūu nò ntigao nàon nɛ, Minnwi taon ñgan ntaon vi,

mbo Gabreya, na a ghēi Nashare, mbo yichēi li'i Galili, ²⁷ njēi muuŋ miŋgwe chēi, ligi yi pō Meri, na a shi ya'a ji mimbia nē. Pi ni nōon vi ni Joshe nō ŋgwe vi. Joshe ni mbo ŋon llo mon ndaanon fūon Devi. ²⁸ Ngan ntaon gho ghēi nchhu ni Meri gho na, "Nchrā ve, ma mbrotho miŋgwe, Taathō pō pēi yu ka'a!"

²⁹ Meri fā'o fiŋthō, mbini ŋgrāo na yei pō pi yēi ŋkwan chrā nu neiŋ. ³⁰ Ngan ntaon gho chhu gho na, "Ki'i mfā'o pogo gu, ma Meri, Minnwi lōgo nthi mi nō nōon nu pwapuŋ ve. ³¹ Lii njēi, o shi nshūu mbhi muuŋ mimbia nchhō ligi yi ni Jishō. ³² A shi mbo ŋkieŋ mmeŋon ndieŋ, pi mēiŋ vi ni Muuŋ Minnwi na a Chaapifuon nē. Minnwi Taathō shi nchēre vi ŋkuon faan taa vi, mbo Devi. ³³ A shi nsha'a ŋgwreŋon Jakō nō ŋguon ndii, mba'a ndugwi Sha'afuon yi ma nji'i mbo."

³⁴ Meri pie ngan ntaon gho na, "Mimfe a kie pi neiŋ mbo nne, na ndo naa nji mimbia nē?"

³⁵ Ngan ntaon khwē gho na, "Jijwe Minnwi shi nshwi'i mbiŋ gho. Nji ju na a Chaapifuon nē kuru gho. Nthe yie gho, muuŋ na o shi mbhi nē, shi mbo yi taonṭaon. Pi mēiŋ vi na Muuŋ Minnwi. ³⁶ Lii njēi, ndiŋ gho Elishabe pō ni shūu muuŋ mimbia ŋkaa yu nō ntigao nāon mon ndilunu, mbo ju na pi ni mēiŋ vi ni ŋkhwē nē. ³⁷ Nthe na yichēi nnu shi'a ŋga'a Minnwi."

³⁸ Meri chhu na, "Mbo neiŋ, mbo muuŋ fā'a Taathō, a pō vōi ŋkwan ha'an o chhu nē." Nenne ngan ntaon gho ghēi ni vhi.

Meri kra Elishabe

39 A gha nda'a shigēi llé, Meri lollo ḡkono ḡgēi mon yichēi la'ataon mon Juda, la'ataon ntou mbra. 40 A ghēi nii nda Shakaria nchrā ni Elishabe. 41 Elishabe ni ḡga nja'o chrā Meri, muuḡ ḡāna ni ḡji mon puḡ yu. Elishabe ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, 42 nenne nchhu ni ḡji ḡa, "O mbrōtho shina ḡguon piḡge ghao, ndo mbrōtho pō muuḡ ḡa o shi mbhi ne! 43 Mi pō pi gō, ḡa yei ḡkwanḡ nnu chwē a, ḡa mūuḡ Taathō a thō ḡkra a? 44 Nthe ḡa ndii ḡa mi nī ḡja'o o chrā vēi ne, muuḡ ḡa a pō puḡ mu ne ḡāna ni ḡji nthe pwatua. 45 Mboro pō ve nthe ḡa o piḡ nnu ḡa Taathō chhu ve ne!"

Nkhĩ Meri nō gha'o nu Minnwi

- 46 Meri khwē ḡa,
 "Nchhu ni ḡguon ḡjū'o a ḡa ndigha'o pō ni Taathō.
 47 Mbini mfā'o pwanju'o nthe Minnwi mbo ḡkwe a,
 48 nthe ḡa a kwīḡ muuḡ fā'a yi, yi juju.
 Līi ḡjēi, llo ndwe ḡgēi nu shhi ḡguon ḡgwreḡḡwa shi mēiḡ a ni mbrōthō.
 49 Nthe ḡa ju ḡa a tini ḡga'a ne,
 chwē pa memme nnu vēi, ligi yi pō ḡon Ki Fhi Yi.
 50 Llo ḡkuon ḡgwreḡḡon nshwi'i ḡkuon ḡgwreḡḡon,
 a nōon kwoshini ni ḡgwa pe ḡa pugu pogo vi ne.
 51 A chwē pa nnu titini ni mbho mi,
 nshāan pa ghanḡ ntita'o mon pa kwā'a nu muḡu.

52 A shwi'i pa memme fùon llo ñkuon faan yugu,
 ñkēre pa ñgwa pe ña yugu lo mbo ne tothi.

53 A ni'in pa ghan nji ni pa maon shi'i,
 njou pa ghan fa'o pugu ghēi ni mbho yó.

54 A ghēre muun fa'a vi mbo Ishrae,
 ntho ñkwin pi kwoshini yi,

55 ñkwan ha'an a ni ñka'a ni pa taa pia,
 ni Abrahan pugu pa mbhe ñon yi no ñguon
 ndii ghao ne."

56 Meri chho pugu Elishabe no trei naon, maa
 mbini ki'e la'a yu.

Pi phi Jouñ Ngan Fe Nkhĩ

57 Ndiì phi Elishabe ni nga ñka'o, a phi muun
 mimbia. 58 Pa taakuo pi pugu pa ndaonon yi ni
 ña nja'o fi'i ntou kwoshini ña Taathō nōon ni
 Elishabe ne, pugu pugu fa'o pwanju'o.

59 Fúon llembi ni nga ñka'o, pi tho li'i ni'in vi
 ñgunu mbrei, ntā'a nu nchhō ligi yi ni Shakaria,
 mbo ligi taa vi. 60 Mũun vi lāa, nchhu ña, "Pi fa'o
 no mēin nu vi pi ña Jouñ."

61 Ndo pugu chhu gho ña, "Yichēi ndaonon yo
 lo mbo fo ña pi mēin vi ni ligi yi ne." 62 Nenne,
 pugu nōon ni mbho no pie nu taa vi ni ligi ña a
 khwā ña muun gho fa'o ne. 63 Shakaria chhu pi
 tho ni yaon nā'an yaon, a nā'an ñkuon gho ña,
 "Ligi yi Jouñ." Nnu gho ghrāo vugu. 64 Wu'o ndii
 gho, nchō Shakaria chu'o, lin yi kagei, a chrā, njē
 gha'o nu Minnwi.

65 Pogo gu wēin pa taakuo pugu. Shaanga nnu
 pei nyien mon ñguon la'ataon mon ñguon Judia,
 mbo la'ataon mbra. 66 Sheshenon ña a ni nja'o
 nnu yei ne ywere mon njū'o yu, nchhu nu ña,

“Muun vei ma mbo pi nkwan kho? Nthe na mbho Taatho ni nja mbo mbin yu.”

Nkhĩ Shakaria nɔ gha’o nu Minnwi

⁶⁷ Shakaria tãa Jouŋ ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, nenne nchhu nnu na Minnwi nōon gho ne:

⁶⁸ “Gha’o Taatho mbo Minnwi Ishrae, nthe na a kra ngwa pi nɔ nja’andi’i yugu,

⁶⁹ Mfe titini Nkwe ni pia

llo mon nda Devi muun fà’a vi.

⁷⁰ Wu’o ndo ha’an a ni mfe kà’a yi

ni pa njəli’i pi pi taonjaon llo lleshhi na pugu chii ni ngwa,

⁷¹ na pia shi ndūgu mbho pa mimbina pia pugu pa nguon

pa ngwa ha’an pugu pīna via ne.

⁷² A ni nkā’a na a shi nōon kwoshini ni pa tãa pia

ndo mbini nkwin kina yi yi taonjaon,

⁷³ kina na a ni nshwrēi ni tãa via Abrahan ne.

⁷⁴ A ni nkā’a na a shi nkwe via mbho pa mimbina pia,

nenne na mimfe pia fā’a fà’a yi ki lo mfā’o pogo gu,

⁷⁵ mon taonjaon pugu pa ndindi shhi yu mon nguon chombhi yia ghao.

⁷⁶ Ndo gò, muun a,

o shi mbo njəli’i Minnwi na a Chaapifuon ne,

nthe na o shi ngēi shhi Taatho mbiri ndaon yi.

⁷⁷ O shi nshwei ngwa pi, mbo ngwa Juu nkwan ha’an mimfe pugu kie ndūgu ne,

ḡa Minnwi shi ndī'ε phi yugu.

⁷⁸ Nthe pi juju kwoshini Minnwi ni pia,
ndii ḡa lí'ε llo tothi shi nthe mbiḡ pia,

⁷⁹ no fe nu lí'ε ni ḡgwa pe ḡa pugu chho mon
njinḡinḡin pugu pa mili'i gu ne,
ḡkē'i via ḡgēi no shendaon ḡhighri."

⁸⁰ Jouḡ muuḡ ḡho ni ḡku'ō ntini mon jijwe,
nda'a pi mon pa ḡkūnu njó ti nchēinḡ ndii ḡa a
ni njē chīi nu chrà Minnwi ni ḡgwa Ishrae ne.

2

Pi phi Jisho

(Matio 1:18-25)

¹ A ni ḡga mbo mon pii ndii ḡho, Kaisha Agoshtu po fūonḡ mon ḡguonḡ mbhi Roma, mfe ḡi ḡa pi nā'anḡ ligi ḡguonḡ ḡgwa Roma ḡhao no nnu shia ḡgwa. ² Yei ni mbo fūonḡ nā'anḡ nu ligi no nnu shia ḡgwa ndii ḡa Kwirinu ni ntho sha'a Shiria ne. ³ Sheshenḡonḡ ni mbinḡ mon ḡi la'ataonḡ no nā'anḡ nu ligi yi no nnu shia ḡgwa ḡho. ⁴ Nthe ḡa Joshe ni mbo pi ḡgwreḡonḡ fūonḡ Devi ne, a ku'ō llo Nashare mon Galili, ḡgēi Beteleheḡinḡ mon Judia mbo la'ataonḡ Devi. ⁵ A ḡhēi fo lí'i nā'anḡ ligi yugu Meri ḡa pi ni nōonḡ vi ḡho no ḡgwe vi, a ni mbo ni shūu ne.

⁶ No ha'anḡ pugu ni mbo fo ne, muuḡ kāonḡ vi.
⁷ A phi fūonḡ muuḡ vi, mbo muuḡ mimbria, mbara vi mon ndhwí, ní'inḡ mon ḡku'ō ḡi khí pa minḡii, nthe ḡa lí'i shi ki lo mbo ni pugu mon nda ḡho ḡa pa ḡhini ḡhà ntho nda'a ne.

Ghaḡ kē'i minḡii pugu pa ghaḡ ntaonḡ Minnwi

⁸ Monɔ ɲkũnu monɔ la'ataonɔ ɔhɔ pa ɲkē'i minjii ni mbo fɔ nthɔ ɲkē'i pa minjii pugu ni tu'u. ⁹ Nɔanɔ ntaonɔ Taathɔ nɔonɔ nonɔ yi shina pugu, ndigha'o Taathɔ the ɲgɛɲ vugu, pɔɔɔ gu wɛɛɲ vugu. ¹⁰ Nɔanɔ ntaonɔ ɔhɔ chhu ni pugu ɲa, "Ki'i pɛi fã'o pɔɔɔ gu, ñthɔ ni ɲkɛni pwa pisha'akho pwatua, mbo yi ɲguonɔ ɲgwa ghao. ¹¹ Shi'a monɔ la'ataonɔ Devi pi phi ɲkwe vɛi mbo Ju ɲa Minnwi Chu'o Ntaonɔ nɔ ɲkwe, ɲa a Taathɔ nɛ. ¹² Yei shi mbo li ni pɛi: Pɛi shi ɲjɛi muunɔ pi para vi monɔ ndhwí, a nūanɔ monɔ ɲku'o ji khí pa minjii."

¹³ Wu'o ndii ɔhɔ, yú pichɛi shooge llo po wí'i nchɛɲ, pugu pa yie ɔhɔ jɛ nthɔ ɲga'o Minnwi, nchhu nu ɲa:

¹⁴ "Ndigha'o pɔ ni Minnwi ti ɲgɛi nchɛɲ fie monɔ ndugwi po, ghrɛɲju'o pɔ ni ɲgwa pɛ ɲkuonɔ shhe ɲa pwapunɔ Minnwi pɔ mbiɲ pugu nɛ."

¹⁵ Ndi ɲa pa ghanɔ ntaonɔ pighɔ mienɔ vugu mbinɔ po nɛ, pa ghanɔ kē'i minjii pighɔ chhu ni nonɔ pugu ɲa, "Pia ghɛi Betelɛɛɲ ɲjɛi nnu yei ɲa a lɔgɔ li'i Taathɔ chwíe pia ji nɛ."

¹⁶ Nnɛ pugu kɔnɔ ɲgɛi ɲjɛi Meri ni Joshe, ni muunɔ ɔhɔ a nūanɔ monɔ ɲku'o ji khí pa minjii. ¹⁷ Pugu ni ɲga ɲjɛi muunɔ vei nchii nnu ɲa ghanɔ ntaonɔ pighɔ ni nchhu nthɛ muunɔ ɔhɔ nɛ. ¹⁸ Sheshɛnonɔ ɲa a ni nja'o nnu ɔhɔ nɛ ghrão nnu ɲa ghanɔ kē'i minjii pighɔ ni ñchhu nɛ. ¹⁹ Meri lɛɲ ɲguonɔ nnu pɛi ɲjù'o yu nthɔ ɲjwɛɛ nu. ²⁰ Pa ghanɔ kē'i minjii pɛni ni vugu, nthɔ ɲga'o Minnwi ndɔ mbinɔ ntɔo vi nthɛ ɲguonɔ nnu pɛ

ɲa pugu ya'ɔ ndɔ ɲɛi wu'ɔ nɔ ha'an pi shwei vugu nɛ.

Pi chhɔ ligi muun, nɔɔn vi mon Nda Minnwi

²¹ Fúon llemɓi ni ɲga ɲkã'ɔ, pi ni'in muun ghɔ ɲgunu mbrei nchhɔ ligi yi ni Jishɔ, mbɔ ligi ɲa ɲgaɲ ntaon Minnwi ni mfe ɲkaon pi maa nshuu vi nɛ.

²² Nɔɔn ɲa fi'i llemɓi ɲa a ni mbie ɲa Joshe pugu Meri chwie mbɔ yi taonɲaon ɲkwan ha'an ɲwa'anli gí Mushi chhu nɛ ni ɲkã'ɔ nɛ*, pugu ku'ɔ ni Jishɔ Jerushalein li'i fe vi ni Taathɔ. ²³ Yei ni mbɔ wu'ɔ nɔ ha'an pi nã'an mon gí Taathɔ nɛ, "Sheshe fúon phi ɲa a mimbria nɛ, pi nũ'ɔn vi li'i tɛ'i vi ni Taathɔ." ²⁴ Ndɔ mbini nu'un fe'inɲien ɲkwan nɔ ha'an gí Taathɔ chhu nɛ, "mbɔ paa minthɔ ki paa puon mintu'olibun."

Nnu ɲa Minnwi ni nɔɔn ni Shimion a chhu nɛ

²⁵ Mon nɔɔn ghɔ, ɲon chɛi ni mbɔ Jerushalein, ligi yi pɔ Shimion. A ni mbɔ ɲkien ɲon ndindɔ ndɔ mbɔgɔ Minnwi. A ni nthɔ ɲjwɛ nu ɲa lugu nu thɔ ni puon la'ataon Ishrae, Jijwe Minnwi ni mbɔ mbɔn yu. ²⁶ Jijwe Minnwi ni ɲkwo nɔɔn ghɔ ɲa mba'a a yi'i ɲkhu ki lɔ ɲɛi Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe, ɲa Taathɔ ni ɲkã'a nɛ. ²⁷ Jijwe Taathɔ kãon vi ɲa a ghɛi Nda Minnwi nɔɔn ɲa Meri pugu Joshe ni nthɔ ni muun ghɔ fɔ nɔ chwie nu nũ'ɔn mbɔn yu ɲkwan ha'an gí ni nchhu nɛ. ²⁸ Shimion kwe muun ghɔ ntuo mbɔn yu, ntɔo Minnwi, nchhu nu ɲa,

---

* **2:22** 2:22 *Nwa'anli Ghan Fà'a Nda Minnwi 12:3,6,8; Nwa'anli Nɔɔn Taon nu 13:2.

29 “Ndwe, Taathɔ, ɔ mien nu ɲa muuŋ fà’a yɔ khu ndwe mon ɣhìghrì ɲkwan ha’an chrà yɔ chhu ne,

30 nthe ɲa ligi a yɛi ɲon ɲa ɔ taon vi ɲa a tho ɲkwe ɲgwa ne,

31 ɲa ɔ pīri vi ɲa ɲguon ɲgwa yɛi ne,

32 mbo lí’ɛ nɔ nōon nu nnu ɲa ɔ tā’a nu ne ni pa taon nduon,
mbini nthɔ ni ndigha’o ni ɲgwa pɔ, mbo puon Ishrae.”

33 Tãa Jishɔ ɣhɔ pugu mūuŋ vi ɣhrāo pa nnu ɲa Shimion chhu nthe Jishɔ ne. 34 Shimion fe mbɔɔ ni pugu, nchhu ni Meri mūuŋ vi ɲa, “Lii nɣei, Minnwi chu’ɔ muuŋ vei ɲa nthe vi, ntou ɲgwa shi mbhe gha ntou pi lūgu Ishrae, ndɔ mbo li ɲa mba’a pi piŋ ne, 35 nenne nɔ nōon nu pa nnu ha’an ɲgwa pī’i nu ɲjù’ɔ pugu ne. Ndɔ ni gò, ɔ shi mfā’o yu’ɔ ɲjù’ɔ nɔ ha’an pi she ɲjù’ɔ yɔ pi ni kafa.”

Nnu ɲa Minnwi ni nōon ni Ana a chhu ne

36-37 Ndunu miŋgwe ɲkugu chɛi ni mbo fɔ, ligi yi pɔ Ana, ni mbo ɲɣɛli’i Minnwi, mbo muuŋ Fanue, lɔ mon ɲgwreioŋ Asha. A ni ndan nchwie khwachɛi ɲga’o ndaon vi khu, a kina ɲkugu ti ɲgɛi nchɛiŋ fúon wuŋ ɲga’o ni yi khwe ndii ɲa a ni ɲɣei Jishɔ ne. Nɔ ɲkugu, a shi ki lɔ ncha’a nu Nda Minnwi li’i gha’o Minnwi mon jī ɲkhī pugu pa luon nu, ni tu’u pugu pa naonchi. 38 Wu’ɔ chomilaon ɣhɔ, a chənə mbara yɛi Joshe pugu Meri, nthɔ ntōo Minnwi, ndɔ nthɔ nchhu pa nnu nthe muuŋ ɣhɔ ni pa ɲgwa pɛ ɲa pugu

ni nchho njwεε nu ηa Minnwi taon nja'andi'i ηa a tho ηkwe Jerushalein ηε.

³⁹ Joshe pugu Meri ni ηga mī'εη ηguon pa nnu ηkwan nɔ ha'an gí Taathɔ chhu ηε, mbini la'a pugu Nashare mon Galili. ⁴⁰ Muun ghɔ ni ηku'ɔ ntini, ndinaon ni shiethɔ, mbho Minnwi pɔ nu mbin yu.

Jishɔ ghēi Nda Minnwi mbɔ paanchrɔ ηga'o

⁴¹ Sheshe ηga'o pa tãa Jishɔ ghà ηgēi Jerushalein nɔ nnu jì Lli Nji'a. ⁴² Jishɔ ni ηga mbɔ paanchrɔ ηga'o, pugu ku'ɔ nɔ ha'an nù'ɔη yugu chhu ηε li'i jì Lli Nji'a. ⁴³ Jì ghɔ gha ndugwi ti pugu chho mbini nu, Jishɔ kina njin Jerushalein ki pugu lo nji. ⁴⁴ Pugu ni mbī'i ηa a pɔ shina pa ηgwa ηa pugu pugu ni mbini nu ηε, nyien nɔ ta'a llemghi njē tā'a nu vi shina ndaonon yugu pugu pa shuon pugu. ⁴⁵ Pugu ni ηga mien ki yēi vi, mbini ki'ε Jerushalein nchho ntā'a vi. ⁴⁶ Nga ntā'a vi nɔ trei llé, ηgēi njēi vi Nda Minnwi, a chho shina pa ghan ye'i ηgwa ntho njwεε nnu ha'an pugu chhu nu ηε, ndo mbie vugu ni pa pié. ⁴⁷ Nguon pa ηgwa ha'an pugu ni nja'o vi ηε ni ηgrāo fi'i ηkwan ha'an a jì nnu ηε pugu pa khwè ηa a ni mfe nu ηε.

⁴⁸ Pa tãa pi ni ηga njēi vi, nja ηgrāo. Mũun vi chhu ηa, "Muun vei, ɔ kie nein mfā'a mbin pigi nein? Lii njēi, pigi tãa ghɔ nì ntho ntā'a ghɔ ni shigi."

⁴⁹ A chhu ni pugu ηa, "Pēi nì ntho ntā'a a ηa? Pēi shi ki lo nji ηa mfā'o nɔ pɔ nu nda Tãa a?"

⁵⁰ Ndo pa'a pugu lo nji njin chrà ghɔ ηa a ni nchhu ηε.

⁵¹ Nenne pugu pa Jisho pīni Nashare a ya nja'ò nchò yugu. Mũun vi lōin ηguon nnu pei ghao njù'ò yu. ⁵² Jisho ni ηku'ò nu ηgū mmeηon mon shietho pugu pa fi'i non ηi. Minnwi pugu pa ηgwamishua pin vi mbīgi ηgōi shhi.

3

Jouη Ngan Fe Nkhǎ tho nchhu nnu Minnwi (Matio 3:1-12; Maaku 1:1-8; Jouη 1:19-28)

¹ Ndiη ηa Tiberu Kaisha ni ηkwò pò fùon Roma nò tieηnchrò ηga'ò ne, Pontiu Paile tho sha'a krao Roma ηa pi mēin ni Judia ne, Hero ni ntho sha'a yichēi krao, mbò Galili. Ndin vi, mbò Fili, ni ntho sha'a yichēi krao, pi mēin ni Iturea pugu Trakoniti, Lishania ni nsha'a ji pi Abilene. ² Ndiη ghò, Anan pugu Kaifa ni mbò pa taathò pa thishi ghan fe'ingieη Minnwi. Ndiη ghò, chrà Minnwi ni ntho ni Jouη, muun Shakaria mon ηkūnu njó. ³ A ghēi mon ηguon ηkin Jodaη nchhò nchīi nu ηa, "Pēi pā'a ηkūnu yēi ni phi, mēfe ηkhǎ ni pēi, Minnwi lī'ε phi yēi." ⁴ A ni ηga nchhò nchhu yei, ntho nchwīe pi nnu ηa Ishaya nā'an mon ηwa'anli njēli'i Minnwi, mbò ηwa'anli Ishaya ηa,

"Nōη chēi tho mēfe gē mon ηkūnu njó, nchhu nu ηa,

'Piri shendaon ni Taathò,
Chwīe pa li'i tōgò pi pò pi tithi.

⁵ Pi shi mā'an ηguon wōin ghao
nshēre ηguon puon mi mbra pugu pa
memme pi,
nju'u ηguon ndaon tētēi,

Ndwēe nguon ndaon chəin chəin.

⁶ Nguon ngwa shi njəi ɲa Minnwi ghà ɲkwe ngwa mon phi pugu.’’

⁷ Yú ngwa taon ntho ɲa a fe ɲkhǐ ni pugu. A chhu ni pugu ɲa, ‘‘Pa Mbhe mitwē’i! A shūu gǔ tənə yəi ɲa pəi tei pigítua Minnwi ɲa a tho nu nɛ? ⁸ Pəi chwīe pa nnu pɛ ɲa a kā’o nɛ, nɔ nōon nu ɲa pəi kwri, ki lo nu’uɲ nyien nchhu nu ɲa, ‘Abrahan tǎa vigi.’ Nchhu ni pəi ɲa mimfɛ Minnwi pi’i ngù’o pei nchwīe puon nɔ ghɔ mfɛ ni Abrahan. ⁹ Pi kwo piri njien nɔ kə’i nu thi nɔ ghɔ, llo ɲkuon ɲien yi, nthɛ yie ghɔ, sheshe thi ɲa a lo nji’i njuɲ ntien shi’i nɛ, pi shi ɲkə’i mā’an mon mónon.’’

¹⁰ Yú ngwa pighɔ pie vi ɲa, ‘‘Ti pigi shi nchwīe pi nein?’’

¹¹ A khwē ni pugu ɲa, ‘‘Nɔn ɲa a fā’o paa ndhwí figəi nɛ fe ta’a yi ni ɲon ɲa a lo nji’i mfā’o nɛ, ɲon ɲa a fā’o maon ji nɛ, fe yi pichəi ngwa.’’

¹² Pa ghan wēin taashi tho ɲkaa pugu ɲa a fe ɲkhǐ ni pugu, nchhu ghɔ ɲa, ‘‘Masha, pigi shi nchwīe pi nein?’’

¹³ A chhu ni pugu ɲa, ‘‘Ki’i pəi nu’uɲ ɲkwe mbin taashi a tɔgɔ fi’i ɲkwan ha’an a kā’o ɲa pəi kwe nɛ.’’

¹⁴ Pichəi shooge pie vi ɲa, ‘‘Ti pigi nɛ?’’

A khwē ni pugu ɲa, ‘‘Ki’i pəi kwe mbin ɲon ni nchei. Ki’i pəi nu’uɲ ndɛ’i ɲgien tho ngwa nɔ fā’o nu mbin. Pəi yru ni fi’i yaon ɲa pi ghà mbe vəi nɔ ghɔ nɛ.’’

¹⁵ Pa ngwa ni nchho njwɛɛ nu ndo mbī’i tho yugu ɲa kə’ichəi a pɔ nenne a pɔ Jouɲ mbo Ju

ηα Minnwi Chu'ο Ntaoη nο Nkwe ne. ¹⁶ Joun khwē ni pugu ηα, “N̄gu'ο mfe pi ηkhĩ ni p̄ei, ndo yich̄ei ηoη tho nu ηα a chaa a, ñdo n̄ji'i ηk̄ā'ο nο f̄ei nu ηk̄xi tra yi, a shi ηkwe v̄ei ni ηkhĩ mon Jijwe Minnwi, pugu pa m̄oηoη. ¹⁷ A tuo yaon fiḡei reshi mbho yu, m̄fiḡei mfu'u ηkien reshi mon ηku'u maon nū'oη shaon yu, ntūoη ηku'u maon gh̄o mon m̄oηoη ki phe.” ¹⁸ Mon ntou puon shendaon, Joun gh̄ei shhi ntho nchhu pwa pisha'akh̄o ni pugu, ηkaa nu ηα pugu pin̄.

¹⁹ Joun ni mb̄iga Her̄o, mbo f̄uon Galili, ηα a wugwei Herodia ηgwe nd̄in vi pugu pa pich̄ei nnu p̄iph̄i nduon ηα ju Her̄o ni ηkwo chw̄ie ne.

²⁰ Her̄o pin̄i mb̄igi ph̄i yi nο f̄ini nu Joun.

Jisho kwe ηkhĩ mbho Joun

(Matio 3:13-17; Maaku 1:9-11)

²¹ N̄kaon Joun maa ηḡei ch̄oin̄, ndii ηα ηguon ηgwa ni ηkwo kwe ηkhĩ ne, Jisho kwe ηkaa yu, ηga nchho nduon Minnwi, po ηa'an, ²² Jijwe Minnwi shwi'i mb̄in̄ yu mbo nο mintu'olibun̄, ηgḡi taon po, nchhu nu ηα, “N̄kien muon ηα ηkhw̄ā, m̄f̄ā'ο p̄watua nth̄e gh̄o.”

Ndaaon̄ Jisho

(Matio 1:1-17)

²³ Jisho ni ηga n̄j̄ē f̄ā'a yi, mbo tr̄ei wun̄ ηga'ο.

Ngwa ni mbi'i ηα a muon̄ Joshe, ηα a ni mbo muon̄ Heli, ²⁴ mbo muon̄ Matate, mbo muon̄ Levi, mbo muon̄ Meleki, mbo muon̄ Janai, mbo muon̄ Joshe, ²⁵ mbo muon̄ Matatia, mbo muon̄ Amo, mbo muon̄ Nahun̄, mbo muon̄ Eshu, mbo muon̄ Nagai, ²⁶ mbo muon̄ Maa, mbo

muun Matatia, mbo muun Shemein, mbo muun Josheke, mbo muun Joda, ²⁷ mbo muun Joanan, mbo muun Resha, mbo muun Sherubabe, mbo muun Sheatie, mbo muun Neri, ²⁸ mbo muun Meleki, mbo muun Adi, mbo muun Koshan, mbo muun Elemadan, mbo muun Ere, ²⁹ mbo muun Joshua, mbo muun Elieja, mbo muun Jorin, mbo muun Matate, mbo muun Levi, ³⁰ mbo muun Shimion, mbo muun Juda, mbo muun Joshe, mbo muun Jonan, mbo muun Eliakin, ³¹ mbo muun Melea, mbo muun Mena, mbo muun Matata, mbo muun Natan, mbo muun Devi, ³² mbo muun Jeshe, mbo muun Obe, mbo muun Boa, mbo muun Shamon, mbo muun Nashon, ³³ mbo muun Aminada, mbo muun Adamin, mbo muun Ani, mbo muun Heshron, mbo muun Pere, mbo muun Juda, ³⁴ mbo muun Jakó, mbo muun Aiji, mbo muun Abrahan, mbo muun Tera, mbo muun Nahó, ³⁵ mbo muun Sheru, mbo muun Ruu, mbo muun Pele, mbo muun Eba, mbo muun Shela, ³⁶ mbo muun Kainan, mbo muun Arafaka, mbo muun Shein, mbo muun Noa, mbo muun Lame, ³⁷ mbo muun Metushela, mbo muun Enoke, mbo muun Jare, mbo muun Mahalale, mbo muun Kainan, ³⁸ mbo muun Enoshe, mbo muun Shhente, mbo muun Adan, mbo muun Minnwi.

4

Shata mōon Jishó
(Matio 4:1-11; Maaku 1:12-13)

¹ Jisho ni ndho Jodaŋ ndinaoŋ ni Jijwe Minnwi. Jijwe gho lōgo vi ngēi nō moŋ ŋkūnu njó. ² Shata mōoŋ vi fō nō khwe wuŋ llembi. Moŋ ŋguoŋ ndii gho, a shini ndo nji sheshe yaon, nenne nji ni njia vi ndii ŋa yie ndii ni mme ne.

³ Devi chhu gho ŋa, “Ō mbo Muuŋ Minnwi, o chhu ngù’o yei kara ngū brei.”

⁴ Jisho khwē gho ŋa, “Pi nā’an moŋ Nwa’anli Minnwi ŋa, ‘Ŋoŋmishua shi’a ŋgu’o njru pi ŋkuoŋ brei tē’i vi.’”

⁵ Devi lōgo vi ŋku’o nō tothi nōoŋ ŋguoŋ pa la’ataoŋ ŋkuoŋ mbhi gho ta’a ngé ŋa ŋmēiŋ! ⁶⁻⁷ Nchhu gho ŋa, “Nshi mfe nji ve nō sha’a nu ŋguoŋ taon, fā’o yugu pō jō ti ō ŋga’o a, mfe ve, nthe ŋa pi kwo fe vōi, ti mi ŋkhwā mfe ni sheshenon ŋa ŋkhwā ne.”

⁸ Jisho khwē gho ŋa, “Pi nā’an moŋ Nwa’anli Minnwi ŋa, ‘Gha’o Taatho mbo Minnwi yo, ŋgu’o mfā’a pi mbho yu tē’i vi.’”

⁹ Shata lōgo vi kē’i gho ngēi pugu yu Jerushaleiŋ, ntigi vi ŋkuoŋ nchwere Nda Minnwi, nchhu gho ŋa, “Ō mbo Muuŋ Minnwi, o thi heiŋ ndhi nchēiŋ shhe. ¹⁰ Nthe ŋa pi nā’an moŋ Nwa’anli Minnwi ŋa, ‘Minnwi shi mfe gí ni pa ghan ntaon pi nthe gho nō kē’i nu gho.’”

¹¹ Mbini nā’an ŋa, ‘Pugu shi njā gho tothi ni mbho, nne ŋa ki’i o chhwi kwò yo ŋkuoŋ ngù’o.’”

¹² Jisho khwē gho ŋa, “Nwa’anli Minnwi chhu ŋa, ‘Ki’i ma njwe’i Taatho mbo Minnwi yo.’”

¹³ Ndīi ṅa devi ni mī'ey mōon nu Jisho mon ṅguon puon shendaon ne, a mien vi, nchēi shina nduon.

Jisho jē fà'a yi Galili

(Matio 4:12-17; Maaku 1:14-15)

¹⁴ Jisho pīni Galili mon ghrí Jijwe Minnwi. Pa chrà nò ligi yi nyien ṅkwe ṅguon li'í ghò ghao.

¹⁵ A ye'í nu mon pa nda luon Minnwi. ṅguon ṅgwa gha'ò vi ghao.

Pi lāa Jisho Nashare

(Matio 13:53-58; Maaku 6:1-6)

¹⁶ Nenne Jisho ghēi Nashare, mbo li'í ṅa a ni ṅku'ò ne. A gha mbo Llé Ji pa Juu, a ghēi nda luon Minnwi wu'ò nò ha'an a ghà mbīgi nchwīe ne. Ndollo ntithi tothi li'í mēin ṅwa'anli Minnwi.

¹⁷ Pi ni mfe ṅwa'anli ṅa njəilí'í Minnwi, mbo Ishaya, ni nā'an ne. A ṅa'an ṅwa'anli ghò, njəi li'í ṅa pi ni nā'an fò ṅa,

¹⁸ “Jijwe Taathò pò mbin mu,

nthe ṅa, a chu'ò a ṅa nchīi pwa pisha'akho ni ghan pou.

A taon a ṅa nchīi lūgu nu ni ghan chéin,

ṅa pa nchriligi shi njəi li'í,

nchwīe ṅgwa pe ṅa pi fe vugu ni ṅgə'í ne lūgu,

¹⁹ ndo mbin nchīi ṅa, ndii tho ṅa Taathò shi ṅkwe ṅgwa pi.”

²⁰ Jisho gha mī'ey, ṅkra ṅwa'anli ghò, mfe ni muon fà'a mon nda ghò, nchəchhə shhe, ligi ṅguon ṅgwa nda luon Minnwi chu mbin yu. ²¹ A

jē ntho nchhu nu ni pugu ḡa, “Shi’a, chrà Minnwi yei lōgo li’i ligi pēi!”

²² Ḥgwa ni nchrā nnu shi’i nthē vi. Pugu ghrāo pa ḡkwan chrà shi’i ḡa a ni ntaoḡ nu nchò yu nē, mbie nu ḡa, “Yei shi lo mbo muḡ Joshē?”

²³ A chhu ni pugu ḡa, “Ndo nji’i mfā’o khutho ḡa pēi shi nchhu yei lu’o chrà vēi ḡa, ‘Ḥgan njīgi ghīno, ghēre noḡ yō pia. Ḥguoḡ pa nnu ḡa pigi ya’o ḡa o chwīe Kapanuḡ nē, pini nē nu’uḡ nchwīe heḡ shhe la’a pēi.’” ²⁴ Jisho pigi ḡa, “Shishini, pi shi’a ma mbiḡ sheshe njēli’i Minnwi la’a pugu.

²⁵ “Ndo, moḡ nnu shini, nchhu ni pēi ḡa ntou pa ḡkugu ni mbo Ishrae moḡ ndii Elaija, ndii ḡa Minnwi ni mfāni po nō trei ḡga’o ni ntigao nāoḡ, ndii ḡa ḡkieḡ mme nji ni ḡgū moḡ ḡguoḡ la’a ghao. ²⁶ Ndo pa’a Minnwi lo nji’i ntaoḡ Elaija ni kaḡ ta’a ḡoḡ vugu, ḡkieḡ miḡgwe ḡkugu chēi Sharafa moḡ la’ataoḡ Shidoḡ.* ²⁷ Ntou pa ghan ghinombaluḡ ni mbo Ishrae moḡ ndii njēli’i Minnwi Elaisha, ndo pa’a Minnwi lo njīgi ghīno kaḡ ta’a yi, ḡkieḡ Nemaḡ mbo ḡoḡ Shiria.”

²⁸ Ḥguoḡ ḡgwa moḡ nda luoḡ Minnwi ni ḡga nja’o yei, ndinaoḡ ni pigitua, ²⁹ njrei shhe nshūu vi ntaoḡ nō moḡ la’a, ḡku’o ni ju tho nchwere mbra ghō ḡa pugu ni ḡkrao la’a muḡu fō nē, ntā’a nu mā’an vi moḡ wōiḡ. ³⁰ Ndo a shoo shina yū ḡgwa pigho ḡgēi ni vi.

---

* **4:26** 4:26 Ḥguoḡ ḡgwa ḡa pugu ni ntho nja’o chrà Jisho nē ni nji ḡa miḡgwe ḡkugu ghō pugu Nemaḡ shi ki lo mbo ḡgwa Ishrae.

*Jisho fā'o ghrí nɔ pīga nu miṅweiṅ a taon
(Maaku 1:21-28)*

³¹ Jisho shwi'i Kapanuṅ, mbo yichəi la'ataon Galili, ntho nje'i vugu Llé Ji pa Juu. ³² Pugu ni ngrāo ṅkwanṅ ha'anṅ a ni nje'i nu ne, nthə ṅa a ni nje'i ni ghrí.

³³ Nṅon chəi ni mbo monṅ nda luonṅ Minnwi gho, mfā'o jijwe miṅweiṅ, a ni mba'o ṅgòu ni nji ṅa, ³⁴ "Yo! Pia fā'o pi kho, Jisho llo Nashare? Ǿ tho pi nɔ piri nu vigi? Nji ṅon ṅa ɔ yie ne, ɔ yi taonṅtaon llo mbho Minnwi."

³⁵ Jisho pīga vi, nchhu nu ṅa, "**Lere lanṅ ndo ntaonṅ mbinṅ yu!**" Miṅweiṅ gho gha mā'anṅ vi shhe shina pugu, ntaonṅ mbinṅ yu ki'ε, ndo pa'a ndo ndəiṅ vi.

³⁶ Nguonṅ ṅgwa pigho ghrāo nchhu ṅa, "Yei po pi yəi ṅkwanṅ chrà neiṅ? A fe gí ni pa jijwe piphi ni ghrí pugu pa nji pugu taonṅ!" ³⁷ Pi fī'i pa nnu nthə vi nṅiṅ ṅguonṅ ṅgei la'ataonṅ gho ghao.

*Jisho yīgi ghĩnɔ mbinṅ ntou ṅgwa
(Matio 8:14-17; Maaku 1:29-34)*

³⁸ Jisho taonṅ monṅ nda luonṅ Minnwi gho ṅgəi la'a Shemu. Ndiṅ gho, mūuṅ ṅgwe Shemu tho ṅgĩnɔ shìgao ndieṅ, pugu shwei Jisho nɔ gho.

³⁹ A ghəi ntithi yəi yu mbīga shìgao gho, a taonṅ mbinṅ yu. Wu'ɔ chomilaonṅ gho a lollɔ, nchwīe maonṅ, mfe ni pugu.

⁴⁰ A ni ṅga mbo ni fanaonṅ, ṅguonṅ ṅgwa ṅa pugu ni mfā'o ṅgwa, pugu ghĩnɔ ṅkwanṅ ṅkwanṅ ghĩnɔ ne tho ni pugu, a nū'ɔṅ mbho yi mbinṅ pugu nṅiṅ ghĩnɔ yugu. ⁴¹ Pa miṅweiṅ taonṅ mbinṅ pichəi ṅgwa, mba'o ṅgòu ṅa, "Ǿ Muuṅ Minnwi!" A

pīga vugu pa'a ndo nji'i mienj ɲa pugu chrā, nthɛ ɲa pugu ni nji ɲa a Ju ɲa Minnwi Chu'o Ntaonj no Nkwe nɛ.

Jisho chhu nnu Minnwi monj nda luonj Minnwi (Maaku 1:35-39)

⁴² Mbhi ni ɲga ndan, Jisho taonj monj la'a ɲgɛi monj ɲkūnu njó, ɲgwa jē ntho ntā'a vi, ɲga ɲjɛi vi ntho ndi'i vi ɲa ki'i a mienj vugu. ⁴³ Ndo a chhu ni pugu ɲa, **"A pie ɲa ñchīi pwa pisha'akhɔ nthɛ Sha'afuonj Minnwi ni pichɛi pa la'ataonj ɲkaa pugu, nthɛ ɲa a nnu ɲa Minnwi taonj a ɲa ñtho nchwīe nɛ."** ⁴⁴ A ni ntho nchīi ɲkɪni pwa pisha'akhɔ ghɔ monj pa nda luonj Minnwi Judia.

5

Jisho gē fūonj ghanj younjinj pi (Matio 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ A ni mbo llé chɛi, Jisho thi ɲkinj ɲkhǐ chɛi, pi mēinj ni Geneshare, ɲgwa tho fra nu mbinj yu no ya'o nu chrà Minnwi. ² A yɛi paa kikuonj a kaonj ɲkinj ɲkhǐ, ghanj ɲgunu pighɔ kwo taonj monj ghɔ ɲgɛi ntho shīgao ndánj yugu. ³ Jisho nii monj ta'a kikuonj ghɔ, mbo yi Shemu, nchhu ghɔ ɲa a tū'ɔ a nii monj ɲkhǐ shīgɛi. A chhɔ pi monj kikuonj ghɔ ntho ɲjɛ'i ɲgwa.

⁴ Jisho gha mī'ɛj chrā nu, nchhu ni Shemu ɲa, **"Chhwi kikuonj a pini nii li'i shishhi. Pɛi mā'anj ndánj yɛi ɲkhǐ no kwo nu shhu."**

⁵ Shemu khwē ɲa, "Masha, pigi kwo ya mā'anj ɲguonj tu'u pa'a ndo ɲgwēinj yaonj, ndo no ha'anj a chhu gò nɛ, ñshi mā'anj ndánj pighɔ ɲkhǐ."

⁶ Pugu ni ɲga mā'anj ndánj yugu, ɲgwēinj ɲkienj

ntou shhu ti pa ndán yugu jē shāa nu. ⁷ Pugu krao pichəi pakwo ηgunu pugu ηa pugu thə ηgēre vugu. Pugu thə mfu'u shhu ni'in mon paa kikuon ghə, a linaon ti ntā'a nu njē.

⁸ Shemu Pita ni ηga njəi yei nnu, ηgū ni kwére yi shhi Jishə, nchhu nu ηa, "Lollo shhi a, ma Taathə, mbə pi ηgan nchwīe phi." ⁹ Nduthə Shemu pugu pa ηguon ηgwa ηa pugu pugu ni mbə nε ghrāo nthε fi'i ntou shhu ηa pugu ni ηgwēin nε. ¹⁰ Jēin pugu Jouη mbə puon Shebedi ni ηgrāo ηkaa pugu, mbə pakwo ηgunu Shemu.

Jishə chhu ni Shemu ηa, "Ki'i nu'un mbəgə, jē ndwe ηgəi nu shhi, ɔ shi ηgwēin pi ηgwamishua." ¹¹ Pugu ni ηga ntaon ηkaon pa kikuon yugu mbhi, mien ηguon yaon ghao njou nin Jishə.

*Jishə yīgi ghĩno yichəi ηon
(Matio 8:1-4; Maaku 1:40-45)*

¹² Jishə ni ηga mbə mon la'ataon chəi, ηga njəi nu, ηon chəi ghinombaluη kwo kru vi ti ηga'a yəi vi, ηgū ni puη yi shhe ndīgəi vi ηa, "Taathə, ɔ ηkhwā, ɔ chwīe mbə yi taonṭaon."

¹³ Jishə fε mbhə yi ηkāon vi, nchhu nu ηa, "Ntā'a nu, pə yi taonṭaon!" Chomilaon ghə, ghinombaluη mme mbin yu. ¹⁴ Jishə fε gí ghə ηa, "Ki'i nshwei ηon, ndə ghəi nōon non yə ni ηgan fε'ingien Minnwi a līi ghə nə nōon nu ηa Minnwi yīgi ghĩno yə, ndə mfe yaon fε'ingien nə ha'an gí Mushi chhu nε."

¹⁵ Ndə pa pisha'akhə nthε vi ka mī'ēn nyiennyien mbīgi mon ntou li'i, ntou yú ηgwa kiri nə ya'o nu pa nnu lə mbhə yu, a lə mbini

njigi pa ghĩno yugu. ¹⁶ Ndo a tho mfu'u non yì, ngõi nu li'i ña ñon shi ki lo mbo ne, ntho nduon Minnwi.

Jisho chwīe ñkwīni nyīen
(*Matio 9:1-8; Maaku 2:1-12*)

¹⁷ Llé chëi ni ñga mbo Jisho tho ñje'i nu ne, pa ñgwa Farashi pugu pa ghan ye'i ñgwa ni gí chho yëi yu. Pugu ni ndho mon ñguon pa la'ataon Galili, ni Judia, ni Jerushalein. Ghrí Taatho ni mbo mbin Jisho no yigi nu ghĩno.

¹⁸ Wu'ò ndii gho, pichëi pa ñgwa tien ñkwīni ñkuon kúon ntho nu no gho, mba'ò no nii nu ni ju nda, nū'õn vi shhi Jisho. ¹⁹ Nthe ña ñgwa ni ñjien ni ñji ne, pa'a pugu lo mfā'ò shendaon no nii nu ni ju. Nenne pugu tien vi ñku'ò no thonda, ña'an mbo fo, nshwi'i vi ñkuon kúon gho tri kiri shhi Jisho. ²⁰ Ndi ña Jisho ni ñjëi fi'i pin ña pugu fā'ò ne, a chhu ni ñkwīni gho ña, **"Taannu a, pi li'ë pa phi po."**

²¹ Pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ñgwa Farashi jē nchhu nu ni non pugu ña, "Yei po pi gó ña a nū'õn non yì no li'i Minnwi? Mimfe a li'ë gó ndi'ë phi ñkien Minnwi tē'i vi?"

²² Jisho ni ñji nnu ña pugu ni mbī'i nu ne mbie vugu ña, **"Pëi kie ñein ntho mbī'i ñkwan nnu pei ñein?"** ²³ A yī'ë yëi, chhu nu ña, **"Ndi'ë phi yó,"** ki chhu nu ña, **"Lollo nyien?"** ²⁴ Yei po no chwīe nu ña pëi ji ña Muun Ñonmishua fā'ò ghrí no li'ë nu pa phi." A chhu ni ñkwīni gho ña, **"Nchhu ve ña lollo, lōgo kúon yó ngõi la'a."**

²⁵ Wu'ò ndii gho, a lollo ligi pugu, ndōgo yaon ña a ni nūan ñkuon gho ne, ngõi la'a nchho

nga' o Minnwi. ²⁶ Nguon yugu ni ngrāo, wiwini wēin vugu, pugu gha' o Minnwi, nchhu nu na, "Pigi yəi nkiēn nnu ghraoghrao shi' a!"

Jisho gē Levi

(Matio 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Nguon nnu pei ni nga ntogo, Jisho taon mbhi njəi ngwēin taashi chəi, ligi yi po Levi, a chho mon ntāa kwe taashi, Jisho chhu gho na, "Tho njou njin a." ²⁸ A mien nguon yaon ghao, ndollo njou njin yi.

²⁹ Levi piri mme ji nda yu no gha' o nu Jisho. Ntou pa ngwēin taashi pugu pa ngwa nduon ni ntho ji gho nkaa pugu. ³⁰ Pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye' i ngwa ni gi Mushi luo nu ni pa ghan younjin Jisho, nchhu nu na, "A chwie kho pei ji yaon ndo nnu nu pei pa ghan wēin taashi pugu pa ghan phi?"

³¹ Jisho khwē ni pugu na, "Ngwa na pugu po shishi' i ne lo mfā' o chà ngan fhō, a fā' o ngwa ha' an pugu ghno nu ne. ³² Ndo nji' i ntho pi no gē nu ngwa ndindi, ntho nthē pi ghan phi, na pugu pā' a nkunu yugu ni phi."

Pie nthē nnu ji nkhi

(Matio 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Pa thishi Nda Minnwi pie vi na, "Pa ghan younjin Joung ghā njien nji nkhi nduon Minnwi, ghan younjin pa ngwa Farashi wu' o nchwie pi nenne. Ti a chwie kho pa jo ji maon ndo nnu nu?"

³⁴ Jisho khwē ni pugu na, "Mimfe o lāa maon ji ni ghan gē li' i lán ndii na mimbia ngan lán gho wu' o mbo pugu pugu ne? ³⁵ Llé shi ntho na pi shi

mfu'u mimbia lán ghɔ mon shina pugu, nenne, pugu shi nji nkhi mon llé pighɔ.”

³⁶ Jishɔ chhu lu'ɔ chrà yei ni pugu, “Mba'a non shāa ndhwí fhi nchri pa'ɔ nkunon ndunu ndhwí nɔ ghɔ. A nchwíe nenne, kan a piri ndhwí fhi ghɔ ndɔ mba'a pra ndhwí fhi ghɔ yi'i nyien nkā'ɔ pugu yi ndunu. ³⁷ A wu'ɔ ha'an a pɔ ni miki nkgràɔ nɛ. Mba'a non ni'in la'ɔ fhi mon ndunu miki nkgràɔ. A nchwíe nenne là'ɔ fhi ghɔ fā'ɔ ntūgu miki ghɔ nthɛ na minthɛ pa'a a lɔ nu'un shwii mbigi, kan là'ɔ ghɔ shi nkwrī, miki nkgràɔ ghɔ piri gha. ³⁸ A lɔ nji'i nkā'ɔ nne. Pɛi wu'ɔ fā'ɔ nɔ ni'in nu là'ɔ fhi mon miki nkgràɔ fhi. ³⁹ Yichɛi non lɔ mbɔ fɔ na a ghà nga nkwo nnu ndunu là'ɔ mbini ntā'a là'ɔ fhi. Nthɛ na a shi nchhu na a pwa ndunu là'ɔ.”

6

Mindoundou nthɛ nnu Llé Ji pa Juu (Matio 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ A ni mbɔ Llé Ji pa Juu chɛi, Jishɔ nyien ntɔgɔ nu mon nyien shie gɛ, pa ghan younjin pi ka shie gɛ, nchi'i nkru nu. ² Pichɛi pa ngwa Farashi pie na, “A kie pi nein pɛi thɔ nchwíe nnu na gí lɔ nji'i mbin na pi chwíe Llé Ji nɛ?”

³ Jishɔ khwē na, “Pɛi lɔ naa mēin nnu na Devi ni nchwíe ndii na nji ni njia vugu pa ngwa pi nɛ? ⁴ A ni nii Nda Minnwi, ndɔgɔ brei na pi ni mfe ni Minnwi nkru ndɔ mbini fe ni ngwa pi, mbɔ nnu na gí shini ndɔ mbin na minthɛ sheshenon kru, nkien ngan fe'ingien Minnwi.” ⁵ Jishɔ lūgwi

nchhu ṇa, “**Muunṇ Nṇonmishua taathṇ Llé Ji pa Juu.**”

Jishṇ ywiṇ mbṇ ṇkwíni Llé Ji pa Juu
(*Matio 12:9-14; Maaku 3:1-6*)

⁶ A ni mbṇ yichṇi Llé Ji pa Juu, Jishṇ nii nda luonṇ Minnwi nṇe’i nu. Nṇon chṇi ni mbṇ fṇ ṇgei mbṇṇ yi yi ji pṇ yi kwikwi. ⁷ Ghanṇ ye’i ṇgwa ni gí Mushi pugu pa ṇgwa Farashi ni nthṇ ntā’a shina nṇ wēiṇ nu Jishṇ ṇa a chwīe nnu ṇa a lṇ nji’i ṇkā’o nṇ. Nthe yie ghṇ, pugu pe’i vi, nṇi ṇa a shi nṇwiṇ mbṇṇ ṇonṇ ghṇ Llé Ji.

⁸ Nṇṇ a ni nṇi nnu ṇa pugu ni mbī’i nu nṇ, nchhu ni ṇonṇ ghṇ ṇa mbṇṇ yi ni kwikwi nṇ ṇa, “**Lṇlṇ ntithi shhi ṇguonṇ ṇgwa.**” A lṇlṇ ntithi. ⁹ Jishṇ pini nchhu ni pugu ṇa, “**Mfā’o píe yei ni pṇi. Gí piṇ ṇa pi chwīe pi yṇi Llé Ji, nnu shi’i ki nnu piphi? Kwe nu ṇonṇ ki jwi nu mi?**”

¹⁰ Jishṇ kara nṇonṇ yi mbe’i ṇguonṇ yugu ghao, nchhu ni ṇganṇ ṇineiṇ mbṇṇ ghṇ ṇa, “**Shwīi mbṇṇ yṇ.**” A shwīi, mbṇṇ yi ki’i ndṇ mbṇ pi shi’i. ¹¹ Túa ghanṇ ye’i gí Mushi pighṇ pugu pa ṇgwa Farashi piṇi ṇkienṇ ntou yi, pugu jṇ nthṇ ṇkri nnu ṇa mimfe pi chwīe mbiṇ Jishṇ nṇ.

Jishṇ tere paanchrṇ ghanṇ ntaonṇ pi
(*Matio 10:1-4; Maaku 3:13-19*)

¹² Monṇ llé pighṇ, Jishṇ taonṇ ṇku’ṇ ṇkuonṇ mbra li’i luonṇ Minnwi. Nṇkina fṇ nduonṇ Minnwi ṇguonṇ tu’u ghao. ¹³ Mbhi ni ṇga ndanṇ, a gṇ ghanṇ younjinṇ pi, ntere paanchrṇ shina pugu, mēiṇ vugu ni ghanṇ ntaonṇ pi; ¹⁴ Shemu, ṇa a ni nchṇṇ ligi yi ni Pita, ni Andru ndiṇ vi, ni Jeiṇ, pugu

Jouŋ, ni Fili, ni Batolomiu, ¹⁵ ni Matio, pugu Toma, ni Jeiŋ mbo muuŋ Afioŋ, ni Shemu ŋa pi ni mēiŋ vi ni kwīni la'a ne, ¹⁶ ni Judashi, mbo muuŋ Jeiŋ, ni Judashi Ishikario ŋa a ni mfini vi ne.

Yú ŋgwa ghēi nu njiŋ Jisho
(Matio 4:23-25)

¹⁷ Jisho shwi'i pugu pa ghaŋ ntaoŋ pi moŋ piprēi pugu pa ŋkieŋ mme yú ghaŋ younjin pi pugu pa ntou ŋgwa llo Judia ni Jerushaleiŋ, ni ŋgwa llo ŋkiŋ mme ŋkhī Taire pugu Shidoŋ. ¹⁸ Pugu ni ntho li'i ya'o pa nnu mbho yu, a lo mbini njigi ghīno yugu. Ŋgwa ŋa jijwe minweŋ ni ŋgana vugu ne ni ntho ŋkaa pugu a kwe vugu. ¹⁹ Ŋguoŋ ŋgwa pigho ni mba'o nu no kōoŋ nu vi ntho ŋa nji ni ntaoŋ nu mbiŋ yu ntho njigi ghīno yugu ghao.

Pichēi ŋgwa shi mfā'o mboro
(Matio 5:1-12)

²⁰ A kērē ligi yi mbe'i ghaŋ younjin pi nchhu ni pugu ŋa,

“Mboro yēi mbo ghaŋ pou,
nthe ŋa sha'afuoŋ Minnwi shi mbo yēi.

²¹ Mboro yēi ŋa nji yia vēi ndwe ne,
nthe ŋa pēi le njru.

Mboro po ni pēi ŋa pēi kēi nu ne,
nthe ŋa pēi le ŋgwē.

²² Mboro yēi ndii ŋa ŋgwa pīna vēi, mfu'u vēi shina pugu ndo ŋgwe'i vēi,
ndo mēiŋ ligi yēi ŋa pēi ŋgwa piphi nthe
Muuŋ Ŋoŋmishua.

23 “Pəi fā’o pwanju’o monj ndii ghɔ ndo ndhi ni pwatua nne nthe ɲa kɛnɛiŋ yəi yiɛŋ po. A wu’o ɲkwanj nɔ ha’anj pa taa pugu ni nchwɛ ni pa njəli’i Minnwi nɛ.

Pichəi ɲgwa shi mbɔ monj ɲgə’i

24 “Ndo ɲgə’i pɔ ni pəi ɲa pəi ghanj fā’o nɛ, nthe ɲa pəi kwo fā’o yəi nchhó shi’i.

25 ɲgə’i pɔ ni pəi ɲa pəi yru ndwɛ nɛ, nthe ɲa ɲji le njia vəi,

ɲgə’i pɔ ni pəi ɲa pəi gwɛ nu ndwɛ nɛ, nthe ɲa pəi lɛ ɲkəi ndo njūa.

26 ɲgə’i pɔ ni pəi ndii ɲa ɲguonj ɲgwa piŋ vəi piŋ nɛ, nthe ɲa a wu’o ɲkwanj nɔ ha’anj pa taa pugu ni mbiŋ pa njəli’i mifiŋ nɛ.

Khwā ɲgwa ɲa pugu pīna ghɔ nɛ

(Matio 5:38-48; 7:12)

27 “Ndo ni gò ɲa ɔ ya’o nnu ɲa ñchhu nu nɛ, khwā mbīna yɔ, nchwɛ shi’i mbiŋ ɲgwa ɲa pugu pīna ghɔ nɛ. 28 Luonj mbɔɔ mbhɔ Minnwi mfe ni ɲgwa pɛ ɲa pugu chɔnɔ ghɔ nɛ, nduonj Minnwi mfe ni ɲgwa ha’anj pugu fɛ ɲgə’i vɛ nɛ.

29 ɲonj ɲgwie ghɔ nɔ ghə’i yɔ, ɔ nɔonj ɲgei nduonj ghɔ a pini ɲgwie, ɲonj nshiri mme ndhwí figəi yɔ ɲkwe, ɔ mienj fɔ a kwe muunj ndhwí yɔ ɲkaa yu.

30 ɲonj nduonj yaonj mbhɔ ghɔ, ɔ fɛ ghɔ, ti ɲonj nshiri yaonj yɔ ɲkwe, ɔ mienj ghɔ. 31 Chwɛ mbiŋ ɲgwa nduonj nnu ha’anj ɔ tā’a nu ɲa pugu chwɛ mbiŋ ghɔ nɛ.

32 “Á mbɔ ɲa ɔ wu’o ɲkhwā pi ɲgwa ɲa pugu khwā ghɔ nɛ, ɔ fā’o mbɔɔ ki’ɛ nthe pi kɔ?

Nthe ña nji'i nthe pi pa ghan phi ghà ñkhwā pa ñgwa pe ña pugu khwā vugu ne. ³³ A mbo ña o wu'ò nchwīe shi'i pi mbinj ñgwa ña pugu chwīe shi'i mbinj ghò ne, o fā'ò mbòrò ki'è nthe pi khò? Nji'i nthe ghan nchwīe phi ghà ñgu'ò nchwīe pi nenne. ³⁴ O ñgu'ò fōo yaon pi ni ñgwa ña pugu shi mbinì ndu'u ne, o fā'ò mbòrò nthe pi khò? Nji'i nthe ghan chwīe phi ghà mfōo pichəi ghan chwīe phi ni yaon, nji nu ña pugu le ndu'u.

³⁵ “Ndo khwā ñgwa ña pugu pīna ghò ne, nchwīe shi'i mbinj pugu, mfōo ñon ni yaon ki lo ñjwere nu ña a pīni ndu'u, nne kan kànein yò shi ñjien, a lo nōon ña o muun Minnwi ña a Chaapifuson ne, nthe ña a ghà nōon pwapun ni ñgwa ña pugu lo nji shi'i ne pugu pa ghan phi. ³⁶ Fā'ò kwoshini wu'ò nò ha'an Minnwi Tāa ghò fā'ò kwoshini ne.

Sha'a nu ñgwa nduon
(Matio 7:1-5)

³⁷ “Ki'i nsha'a ñgwa nduon nne ña ki'i pi sha'a ghò. Ki'i ntuo ñon nò ñgusha'a, kan mba'a ñon tuo ghò nò ñgusha'a. Lī'è phi ñgwa, kan pi shi ndī'è jò. ³⁸ Fe yaon ni ñgwa nduon, kan pi shi mbinì mfe jò. Yaon ña o fe ne shi mbinì mbinì mbhò ghò pi ni'in ti mfrēi, nchi'i ña a linaon ti ñkwri. Yaon ña o fī'i yaon mon ghò mfe ne, ki a gha'o ki a kigəi, pi shi ñgu'ò mfi'i pi mon ghò ndu'u ve.”

³⁹ Jishò shwei lu'ò chrà yei ni pugu: “Mba'a nchriligi nōon shendaon ni yichəi nchriligi, ä nōon, kan ñguon vugu shi ñgū mon tienj.

⁴⁰ Mba'a ñgan yonjin ñon chaa masha vi, ndo

ndii ña ñoñ mī'ey ye'i nu yaon ne, a fhi Masha vi.

⁴¹ “A chwīe kho ɔ yəi muun ñku'u thi ña a pɔ ligi ndiñ gho, ndo ki lo mfā'o ndii ni mme mbii ñkweiy ña a pɔ mon jo ligi ne? ⁴² Ki minthe ɔ kie neiy nchhu ni ndiñ gho ña, 'Na'an mfū'u ñku'u thi ña a pɔ ligi gho ne', ndo pa'a ndo njəi mme mbii ñkweiy ña a pɔ mon jo ligi ne. Ngan mifii yei, fūon mfū'u mme Kuo thi ña a pɔ ligi gho ne, nne kan ɔ shi njəi li'i shishi'i no fu'u nu ñku'u thi ña a pɔ ligi ndiñ gho ne.

Thi pugu ntien yi
(Matio 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Nthe ña thi shi'i shi'a njuñ ntien thi piphi, ndo pa'a thi piphi lo njuñ ntien thi shi'i. ⁴⁴ Pi ghà nji ñkien thi pi ñkuon ntien yi. Pi shi'a ndiga nguun la'o shie, ndo pa'a ndo ñka chĩa ñkuon mbiemie. ⁴⁵ Ñon shi'i ghà nchrā nnu shi'i llo shina pa nnu shi'i ña a linaon njù'ɔ yu ne, ñoñ piphi chrā nnu piphi llo shina pa nnu piphi ña a linaon njù'ɔ yu ne, nthe ña njù'ɔ ghà ñga ndinaon, nchò chrā.

Paa ghan krao nda
(Matio 7:24-27)

⁴⁶ “A chwīe kho ɔ tho mēiy a ña, 'Taatho, Taatho,' ndo pa'a ndo nchwīe nnu ña ñchhu ve ne? ⁴⁷⁻⁴⁸ Sheshenon ña a tho njəi a nja'o nchrā a nchwīe ndo ha'an ñchhu ne, ñshi nshwei gho ni ñkwan yaon ña a fhi ne. A pɔ no ñoñ ña a gha ntho ñkrao nda, nja ntou kwò yi a shhi, a nū'ɔñ ñkuon ñgù'ɔ. Ninəi gha mbīgəi, ñkhĩ tho mbiñ

nda gho ndo pa'a ndo nchi'i vi nthē ña pi ni nja ñkrao vi shi'i. ⁴⁹ Ndo ti ñon ña a ya'ò chrà a ki lo nchwīe nē pò nò ñon ña a krao nda shhē ndo ki lo nū'òñ kwò yi, ninəi gha mbīgəi, ñkhĩ thò mbinj nda gho, a gū wu'ò ndii gho nwī'inj ghao."

7

Jisho yīgi ghĩno muunj fà'a

*mmēnonj ta'a ñkii shooge Roma
(Matio 8:5-13)*

¹ Jisho ni ñga mī'ēñ chhu nu ñguonj pa nnu pei ni ñgwa pigho, ñgəi Kapanunj. ² Nthishi ta'a ñkii pa shooge Roma ni mfā'ò muunj fà'a vi ña a ni nja ñkhwā vi. Muunj fà'a vi gho ni nja ñgĩno nu ti mbi'i shigēi ñkhu. ³ Ndii ña a ni nja'ò pa nnu nò ligi Jisho nē, a taonj pa thishi ñgwa Juu gho ña a thò ñīgi ghĩno muunj fà'a vi. ⁴ Pugu ni ñga ntho mfi'i ni Jisho, ndīgəi vi ñkienj yie gho, nchhu nu ña, "Ñonj vei kà'ò ñonj ña a pié ña ò ghēre vi, ⁵ nthē ña a khwā ñgwa pia, ñkrao ju nda luonj Minnwi yia."

⁶ Nenne Jisho ghəi pugu pugu. A ni ñga ntho ti mbara chonda, nthishi gho taonj taannu pi ña pugu chhu gho ña, "Taatho, ki'i ñgwie nonj yò, ñdo ñji'i ñkà'ò nò ñonj ña mimfē ò nii nda a nē. ⁷⁻⁸ Ndo pa'a ñdo ñji'i ñkà'ò nò thò nu ñjəi gho ndutho a. Wu'ò fē pi gí nonj muunj fà'a a tōgo. Nthē ña mmu ndutho a, ñga mfā'a mbho ñgwa, ndo ntho nsha'a pa shooge ñkaa mu. Ñga mfe gí ni yei ña, 'Ghəi!' a ghəi. Mfe gí ni vini ña, 'Tho!'

a tho. Mfe gí ni muun fà'a a ña, 'Chwīe yei!' a chwīe."

⁹ Jisho ni ñga nja'o nnu yei, ñgrāo, nchhu ni yú ñgwa pe ña pugu ni njōu njin yi ne ña, "Nji'i nthe pi Ishrae ñdo naa njəi ñon a fā'o fi'i pin yei." ¹⁰ Ndiñ ña ñgwa pe ña pi ni ntaon vugu ni mbini nda nthishi pa shooge gho ne, pugu yei muun fà'a gho, ghño yi kwo togo.

Jisho ywin muun mingwe ñkugu

¹¹ A gha ndara, Jisho lollo ñgəi la'ataon chəi pi mēin ni Naiñ. Pa ghan younjin pi pugu pa mme yú ñgwa po njin yu. ¹² A ni ñga mbara nu chonka'a la'ataon gho, ñga njəi nu pi tien khu ñon ntaon nu no, mbo fiñ muun mimbia mbho müun vi, ndo mbo mingwe ñkugu. Yú ñgwa, llo la'ataon gho, po pugu pa mingwe gho. ¹³ Taatho ni ñga njəi mingwe gho, mfā'o kwoshini mbin yu nchhu gho ña, "Ki'i nu'un ñkəi," ¹⁴ ñgəi ñkaon ñkunghu gho, ñgwa pe ña pugu ni ntiñ ne tithi. A chhu ña, "Ma'an mikhwa, ñchhu ve ña, lollo." ¹⁵ Nkukhu gho lollo nchochho njē chrā nu, Jisho fe vi ni müun vi.

¹⁶ Pogo gu wēin ñguon yugu ghao, pugu gha'o Minnwi, nchhu nu ña, "Mme njəli'i Minnwi chəin shina pia." Mbini nchhu ña, "Minnwi tho no kwe nu ñgwa pi." ¹⁷ Pisha'akho yei no ligi Jisho nyien mon ñguon Judia ghao pugu pa la'ataon ñkin Judia.

Ghan ntaon llo mbo Joun Ngan Fe Nkhí (Matio 11:2-19)

¹⁸ Pa ghan younjin Joun ni ñga shwei vi ni ñguon pa nnu ña Jisho ni nchwīe ne, a mēin yi

paa shina pugu ¹⁹ ntaon vugu ni Taathō ña pugu pie vi ña, “A gò mbo ñon ve ña a ni mbo ña a shi nthō ne, ki pigi ywere ñon nduon?”

²⁰ Paa ñgwa pigho gha ñgōi njai Jisho, nchhu gho ña, “Joun Ngan Fe Nkhĩ taon vigi ve ña pigi pie ña ‘A gò mbo ñon ve ña a ni mbo ña a shi nthō ne, ki pigi ywere ñon nduon?’”

²¹ Wu’o ndii gho, Jisho yīgi ghāno ntou ñgwa pugu pa ñgwa pe ña jijwe piphi ni mbo mbin pugu ne, ña’an ligi pa nchriligi. ²² A khwē ni pa ghan ntaon Joun ña, “Pēi pīni shwei Joun ni yaon ña pēi yēi ndo nja’o ne, pa nchriligi yēi li’i, pa ñkwini nyien, ghan ghinombalun po shi’i, pa fhitenə ya’o li’i, pi pi’i pa ñgwa khu mon gu, pi chii ñkini pwa pisha’akho ni ghan pou. ²³ Mboro po ni ñgwa pe ña pugu lo nji’i mfā’o ki’ingini mon pin yugu nthē a ne.”

²⁴ Pa ghan ntaon Joun ni ñga ñkwo ghēi, Jisho jē ntho nchrā nu ni yú ñgwa pigho nthē Joun, “Pēi ni ñgōi mon ñkūnu njó njai pi kho fo? Trū ña fifrēi chī’i nu? Nga! ²⁵ Ti pēi ni ñgōi ki’ē njai pi kho fo? Njon ña a ni mā’an ñkien ndhwí chigēi nchuon? Nga! Lii njai, ñgwa ña pugu ghā mā’an ñkwan ndhwí pigho ne ndo mbo mon nchho shi’i ne ghā mbo pi mon ntu’o pa fūon. ²⁶ Shwei a ne, ti pēi ni ñgōi nu ki’ē njai pi kho fo? Njēli’i Minnwi? Oon, ñshwei vāi, ñon ña a chaa njēli’i Minnwi ne. ²⁷ Nthē ña Joun ñon ña chrā Minnwi chrā no ligi yi ña,

‘Lii njai, ñshi ntaon ñgan ntaon a,
a ghēi shhi pēi mbiri ndaon ni pēi.’”

28 Jisho pini mbigi na, “Nshwei v̄ei na Jouŋ gha’o nchaa nguon ngwa na pinje kwo ma mbhi ne, ndo non na a kiḡei nchaa nguon ngwa mon Sha’afuon Minnwi ne gha’o nchaa Jouŋ.”

29 Nguon ngwa pugu pa ghan w̄ein taashi ni nga nja’o yei nnu, mbin na nnu na Minnwi chw̄ie ne yi ndindi, mbo ngwa na Jouŋ ni mfe ŋkh̄i ni pugu ne. 30 Ndo pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye’i ngwa ni ḡi l̄aa nnu na Minnwi ni ŋk̄a’a nthe vugu ne, nne ki lo ntogo mon kwe ŋkh̄i Jouŋ.

31 Jisho gh̄ei shhi nchhu na, “Mi nthe m̄ā’an fi’i ngwa mbhi shi’a pi ni kho? Pugu fhi pi kho? 32 Pugu po no pa mik̄ei na pugu chho tan, ta’a kw̄ie chhu nu ni vich̄ei na, ‘Pigi m̄ā’an ŋkh̄i pwanju’o ni p̄ei, ndo pa’a p̄ei lo mbini, pigi yr̄ao ŋkh̄i gu ndo pa’a p̄ei lo ŋk̄ei.’ 33 Jouŋ Ngan Fe Ŋkh̄i ni ntho, ki lo ŋkru brei ndo pa’a ndo nnu la’o p̄ei chhu na ‘a f̄ā’o minweinj mbin yu.’ 34 Muon Nonmishua tho nji maon ndo nnu nu, p̄ei na, ‘a njru mme yaon ndo mbo mbaa la’o, mbini mbo taannu ghan w̄ein taashi pugu pa ghan phi.’ 35 Ndo nguon ngwa na pugu pin shietho Minnwi ne non na shietho gho yi shini.”

Jisho gh̄ei kra nda Shemu non Farashi

36 Yich̄ei ta’a Farashi ni m̄ein Jisho na a tho pugu yu ji maon, a gh̄ei nda Farashi gho nchochho li’i ji maon. 37 Mingwe ch̄ei ni mbo mon la’ataon gho, mbo nchw̄ie phi, nga nja’o na Jisho po nda non Farashi gho li’i ji maon, a tho ni yich̄ei nch̄in na pi chw̄ie ni nḡu’o, laminda

tininchuon linaon mon ghɔ, ³⁸ nthi njin Jishɔ, yɛi kwɔ yu ŋkɛi nu, ŋkwɛi ŋkhɪ ligi yi nɔ kwɔ yi, njigi ni ŋgiithɔ yi, nthɔ nuan kwɔ yi, mbɔɔ kwɔ yi ni laminda ghɔ.

³⁹ Non Farashi ghɔ ni nga njɛi yei nnu nchhu ni non yi na, “Non vei kan nja mbɔ njɛli'i Minnwi, a kan nji ŋkwan non na mingwe vei na a chɔ ŋkɔon vi yie ghɔ nɛ, ŋkwan chombhi pipi na a ghà nchɔ nɛ.”

⁴⁰ Nɔ khwɛ nu Jishɔ chhu na, “Shemu, m̄fā'o nnu nɔ chhu nu vɛ.”

Shemu pie na, “Mbɔ khɔ, ngan yɛ'i ngwa?”

⁴¹ “Yichɛi ngan fɔo ngwa ni mbin ni mbɔ fɔ m̄fā'o paa gan ŋkru pi. Ŋkrù yi pɔ pun ta'a yi mbɔ fi'i mbin na non m̄fā'a nɔ tien ŋkii llé pi pe vi nɔ nɛ, yichɛi pɔ fi'i mbin na non m̄fā'a nɔ tien wun llé, pi pe vi nɔ nɛ. ⁴² Pa'a kan ta'a non vugu lɔ m̄fā'o mbin ghɔ nɔ pe nu ni non ghɔ, nthɛ yie, a chi'i ŋkrù yugu ghɔ. A yɛi shina pugu na a shi ŋkhwā vi nchaa vichɛi?”

⁴³ Shemu khwɛ na, “Mbɛ'i na a yɛ na ji ŋkrù ni njiɛn nɛ.”

Jishɔ chhu ghɔ na, “O chhu a k̄a'o.”

⁴⁴ Nennɛ Jishɔ kara ndi mingwe ghɔ, nchhu ni Shemu na, “O yɛi mingwe vei? Mi ni nda ghɔ pa'a o lɔ m̄fɛ ŋkhɪ shigao kwɔ vɛi, ndɔ mingwe vei shigao kwɔ ma ni ŋkhɪ ligi yi, ndɔ njigi ni ŋgiithɔ yi. ⁴⁵ O shini ndɔ nchhu na nthɔ a pwa ni pan nu ma, ndɔ jɛ nɔ ha'an nthɔ hein nɛ, a lɔ naa mien nuan nu kwɔ ma ya'a. ⁴⁶ O shini ndɔ nji'i mbɔɔ thɔ a ni wru, ndɔ ti a pɔɔ kwɔ ma ni laminda chigɛi nchuon. ⁴⁷ Nthɛ yie ghɔ, nchhu

ve ɲa fi'i ntu khwǎ ɲa a nōŋ ne, nōŋ ɲa pi li'ε phi yi ɲa a yiεŋ ne. Ndo ɲon ɲa a wu'ɔ nchwīe pi shigēi phi, pi li'ε ne, nōŋ khwā pi shigēi yi."

⁴⁸ Jishɔ chhu ki'ε ni miŋgwe ghɔ ɲa, "Ndi'ε phi yɔ."

⁴⁹ Pichəi ɲgwa ɲa pugu pugu ni mbo ɲkuon taprei ne, jē nchhu nu ni non pugu ɲa, "Yei pɔ pi gɔ ɲa a pɔ ti ndi'ε pi phi ɲon?"

⁵⁰ A chhu ni miŋgwe ghɔ ɲa, "Piŋ yɔ chwīe ɔ lūgu, ghəi ni gɔ mon ghighri."

8

Piŋge pe ɲa pugu pa Jishɔ ni nyīeŋ nu ka'a ne

¹ A ni ɲga nda'a, Jishɔ nyīeŋ mon pa memme la'ataon pugu pa puon mi la'ataon, nthɔ nshwei pwa pisha'akhɔ mbo yi Sha'afuon Minnwi. A ni mbo pugu pa paanchrɔ ghan ntaon pi, ² pugu pa pichəi piŋge, ɲa a ni mfu'u jijwe piphi mbiŋ pugu, mbiŋ njigi pa ghɔ mbiŋ pugu. Piŋge pi ghɔ ni mbo Meri, ɲa pi ni mēiŋ vi ni Madaliŋ, ɲa khwachəi miŋweŋ ni ntaon mbiŋ yu ne, ³ ni Joana, mbo ɲgwe Kusha, mbo muun fa'a Hero, ni Shushana, pugu pa ntu pichəi piŋge ɲa pugu ni nthɔ ɲgēre Jishɔ pugu pa ghan younjin pi llo mon yugu ɲkaa nu ne.

*Lu'ɔ chrà nthe ɲon ɲa a ghəi li'i phi mbhě
(Matio 13:1-9; Maaku 4:1-9)*

⁴ Ndi ɲa ntu yu ɲgwa ni nthɔ ɲkiri nu, pichəi llo mon ntu pa li'i nyīeŋ ɲgəi nu yəi Jishɔ ne, a chhu yei lu'ɔ chrà ni pugu:

⁵ "Nɔŋ chəi ni ma mbo fɔ, ɲgəi li'i mā'an mbhě maon. Nɔ ha'an a ni mā'an nu ne, pichəi gū

shembua, ngwa tie ni kwò yugu, pa mishi llo tothi shwi'i kru. ⁶ Pichəi gū mon shhe nkwa, nga nkhē, nki'i ndo njaon yaon nthē na a lo nji'i mfā'o nkhi. ⁷ Pichəi gū mon shisha'a, shisha'a yī'ε nku'ò mfigi maon pigho pugu khu. ⁸ Pichəi mbhē maon pigho ni ngū mon shhe shi'i mbūgu fo ndo nja nju, ncha mbhē yi ni nkii nge." Jisho ghà nga nchhu nnu pei mī'ən, mfe gē na, "Njon na a fā'o ténə ne, â ya'o."

⁹ Pa ghan younjin pi pie vi na, "Njin lu'ò chrà ghò pò pi na?" ¹⁰ A khwē na, "Minnwi chwīe pəi ji pa nnu ləin mon Sha'afuon yi. Ndo ni pichəi ngwa, a pò pi mon lu'ò chrà nne na:

'Pugu shi ndii,
 ndo pa'a ndo njəi;
 Njwərə ndo pa'a,
 ndo nja'o nji.'*

¹¹ "Yei njin lu'ò chrà ghò: Mbhē yaon ghò chrà Minnwi. ¹² Pə mbhē na a ni ngū shembua tho nōon pi ngwa pə na pugu ya'o chrà Minnwi, ndo devī tho fu'u chrà ghò njù'ò pugu, nne na mba'a pugu pin ndo ndūgu. ¹³ Pa mbhē pə na pugu ni ngū mon shhe nkwa ne pə ngwa na pugu ya'o chrà ghò, mbin ni pwatua ndo pa'a nřen yugu lo ntini. Pugu pin nò kuo ndii, mōon nu gha ntho pugu pā'a nkūnu yugu. ¹⁴ Pa mbhē na pugu ni ngū mon shisha'a ne, ngwa na pugu pin chrà Minnwi, mbin, nga ngəi pa ghaghana, pa fā'o, ni nchhó shi'i nkuon ngrào mbhi yei figi vugu, pa'a ntien yugu lo ma ntini. ¹⁵ Ndo ti mbhē mon shhe shi'i pə ngwa na pugu ya'o chrà Minnwi

* **8:10** 8:10 Ishaya 6:9.

ni ηkieiη njù'ò shi'i, ndò ηgwēiη a tìni, ηgwēiη njù'ò ti njuη ntíeη.

*Truka la'ò mikru
(Maaku 4:21-25)*

¹⁶ “Nòη shi'a nchu'u truka ηkuru ni mikru ki ni'ih la'ò kúoη, ηoη ghà nchu'u ntigi pi li'i thi truka, nne ηa ηgwa ηa pugu nii nu nda ne yèi li'ε ghò. ¹⁷ Yichèi yaοη lò mbò fò ηa pi lèiη ηa mba'a pi ma mienη ki nòoη li'i wo, ki nnu ηa pi kuru ηa mba'a pi ma mienη ki ji a lò mbini ntaοη li'i li'ε. ¹⁸ Lina nu ki'ε ηkwanη nò ha'αη ò ywεε nnu ne, nthe ηa ηoη ηa a fā'ò ne, pi shi mbigi ntou yi ghò, ndò ηoη ηa a lò nji'i mfā'ò ne, pi shi ηkwe shigei ye ηa a pi'i ηa a fā'ò ne mbhò yu.”

*Műuη Jishò pugu pa lĩη pi pi pimbia
(Matio 12:14-50; Maaku 3:31-35)*

¹⁹ Műuη Jishò pugu pa lĩη pi pi pimbia thò li'i yèi vi, ndò pa'a ndò mfā'ò shina nthe yú ηgwa yèi yu. ²⁰ Yichèi ηoη chhu ni Jishò ηa, “Műuη ghò pugu pa lĩη pò pi pimbia pò ne mbhi ntā'a nu njèi ghò.” ²¹ Jishò khwē ni pugu ηa, “Műuη a pugu pa lĩη paη ηgwa pe ηa pugu ya'ò chrà Minnwi ndò nchwīe nnu ηa chrà ghò chhu ne.”

*Jishò chwīe fiη tithi
(Matio 8:23-27; Maaku 4:35-41)*

²² Llé chèi, Jishò nii moη kikuοη pugu pa ghan younjih pi nchhu ηa, “Pia shā'a ntaοη njieη hiη.” Nne pugu wēiη ndaοη. ²³ Nò ha'αη pugu ni nchwī kikuοη ghò ηgèi nu ne, lógò wēiη Jishò. Mme fiη gū moη ηkhĩ, ηkhĩ jē linaοη nu moη kikuοη yugu, ti pugu thi pi moη gu. ²⁴ Pugu ghèi

ngū'u Jisho, nchhu nu na, "Masha! Masha! Pia khu nu ne ma!"

A wū'u, mbīga fifrēi gho pugu pa fin mon nkhi, nguon yi tithi, mon nkhi ju. ²⁵ A chhu ni ghan younjin pi na, "**Pin yəi pə pi hin?**"

Pugu pəgo ndo ngrāo, nchhu ni non pugu na, "Yei pə pi yəi nkwan non, na a fe gí ni fifrēi pugu pa fin na pugu tithi pugu ya'o ne?"

Jisho fu'u minweinj mbin non
(*Matio 8:28-34; Maaku 5:1-20*)

²⁶ Jisho pugu pa ghan younjin pi shā'a nkhi llo Galili ntaon krao ngei Gerasha. ²⁷ No ha'an Jisho taon mon kikuon ne, mbāon pugu yichai non a fā'o pa minweinj, a shini ndo mā'an ndhwí no ntaan ndii, pa'a ndo nda'a nu nda, nka la'a pi mon li'i twei ngwa. ²⁸ A ni nga njai Jisho, mū'un ngou, ngū shhe shhi yu, nchhu ni nji na, "Pəgo fā'o pi kho, Jisho Muun Minnwi na a chaa nguon ngwa ne? Mba'o mbho shhi gho, ki'i ni'in a mon ngə'i!" ²⁹ A ni nchhu yei nthe na Jisho ni nkwo fe gí ni minweinj gho na a taon mbin yu. Yien ndii minweinj gho ni ntho ncho vi, nji'i nthe no ha'an pi ni nkrao mbho mi, ngwe kipa'o no kwò mi ntho nkē'i vi ne, a shi ngu'o nja'a maon pigho ya'a, minweinj gho fra vi ngəi no mon nkunu njó.

³⁰ Jisho pie vi ki'e na, "**Ligi yo kho?**"

A na, "Ligi a Ká'a Yi," nthe na ntou minweinj ni nii mbin yu. ³¹ Pa minweinj pigho ligəi Jisho na ki'i a fe vugu mon li'i ngə'i. ³² Nkien mme kwie nkunyan ni ntho nji nu fo nkin mbra, pugu ligəi vi na a mien pugu nii mon pa nkunyan pigho, a mien vugu. ³³ Pugu taon ki'e mbin non

gho, nii mbiṅ pa miṅkunyaṅ pigho. Nguoṅ kwie ṅkunyaṅ pigho tei llo ṅkiṅ mbra gho, nshwi'i ṅkiṅ ṅkhi, ṅgū moṅ gho ṅkhu.

³⁴ Ghaṅ kē'i ṅkunyaṅ pigho ni ṅga njəi nnu ṅa a lōgo li'i nε, ntaoṅ tei ṅgəi nchhu moṅ la'a pugu pa moṅ nyieṅ. ³⁵ ṅgwa taoṅ nō ghəi nu njəi nnu ha'an a lōgo li'i nε. ṅga ntho njəi Jisho, njəi ṅoṅ gho ṅa miṅweṅ pigho ni ntaoṅ mbiṅ yu nε, a chocho yəi yu ni ndhwī mbiṅ yu ndo mbo shishi'i, pogo gu wēiṅ vugu. ³⁶ Pa ṅgwa pε ṅa pugu ni njəi nnu gho nε, shwei vugu ṅkwan ha'an pi kwe ṅoṅ gho ṅa pa miṅweṅ ni mbo mbiṅ yu nε. ³⁷ Nenne ṅguoṅ pa ṅgwa moṅ krao ṅgei Gerasha yōu Jisho ṅa a ghəi, nthε ṅa ṅkien pogo gu ni ṅgwēiṅ vugu.

Nenne Jisho nii moṅ kikuoṅ ṅgəi. ³⁸ ṅoṅ ṅa miṅweṅ pigho ni ntaoṅ mbiṅ yu līgəi Jisho ṅa, "Mieṅ ntho pogo ghəi ka'a." Jisho lāa, nchhu nu ṅa, ³⁹ "Pini la'a, nshwei ṅgwa pō fi'i ṅkwan ha'an Minnwi fā'a mbiṅ gho nε." ṅoṅ gho nyieṅ moṅ ṅguoṅ la'a ntho mfī'i nnu ṅa Jisho chwīe mbiṅ yu nε.

Jisho ywiṅ muuṅ miṅgwe

*nchwīe ghīno yichəi miṅgwe mme
(Matio 9:18-26; Maaku 5:21-43)*

⁴⁰ Ndo ha'an Jisho ni mbiṅi nε, pa ṅgwa ni nchhu gho ṅa a tho a pwa, nthε ṅa ṅguoṅ vugu ni nchho njwε vi. ⁴¹ ṅoṅ chəi ṅa ligi yi Jairu, yīga nchəiṅ. A ni mbo mmeṅoṅ moṅ nda luoṅ Minnwi, ṅgū shhe shhi Jisho nchho ndīgəi vi ṅa a tho nda yu, ⁴² nthε ṅa fieṅ muuṅ vi yi miṅgwe ṅa

a ni mfā'o, mbo muuŋ paanchro ŋga'o, ni ntho ŋkhu nu.

Ndo ha'an Jisho wēin ndaon ne, yú ŋgwa ni ntho mfra vi mon ŋguon ŋgei ghao. ⁴³ Shina ŋgwa pei, miŋgwe chēi ni mbo fo ŋa a ki yēi ndii yi ni nji no paanchro ŋga'o, ŋkwo tūon ŋguon mbin yi ghao mbho pa dokto, ndo pa'a pi lo nchwē ndii yi ya'a. Kaŋ ta'a ŋon shi ki lo nji'i mbo ŋa a kaŋ ni mfe a chwē ghino yi mme. ⁴⁴ Nenne, a ni ntho njin Jisho ŋkōon po ndhwí yi. Ndi yi gho lo ŋki'ε nja'a ya'a chomilaon gho.

⁴⁵ Jisho pie ŋa, **"A kōon gō ŋkōon a?"**

Ŋguon ŋgwa ni ŋga ndāa non yugu, Pita chhu ŋa, "Taatho, yú ŋgwa tho ŋkiri nu ndo mfra gho."

⁴⁶ Jisho chhu ŋa, **"Yichēi ŋon kōon a, mi nī nja'o ŋkwan ha'an nji ntaon mbin mu."** ⁴⁷ Ndi ŋa miŋgwe vei ni njēi ŋa yichēi shendaon lo mbo ŋa mimfe a lēre ne, a wrū ntho nu, ŋgū shhe ni puŋ yi shhi Jisho ndo mfi'i shhi ŋguon ŋgwa nnu ha'an a ni nchwē vi a kōon Jisho ne, pugu pa ŋkwan ha'an ghino yi mme chomilaon gho ne. ⁴⁸ Nenne, Jisho chhu gho ŋa, **"Muun a, pin yo chwē ghino yo togo, ghēi ni go mon ghighri Minnwi."**

⁴⁹ Ndo ha'an Jisho wu'o nchho nchrā nu ne, yichēi ŋon llo nda Jairu, mmeŋon mon nda luon Minnwi, ntho nchhu gho ŋa, "Muun gho kwo khu, ki'i nu'un ŋgana masha ghagha."

⁵⁰ Ndi ŋa Jisho ni nja'o nnu yei ne, a chhu ni Jairu ŋa, **"Ki'i nu'un mbogo gu, wu'o nchho mfā'o pi pin, nne kaŋ muun gho shi ndūgu."**

⁵¹ Ndīi ɲa Jisho ni nchəiɲ nda Jairu nɛ, a shini ndo mbiɲ ɲa ɲoɲ nduoɲ nīi nda ɲkieiɲ Pita pugu Jouɲ ni Jɛiɲ, ni taa muuɲ mingwe gho pugu muuɲ vi. ⁵² Nguoɲ ɲgwa ni ntho ɲkəīi nu ndo ɲjua vi, Jisho ka chhu pi ɲa, “**Ki’i pəi nu’uɲ ɲkəīi, nthɛ ɲa a lo ɲkhu, a lɛllɛ.**”

⁵³ Pugu gwē vi nthɛ ɲa pugu ni nji ɲa a kwo khu. ⁵⁴ Jisho ka wēiɲ pi mbho yi, mēiɲ nchhu ni nji ɲa, “**Miyaa, lollo!**” ⁵⁵ A ywiɲ, ndollo jijwe yi pīni, a lollo tothi wu’o ndīi gho. Jisho chhu ni pugu ɲa pugu fɛ maon gho a ji. ⁵⁶ A ni ɲgrāo taa vi pugu muuɲ vi. Jisho chhu ni pugu ɲa ki’i pugu shwei sheshɛɲon ni nnu ɲa a lōgo li’i nɛ.

9

Jisho taon paanchro ghan ntaon pi (Matio 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jisho gē paanchro pigho li’i mu’oɲ mfe nji pugu pa ghrí ni pugu no fu’u nu pa miɲweɲ ndo ɲjigi pa ghɲo, ² ntaon vugu ɲa pugu ghəīi nchii Sha’afuoɲ Minnwi ndo mbinīi ɲjigi ghɲo. ³ Nchhu ni pugu ɲa, “**Ki’i pəi lōgo sheshe yaon no ha’an pəi ghəīi nyien gho nɛ. Ki’i pəi lōgo mbie, ki pīɛɲ kra, ki maon ji, ki mbiɲ, ki ɲgəīi ni pa kwri ndhwí.** ⁴ Sheshe nda ɲa pəi nīi fo nɛ, pəi la’a fo ti shi nu’uɲ ntaon la’ataon gho. ⁵ Sheshe li’i ɲa pi lo mbiɲ vəi fo nɛ, pəi krū kwò məi, ntaon ni vəi la’ataon gho no nōon nu ni pugu ɲa Minnwi pīna nnu ɲa pugu chwie nɛ.”

⁶ Pa ghan ntaon pi pigho taon, nyien mon ɲguoɲ puon mi la’ataon ghao, ntho nchii ɲkanīi

pwa pisha'akho gho ndo njigi ghĩno nguon li'i ghao.

Tho Hero fin

(Matio 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Ndiĩ na Hero, mbo fũon Galili, ni nja'õ nguon nnu pei ne, tho yi fin nthe na pichai ngwa ni ntho nchhu nu na Jouŋ Ngan Fe Nkhĩ ni ngwa pini ŋku'õ. ⁸ Pichai chhu yugu na Elaija nõon non yi, pichai chhu yugu pi na yichai ta'a ndunu njai'i Minnwi pini ŋku'õ.

⁹ Hero chhu na, "Nki ya'a tho Jouŋ, ndo yei pini mbo pi gõ na nja'õ pa nnu nõ ligi yi ne?" Mba'õ nõ yai nu Jisho vei.

Jisho kugwi tien ŋkan ngwa

(Matio 14:13-21; Maaku 6:30-44; Jouŋ 6:1-4)

¹⁰ Ghan ntaon Jisho pigho ni nga mbini, nshwei vi ni nguon nnu na pugu ni nchwie ne. Jisho lõgo vugu pugu pugu fu'u non yugu shina ngwa, ngõi Beshaida. ¹¹ Yú ngwa ni nga nja'õ, njõu njin yi. Jisho gha nchhu ni pugu na pugu tho a pwa, ntho nchii ŋkini pwa pisha'akho Sha'afuon Minnwi ni pugu, njigi ghĩno ngwa pe na pugu ni ngĩno nu ne.

¹² Minaon ni nga njē nii nu, paanchro ghan ntaon pigho tho njai Jisho nchhu gho na, "Chhu ngwa pei ghai, nji na minthe pugu ghai mon pa la'a pugu pa moon mban mbambara, ntā'a li'i la'a pugu pa maon ji, nthe na li'i yei po pi ŋkũnu njõ."

¹³ Jisho khwē ni pugu na, "Pai ŋkaa pai fe maon pugu ji."

Pugu chhu ña, “Ñguonj yaonj ña pigi fā’o ne wu’o tienj brei pugu paa shhu. Ɔ ta’a nu ña pigi ghēi njuonj maonj ji ni mbalanj ñgwa pei?”
¹⁴ Pimbia ni mbo fo nchəinj no tienj ñkanj yugu.

Jisho chhu ni ghanj younjinj pi pigho ña, **“Pəi chhu ni pugu ña pugu chocho shhe, ta’a kwie po no tienj wunj ñgwa.”** ¹⁵ Pugu wu’o nu’unj nja’o pi nenne, nchwie ñguonj ñgwa chocho. ¹⁶ A gha ndōgo tienj kəinj brei gho ni paa shhu gho, mbi’i ligi yi ndii po ntōo Minnwi, mbə’i, mfe ni pa ghanj younjinj pi ña pugu ghrā ni ñgwa pigho. ¹⁷ Ñguonj yugu kru ti njru, ti pugu līga pa pə’i pi ña a ni mbigəi ne, a linaonj paanchro mikuo.

*Yaonj ña Pita chhu ña Jisho yie gho ne
 (Matio 16:13-19; Maaku 8:27-29)*

¹⁸ Ta’a llé chəi ni mbo, Jisho tho nduonj Minnwi tə’i vi, pa ghanj younjinj pi tho mbara vi. A pie vugu ña, **“Pa ñgwa ghà nchhu ña mi po pi gǒ?”**

¹⁹ Pugu khwē ña, “Pichəi ñgwa ghà nchhu ña Ɖ Jounj Njanj Fe Nkhǎ, pichəi ña Ɖ Elaija, pichəi ña Ɖ ta’a njəili’i Minnwi lleshhi ña a pini nu’unj ñku’o.”

²⁰ A pie vugu ña, **“Ti pəi ne? Pəi chhu yəi ña mi gǒ?”**

Pita khwē ña, “Ɖ Ju ña Minnwi Chu’o Ntaonj no Njke ne, llo mbho Minnwi.”

*Jisho chrā ñkuonj ñkwanj ha’anj a shi njəi ñgə’i
 ndo ñkhu ne*

(Matio 16:20-28; Maaku 8:30-9:1)

²¹ Jisho fe titini gi ni pugu ña ki’i pugu shwei nnu ña a lōgo li’i ne ni sheshenonj. ²² Mbini nchhu ni pugu ña, **“Muunj Nɔŋmishua shi ñgu’o**

njəi ɲəθə'i nthe ntou pa nnu, pa thishi pa Juu pugu pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ɲgwa ni gí Mushi lāa vi, pi jwi vi, a gha nda'a trei llé a ku'ɔ."

²³ Mbini nchhu ni ɲguon vugu ɲa, "Sheshenon ntā'a nu njōu njin a, â mien phi nnu ha'an a khwā nɛ, ntiɛn wá'a yi sheshe llé ndo njōu njin a. ²⁴ Nthe ɲa sheshenon ɲa a tā'a nu ndūgu ni chombhi yi nɛ shi nshien chombhi yi ghɔ, ti ɲon ye ɲa a mī'an chombhi yi nthe a nɛ, shi ndūgu ni chombhi yi ghɔ. ²⁵ ɲonmishua nthe a shei pi khɔ nɔ ha'an ä mfā'o ɲguon yaon mon mbhi hein ndo mbhe chombhi yi? ²⁶ Nthe ɲa sheshenon ɲa a fā'o lrithɔ mbin mu, ki ni chrā a nɛ, Muon ɲonmishua shi mfā'o lrithɔ mbin yu ndii ɲa a thɔ mon ndigha'o yi nɛ, pugu pa ndigha'o Tāa, ni pa ghan ntaon taontaon. ²⁷ Ndo ñchhu pi nnu shini ni pəi ɲa pichəi ɲgwa thi hein ɲa mba'a pugu khu ki lo njəi Sha'afuon Minnwi."

*Jishɔ nōon non yi mon ndigha'o yi
(Matio 17:1-8; Maaku 9:2-8)*

²⁸ A ni ɲga nchhu nnu pei ti nda'a ta'a tan, ndōgɔ Pita, ni Joun, ni Jəin pugu pugu ku'ɔ ɲkuon mbra li'i luon Minnwi. ²⁹ Ndo ha'an a ni nthɔ nduon Minnwi nɛ, minji mi kwri mbo ɲkwan nduon, ndhwí pi fugu, nchā ɲa ɲmein nɔ fiembi. ³⁰ ɲga njəi nu nɛ, paa ɲgwa chrā nu pugu yu, pugu ni mbo Mushi pugu Elaija, ³¹ nōon non yugu mon ndigha'o pa po, nthɔ nchrā nu ɲkuon nnu gu yi ɲa ju Jishɔ ni nthɔ nchwīe nu ɲa a lōgɔ li'i Jerushalein, ɲkwan nɔ ha'an Minnwi ni nū'on nɛ.

³² Ndo logo ni njien mbinj Pita pugu pa ngwa na pugu pugu ni mbo ne. Pugu gha nja ngũ'u, njai lí'ε ndigha'o Jisho, pugu pa paa ngwa pe na a ni nthi pugu pugu ne. ³³ Ndīi na ngwa pigho ni mien Jisho ngōi nu ne, Pita chhu gho na, "Masha, a pwa no ha'an pia po hein ka'a ne, pigi shi nkrao trei ntāa! Ta'a yi ve, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija." Ndo a shini ndo nji'i nji nnu na a ni chhu nu ne. ³⁴ A ni nga ngu'ɔ nchrā nu, luluṅ shwi'i nkuru vugu, pogo gu wēin vugu no ha'an luluṅ gho ni nkuru vugu ne.

³⁵ Yichai nggi chhu mon luluṅ gho na, "Yei Muun a na nchu'ɔ vi, p̄ai ya'o mbho yu." ³⁶ Nggi gho ni nga nchrā ti mī'ei, pugu yai Jisho pi tē'i vi, nū'ɔṅ nnu pei shina pugu, ki lo nji'i nshwei sheshenon ni nnu na pugu yai ne wu'ɔ ndīi gho.

Jisho yigi ghino yichai mikə'i na a ni mfā'o minweij

(Matio 17:14-18; Maaku 9:14-27)

³⁷ Mbhi ni nga ndan, Jisho pugu pa trei ghan ntaon pi pigho shwi'i lo nkuan mbra gho, nkien mme kiri ngwa tho mbara Jisho. ³⁸ Nga naji nu, yichai non pa'o ngou mon kiri gho, nchhu na, "Masha, mba'o mbho ve, lii muun a vei naji, ndo mbo fiēn yi. ³⁹ Yichai minweij gha ncho vi, a wī'i mba'o ngou, minweij gho mā'an vi shhe, a kwēi nu, fa'ofa'o taon nu nchō yu, nja nchho nwī'in vi nwī'in ndo pa'a ndo mien vi! ⁴⁰ Mi ni ndigai pa ghan younjin po na pugu fu'u minweij gho mbinj yu, pugu fu'u kie."

⁴¹ Jisho khwē na, "P̄ai ngwa ki fā'o pin, ngwa p̄ip̄hi, mi shi nchho pia pi fi'i ndīi neiṅ, mfā'o

fi'i wēiṅ njù'ò nēiṅ nthē vèi? Tho ni muuṅ ghò heṅ." ⁴² Nò ha'an muuṅ ghò ni nthò nu nē, miṅwēiṅ ghò mā'an vi shhē, a kwēi nu, fa'ofa'ò taon nu nchò yu. Jishò pīga miṅwēiṅ ghò, njīgī ghñò yi, mfe vi ni tãa vi. ⁴³ Nguon ṅgwa ni ṅgrāo fi'i ghrí ṅa Minnwi fā'ò nē.

*Jishò pini nchrā ṅkamu'ōṅ nthē nnu gu yi
(Matio 17:22-23; Maaku 9:30-32)*

ṅgwa ni ṅga ṅgu'ò nthò ṅgrāo ṅguon nnu ṅa Jishò ni nchwīe nē, a chhu ni ghanṅ younjṅ pi ṅa, ⁴⁴ "Pèi ya'ò nnu yei ṅa òtā'a nchhu ni pèi nē shishi'i! Pi tothò ncha'a Muuṅ Nōṅmishua mfe liēṅ mbhò ṅgwamishua." ⁴⁵ Ndo pa'a ghanṅ younjṅ pi lo nji njṅ nnu ghò. Pi ni ndōiṅ vugu nò nne ṅa ki'i thò yugu shie ni nnu ghò, ndò pugu pògò nò pie nu vi ni nnu ghò.

*Mindoundou ṅa ṅon ndieṅ gǔ?
(Matio 18:1-5; Maaku 9:33-37)*

⁴⁶ Mindoundou gū shina ghanṅ younjṅ pi ṅa a gǔ mbo ṅon ndieṅ nchaa pichèi? ⁴⁷ Jishò ni nji nnu ṅa pugu ni mbī'i nu njù'ò pugu nē, ndōgò muuṅ mbrò nū'ōṅ yèi yu, ⁴⁸ nchhu ni pugu ṅa, "Nōṅ ṅa a piṅ muuṅ vei nò ligi a nē piṅ pi mmu, ti sheshēṅ ṅa a piṅ a nē, piṅ pi ṅon ṅa a taon a nē. Nthē ṅa ṅon ṅa a kigèi shina pèi nchaa ṅguon ṅgwa nē, a ju mbo ṅon ndieṅ nchaa ṅguon yèi."

*Nōṅ ṅa a lo ndāa vèi nē pò pèi pugu ta'a ṅgei
(Maaku 9:38-40)*

49 Jounj khwē ŋa, “Masha, pigi yēi ŋon a fu’u minjweinj mbinj ŋon ni ligi yō, pigi lāa ghō nthē ŋa pigi pugu shi’a njōu njinj yō ka’a.”

50 Jishō chhu ghō ŋa, “**Ki’i nu’uŋ ndāa ghō nthē ŋa ŋon ŋa a lō ndāa ghō nē pō ŋgei ghō.**”

Ngwa monj yichēi la’ataonj Shamaria lāa Jishō

51 Pa llé ni ŋga mbara nu ŋa pi shi ndōgō Jishō pō nē, a lōgō nthi mi titini nō ghēi nu Jerushaleinj.

52 A taonj ghanj ntaonj shhi, pugu ghēi nii monj yichēi la’ataonj monj Shamaria nō piri nu ŋguonj pa yaonj ghō. 53 Ndō pa’a ŋgwa pighō lō mbinj vi nthē ŋa a shini ndō nu’uŋ mbō pi nnu khuthō ŋa a ghēi pi Jerushaleinj. 54 Ndiŋ ŋa ghanj younjinj pi, Jēinj pugu Jounj, ni njēi nnu pighō nē, pugu pie vi ŋa, “Taathō, ɔ tā’a nu ŋa pigi mēinj mōŋonj pō, a shwi’i njīgi vugu?” 55 Jishō shrī mbīga vugu.

56 Pugu pugu kara ki’ē ŋgēi la’ataonj nduonj.

*Nchuoŋ yōu nu njinj Jishō
(Matio 8:19-22)*

57 Nō ha’anj pugu ni ŋgēi nu shendaonj nē, yichēi ŋon chhu ni Jishō ŋa, “Nshi njōu njinj yō sheshe li’i ŋa ɔ shi ŋgēi nē”.

58 Jishō chhu ghō ŋa, “**Pa mimbaanjo fā’o pa pūo pugu, pa mishi fā’o pa nda pugu, ndō Muonj Nōnjmishua lō nji’i mfā’o li’i lēre thō yi.**”

59 Jishō kara nchhu ni yichēi ŋon ŋa, “**Thō njōu njinj a.**”

Ŋonj ghō chhu ŋa, “Taathō, fūonj mienj ŋgēi ntwei tāa a ŋkaonj.”

⁶⁰ Jisho khwē gho ŋa, “Mien ŋgwa ŋa pugu khu ne twei khu ŋgwa pugu. Ndo ni gò ghēi nchii sha’a nu fùon Minnwi.”

⁶¹ Yichēi ŋon pini nchhu ŋa, “Nshi njōu njin yo, ma Taathō, ndo fūon mien ṅgēi nchā’a ŋgwa la’a pigi.”

⁶² Jisho chhu gho ŋa, “Ŋon ŋa a wēin ṅkii na’an fā’a nyien ŋa a fā’a nyien, mbini ṅkara ntho ndii njin ne, lo nji’i mfā’o ghère mon Sha’afuon Minnwi.”

10

Jisho taon khwachēi wuŋ ŋgwa ni yi paa

¹ Pa nnu pei ni ŋga ntogo, Taathō pini ntere khwachēi wuŋ ŋgwa ni yi paa ntaon vugu pa pi paa ŋa pugu ghēi shhi yu mon ŋguon pa la’ataon pe ŋa a tā’a nu ṅgēi fo ne. ² A ni nchhu ni pugu ŋa, “Maon kwōo yien ndo ghan kwōo pi kigēi. Nthe yie gho, pēi luon ni ta’anju’o mbho Taathō ŋa a fā’o maon pigho ne ŋa a taon pa ghan fā’a pugu ghēi ṅkwōo maon pi. ³ Pēi ghēi! Ntaon vōi no pa puon minji shina pa minanien. ⁴ Ki’i ntuo p̄ien mbin, ki p̄ien maon ji, ki kwri tra. Ki’i nchrā ni ŋon shendaon.

⁵ “Sheshe nda ŋa pēi nii fo ne, fūon nchhu ŋa, ‘Ghighri pō mon nda hein.’ ⁶ Ti ṅon mbō fo ŋa a khwā ghighri, kan ghighri yo shi nshwi’i mbin yu. ṅkien nenne, kan ghighri yo shi mbini mbho gho. ⁷ Kina mon yie nda ntho nji nu ndo nnu sheshe yaon ŋa pi fe ve ne, nthe ŋa a pie ŋa ŋgan fā’a fā’o pe yi. Ki’i nyien pi nda nda.

8 “Sheshe la’ataon ɲa pɛi nii fɔ pi piŋ vɛi fɔ nɛ, pɛi ji sheshe yaon yɛ ɲa pi fɛ ni pɛi fɔ nɛ. 9 Pɛi yīgi ghĩnɔ pa ɲgĩnɔ fɔ, nchhu ni pugu ɲa, ‘Sha’afuon Minnwi thɔ nɛ ti mbara yɛi pɛi.’ 10 Nɔ ti pɛi nii mon sheshe la’ataon ki pugu lɔ mbiŋ vɛi, pɛi ghɛi ta’andaon pugu nchhu fɔ ɲa, 11 ‘Ti mfe pi ni pru la’ataon yɛi ɲa a ku’o nɔ kwɔ minji nɛ, pigi yīgi nɛ mfe thɔ pɛi. Nɔ pɛi kwiŋ ɲa Sha’afuon Minnwi thɔ nɛ ti mbara.’ 12 Shishini, ñshwei vɛi, mon llembhi shá’a, a shi nji’ɛ ni la’ataon Shodon nchaa yie la’ataon ɲa pugu lāa vɛi nɛ.

13 “Nɲɛ’i pɔ ni pɛi, ma ɲgwa Korashiŋ! Nɲɛ’i pɔ ni pɛi, ma ɲgwa Beshaida! Nthɛ ɲa pa nnu ghraoghrao pei ɲa a lɔgɔ li’i hɛiŋ nɛ, kaŋ ni mbɔ pi Taire pugu Shidon, pugu kaŋ ni ɲkwo mā’an ndhwí ywei gu nchɔ mon phu nɔ nɔon nu ɲa pugu pā’a ɲkũnu yugu ni phi. 14 Mbapa nɛnɛ, a shi ndɛ nji’ɛ ni la’ataon Taire pugu Shidon mon llembhi shá’a nchaa vɛi. 15 Nɔ ni pɛi, ma ɲgwa Kapanuŋ, pɛi pī’i ɲa Minnwi shi ndɔgɔ vɛi ɲku’o nɔ po? Nɲa! A shi nshwi’i vɛi mon li’i ɲgwa khu.”

16 Ji shɔ chhu ni ghan younjin pi ɲa, “Sheshenon ɲa a ya’o nnu ɲa pɛi chhu nɛ, ya’o pi mmu, sheshenon ɲa a lāa nnu ɲa pɛi chhu nɛ lāa pi mmu. Nɔ sheshenon ɲa a lāa a nɛ lāa pi non ɲa a taon a nɛ.”

Khwachɛi wuŋ ɲgwa ni yi paa pigɔ pīni

17 Khwachɛi wuŋ ɲgwa ni yi paa pigɔ pīni mon pwanju’o, nchhu ɲa, “Taathɔ, pa miŋweiŋ

ya'ò nchò yigi ndii ña pigi fε gí ni pugu ni ligi yò nε.”

¹⁸ Jishò chhu ni pugu ña, “Mi nǐ njəi Shata gū llo po nò fiembì. ¹⁹ Lii njəi, m̄fε nji ni pəi ña pəi nyien ñkuon pa mitwε'i pugu pa ñien pugu pa ñguon ghrí mimbina ki kà'a lo ñkēe vəi. ²⁰ Mbapa nenne, ki'i pəi fā'ò pwanju'ò nthε pi ña pa minwεin ya'ò nchò yəi. Pəi ka fā'ò pwanju'ò nthε pi ña Minnwi nā'an ligi yəi po.”

Jishò fā'ò pwanju'ò

(Matio 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Mon ndii ghò, Jishò fā'ò pwanju'ò mon Jijwε Minnwi nchhu ña, “Tăa, a gò mbò Taathò po pugu pa ñkuon shhε. Ntōo ghò nthε ña yaon ña ò ləin ni ghan shiethò pugu pa ghan lina nε, ò nōon ni pa puon fhu. Oon, ma Tăa, yei ñkwan ha'an ò ni ñkhwā ña a lōgò li'i nε.

²² “Tăa a kwo cha'a ñguon yaon m̄fε mbhò mu, yichəi ñon lo nji ñon ña Muun yie ghò nε ñkien Tăa, ki nji ñon ña Tăa yie ghò nε ñkien Muun pugu pa sheshenon ña Muun chu'ò nò nōon nu Tăa ghò nε.”

²³ Jishò kara nchhu ni pa ghan younjin pi njinjin ña, “Pəi fā'ò ntou pròthò nò yəi nu pa nnu pε ña pəi yəi nu nε. ²⁴ Nshwei vəi ña ntou pa njəli'i Minnwi pugu pa fūon ni ñkhwā nò yəi nu pa nnu ña pəi yəi nu nε, ndò pa'a ndò njəi. Ki nò ya'ò nu pa nnu ña pəi ya'ò nu nε, ndò pa'a ndò nja'o.”

Lu'ò chrà nthε ñon Shamaria

25 Yichəi ta'a nğan ye'i nḡwa ni ḡi lollo tothi li'i mōon Jisho, mbie vi na, "Masha, a yi'i na nchwīe neiḡ nō fā'o nu chombhi ki mme?"

26 Jisho khwē na, "Nwa'anli Minnwi chhu pi na? Njin yi pō pi na ve?"

27 Non ḡho khwē na, "Khwā Taatho mbo Minnwi yō ni nḡuon njū'ō yō ghao, pugu pa nchəi yō, pugu pa nḡuon nji yō, pugu pa nḡuon pi'i nu yō, ndo mbini nu'un ḡkhwā taakuo yō ndo ha'an o khwā non yō ne."

28 Jisho chhu ḡho na, "O khwē a kā'o. Chwīe nenne mfā'o chombhi."

29 Nğan ye'i nḡwa ni ḡi ḡho tā'a nu nō nōon nu na a non ndindi, nenne mbie Jisho na, "Taakuo a pō pi ḡō?"

30 Jisho khwē na, "Non Juu ni ndho Jerushalein nshwi'i nu Jeriko, ḡḡwī'i mbin pa ḡḡina minwi. Pugu wie vi, ḡkwe ndhwī yi pugu pa mbin yi, ḡḡəi ni vugu mien vi a pi'i shḡḡi ḡkhu."

31 "A ni ḡḡa mbo nenne, nğan fe'ingien Minnwi, mbo non Juu, ni shwi'i nu shendaon ḡho ḡḡa nḡəi vi, mbəi ntōḡo pō ndaon nduon."

32 Wu'ō nenne, non Levi* ni nshwi'i nu shendaon ḡho ḡkaa yu, ḡḡa nḡəi vi, mbəi ntōḡo pō ndaon nduon."

33 "Ndo non Shamaria† na a ni ḡḡəi kra taon ḡḡwī'i mbin yu, ḡḡa nḡəi vi, mfā'o kwoshini mbin yu, 34 nshwi'i ḡḡəi mbara non vei, nshā'o wru pugu pa là'o ḡkuon fi yi ndo ḡkrao. Ntien

* 10:32 10:32 Nḡwa Levi ni mbo ḡhan fā'a Nda Minnwi.

† 10:33 10:33 Pa Juu ni mbi'i na Nḡwa Shamaria lo nji Minnwi, nchī'ə vugu chī'ə kə'i ḡho.

vi nū'oy ηkuoy ηkwéiy yi, ηgōi ni ju moy nda pa ghini, nchho ndina nu ni ju fo. ³⁵ Mbhi ni nga ndan non Shamaria vei fu'u mbin mfe ni taatho moy nda yei, nchhu gho na, 'Lina nu ni ju ti nshi mbini. Mbin na a shi mbigi ne, nshi mbe ve.'"

³⁶ Jisho pie na, "A yoi shina trei ηgwa pei na a taakuo non vei na pa ηgina minwi ni ηgwēiy vi ηgwie vi ndoy vi ne?"

³⁷ Ngan ye'i gi Minnwi khwē na, "Non na a ki non kwoshini ne."

Jisho chhu na, "Ghōi ηgu'ō nchwē pi nenne."

Jisho ghōi kra Mata pugu Meri

³⁸ Jisho pugu pa gan younjij pi ni nga nyien nu, a ghōi nii moy yichai la'ataon. Mingwe chai, ligi yi po Mata, chhu gho na a tho a pwa nda yu.

³⁹ A ni mfā'ō ndij vi, ligi yi po Meri. Meri chho shhe la'ō kwō Taatho ntho nja'ō ntigi yi. ⁴⁰ Njū'ō Mata ni ηgana vi nthē ntou pa maon ji na a ni mfā'ō no piri nu ne. A pie Jisho na, "Taatho, a lo ηgana gho na ndij a mien a na mbiri ηguon pa maon tē'i a? Chhu ne gho a tho ηgēre a."

⁴¹ Ndo Taatho ka khwē gho pi na, "Mata, Mata, njū'ō yo ghana nu, o wie non yo nthē ntou pa nnu, ⁴² a wu'ō ta'a yaon mbo mme nnu. Meri kwo tere ηkien yi gho, mbo ye na mba'a pi ma ηkwe mbho yu ne."

11

Jisho ye'i gan younjij pi ni luon nu Minnwi (Matio 6:9-13; 7:7-11)

¹ Llé chai ni mbo, Jisho tho nduon Minnwi li'i chai, nga mī'en, yichai ta'a ngan younjij yi

tho nchhu gho na, “Taatho, ye’i vigi ni luon nu Minnwi nkwan ha’an Joun ni nje’i ghan younjij pi ne.”

² Jisho chhu ni pugu na, “Ndi na pei luon Minnwi ne, pei chhu na,

‘Minnwi Taa vigi, gha’o nu po ni ligi yo,
sha’afuon yo tho.

³ Fe maon ni pigi na pigi shi njru nkuan gho sheshe lle ne,

⁴ ndo ndi’e phi yigi,
nthe na pigi gha ndi’e phi nguon ngwa pe
na pugu faan mbin pigi ne.

Ki’i nchwie pigi nii mon titini mon nu!”

⁵ Nne a pini nchhu ni ghan younjij pi na, “Logo na ta’a non vei ghei nda taannu vi mon ntun mbhi nchhu gho na, ‘Taannu a, foo a ni trei ndigi brei, ⁶ nthe na taannu a na a chho nghei kra, chein nda mu, pa’a ndo mfa’o maon ji no fe nu gho!’ ⁷ Logo na taannu yo gho khwe nda na, ‘Ki’i ngana a! Nkwo chri nda ti pigi pa puon pan kwo nanuan. Minthe pa’a ndo nu’un ndollo mfe yaon ve.’ ⁸ Nchhu ve na, nji’i nthe no ha’an mba’a a yi’i ndollo mfe ve nthe na a taannu yo ne, ndo ti a shi ndollo mfe ve nthe na o lo nji’i ndritho no pie nu ki jwe.

⁹ “Ndo ti nshwei vei, pei pie, kan Minnwi shi mfe ni pei, pei ta’a, kan Minnwi shi nchwie pei yei, pei kwei kan Minnwi shi nchu’o chonda ni pei. ¹⁰ Nthe na sheshenon na a pie ne gha mfa’o,

ηοη ηα α τᾱ'α νε γῶι, νι ηοη ηα α κωῆι νε πι ши nchu'ῶ chonda ghῶ.

¹¹ “A ḡṣ shina pḗi ηα müuη vi mbie shhu ghῶ, a fe pi mitwe'ῑ ghῶ? ¹² Ki mbie vi ni mbāoη, a fe pi ηῑeη ghῶ? ¹³ Ti pḗi ki'ε ηα pḗi ghà nchwīe phi νε nji fe nu pi pa maoη shi'ῑ ni puoη pḗi, ti Tāa vḗi ηα α chhῶ po νε shi mfe Jijwe Minnwi pi fi'ῑ yi neη ni ηḡwa pe ηα pugu pie vi νε?”

Jishῶ fu'u miηweη pi ni ḡhrí Minnwi ki ni yi Bejebu?

(Matio 12:22-30; Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yichḗi ndii, Jishῶ ni nthῶ mfu'u miηweη mbiη ηοη ηα α ni nchwīe ηοη ghῶ po pi fhincho. Miηweη ghῶ ni ηga ntaoη, fhincho ghῶ chrā, ηḡwa pighῶ ḡhrāo. ¹⁵ Ndo pichḗi ηḡwa pighῶ chhu ηα, “A fu'u miηweη ni ḡhrí Bejebu, mbo nthishi pa miηweη.” ¹⁶ Pichḗi tā'a nu mōoη vi, nne nchhu ghῶ ηα â chwīe ta'a li nῶ nōoη nu ηα nji yi llo pi mbhῶ Minnwi.

¹⁷ Jishῶ ni nji nnu ηα pugu ni mbī'ῑ nu νε, nne nchhu ki'ε ni pugu ηα, “Mba'a sheshe la'a ηα ηḡwa chhῶ mā'an ηοη pugu ni nchhῶ νε mien ki ḡū, ndῶ ti sheshe nda ηα α po pi ni minduoηnduoη νε shi ηḡū nshāaη. ¹⁸ Nne ti Shata nthi pi moη minduoηnduoη ni ηοη yi, sha'afuoη yi lara pi neη? Nthe ηα ῶ chhu ηα mfu'u miηweη pi ni ḡhrí Bejebu. ¹⁹ Ti ä mbo ηα mfu'u miηweη pi ni ḡhrí Bejebu, kaη pa ghaη younjin pḗi ghà mfu'u pi ni ḡhrí ḡṣ? Nthe yie ghῶ, pugu shi mbo ηḡwa ha'an pugu shi nsha'a vḗi νε. ²⁰ Ndo ä mbo ηα mfu'u pa miηweη pi ni mbhῶ Minnwi, kaη yie nōoη ηα Sha'afuoη

Minnwi kwo nyienj ti mbara vœi. ²¹ Ndiï ña ñgan ghrí tuo maonj nchhò pi ntho ñkē'i la'a yi ne, kanj maonj pi pigho pò shi'i. ²² Ndo ti ndiï ña ñonj ña a pini mfā'ò ghrí nchaa vi, nii vi ñga'a vi ne, kanj a shi ñkwe maonj nchhò pi ña a yi'è nonj yi ñkuonj gho ne, ndōgō maonj pi pigho ñgēi nō ñgra.

²³ "Sheshenonj ña a lo mbo ñgei mu ne mbina a, ñonj ña pigi yu lo ñkiri nu ka'a ne tho nshaanshaanj.

Jijwe piphi pini nu'unj ñkwœi
(Matio 12:43-45)

²⁴ "Ndiï ña jijwe minjweinj taonj mbinj ñonj ne, a nyienj monj pa li'i yó ntho ntā'a li'i fere nonj yi. Ñga mienj ki yœi sheshe li'i, nchhu ña, 'Nshi mbinj nda mu, li'i ña mi ni ndho ne.' ²⁵ A ghà mbinj, ñjœi monj nda pi kwo yigi ndo nchwie a kã'ò. ²⁶ A pini ki'è ndōgō khwachœi pichœi jijwe ña pugu pini mbigi nchaa vi ne, pugu pugu tho nii nda'a nu fō, chombhi ñonj gho pini mbigi nchaa nō ha'anj a ni fūonj mbo ne."

Ñkienj mboro

²⁷ Jisho ni ñga nchhu nnu yei, yichœi minjgwe shina yú ñgwa pigho kērœ ñggì yi nchhu gho ña, "Mboro yi punj ye ña a phi gho ne, pugu pa yi pini ye ña a nu'onj gho ne."

²⁸ Ndo a khwē ña, "Mboro ka pò pi yi ñgwa pœ ña pugu ya'ò chrà Minnwi ndo nchwie ne."

Pie ña Jisho nōonj li llo mbho Minnwi
(Matio 12:38-42)

²⁹ Nō ha'anj yú ñgwa ni mbigi nu ne, a jē nchhu nu ña, "Ñgwreinjonj yei ñgwreinjonj piphi, a ta'a

li llo mbho Minnwi ndo mba'a pi nōon kan ta'a li ni pugu ŋkien nnu ghraoghrao Jona. ³⁰ Wu'ɔ no ha'an Jona ni mbo li ni ŋgwa Nineve ne, a wu'ɔ ŋkwan ha'an Muun Ŋonmishua shi mbo li ni ŋgwreion yei ne.

³¹ “Mon lembhi shá'a, Ŋgwafuon Sheba shi ma ntithi pugu pa ŋgwreion yei ŋgwēin vugu no pa ŋgusha'a nthe ŋa a ki nyien ŋkien ntaan ndaon llo la'ataon yu ntho njwεε ntigi shietho mbho Fūon Sholomu, ndo lii njəi, yaon ŋa a chaa Sholomu ne po hein. ³² Mon lembhi shá'a, ŋgwa Nineve shi ma ntithi ŋgwēin vəi no pa ŋgusha'a, nthe ŋa pugu ni mbā'a ŋkūnu yugu ni phi ndii ŋa Jona ni nshwei chrà Minnwi ni pugu ne, ndo ti lii njəi, yaon ŋa a chaa Jona ne po hein.

Lí'ε non ŋonmishua
(Matio 5:15; 6:22-23)

³³ “Ŋon shi'a nchu'u truka ndo ndəin, ki ni'in la'o mikru, ŋon ghà nchu'u ntigi pi ŋkuon ntigi, nne ŋa ŋgwa gha nii nu pugu yəi lí'ε. ³⁴ Ligi yɔ po pi lan non yɔ. Ndii ŋa ɔ yəi fà'a Minnwi mbin shi'i* ne ŋguon non yɔ linaon ni lí'ε. Ndii ŋa ɔ ya'o ŋgī'ε pin nu ne, non yɔ linaon ni njinjin. ³⁵ Nthe yie ghɔ, lina nu ŋa ki'i yaon ŋa ɔ pī'i ŋa a lí'ε mbin ghɔ ne po pi njinjin. ³⁶ Ti ŋguon non yɔ ndinaon pi ni lí'ε ki yichəi ghrà lo mbo njin, kan ŋguon non yɔ shi ndi'ε, wu'ɔ no ha'an truka ghà ndi'ε shi'i ɔ yəi ŋguon non yɔ ne.”

* **11:34** 11:34 Mon nù'ɔn pa Juu, ndii ŋa ligi non po shi'i ne, a po ŋa a ŋgan pwapun. Ndii ŋa ligi non yi piphì kan a ŋgan pei.

Jisho nōon fàṅ ghaṅ Farashi pugu pa ghaṅ ye'i ngwa ni gí

(Matio 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Jisho ni nga mī'ey chrā nu, ṅoṅ Farashi gē vi ṅa pugu yu ji maon, nne a nii nda nchōchho nō ji nu maon pigho. ³⁸ ṅoṅ Farashi gho ni ṅgrào ndii ṅa a ni ṅjəi Jisho ji nu ki lo ṅji'i nshīgao mbho yi nō ha'an ṅù'oy yugu ni nchhu ne. ³⁹ Taathō chhu gho ṅa, "Pəi Farashi ghà nshīgao ṅkūnu ndua pugu pa mikru, ndo ndinaon ni piga pugu pa mbha nnu pīphi. ⁴⁰ Pa na pei! Minnwi ṅa a chwīe ṅkuon yi ne, lo ṅgu'ō nchwīe ju nchwīe moon yi? ⁴¹ Ndo lōgo maon pe ṅa a pō mon ndua pugu pa mikru ne ṅgēre ghaṅ pou nō gho, kaṅ ṅguon yaon shi mbo yi taonṅaon nō ha'an ṅù'oy yəi chhu ne.

⁴² "Ndo ṅgə'i shi ṅgwēin vəi, ma ṅgwa Farashi, nthē ṅa pəi fe shwēi pa mishwrei pugu pa laon, ni pa trū kru, ndo pa'a ndo ntu'oshə nō pō nu ṅgwa ndindi ni ṅgwamishua ndo mbini ṅkhwā Minnwi. Pəi chwīe nnu pei ndo ki lo mien pichəi.

⁴³ "ṅgə'i shi ṅgwēin vəi, ma ṅgwa Farashi, nthē ṅa pəi khwā nō chho nu ṅkuon ləi pa ṅgwa ndien mon nda luon Minnwi pugu pa ṅa pi chrā ni pəi ni ndigha'ō mon pa lī'i ka'a. ⁴⁴ ṅgə'i shi ṅgwēin vəi, nthē ṅa pəi pō nō fún ṅa pi lo nū'oy lī yi, ṅgwa nyien nu ṅkuon gho ki lo ṅji."

⁴⁵ Yichəi ta'a ṅgaṅ ye'i ṅgwa ni gí chhu gho ṅa, "Masha, o ghà ṅga nchhu nein ṅgwe'i vigi we'i."

⁴⁶ Jisho khwē gho ṇa, “Ngə’i shi ṇgwēiṇ vəi ṇkaa pəi, ma ghaṇ ye’i ṇgwa ni gí, nthə ṇa pəi ghà mfrēi ṇgwa ni lrì ṇa a gha’a nɔ tieṇ nu, ndɔ pa’a ndɔ mfe muunshimbhɔ yəi ṇkaa pəi ndrì nɔ gho. ⁴⁷ Ngə’i shi ṇgwēiṇ vəi, nthə ṇa pəi ghà ṇkrao pa ṇkieṇ fún ni pa njəilì’i Minnwi, nɔ kwini nu vugu, ṇgu’o mbɔ pa njəilì’i Minnwi pe ṇa tǎa pəi ni njwi nɛ. ⁴⁸ Pəi ṇkaa pəi nɔon nu ṇa pəi piṇ nnu ṇa pa tǎa pəi ni nchwīe nu nɛ, pugu ni njwi pa njəilì’i Minnwi, pəi krao fún yugu. ⁴⁹ Nthə yie gho, shiethɔ Minnwi chhu ṇa, ‘Nshi ntaon pa njəilì’i Minnwi pugu pa ghaṇ ntaon, pi jwi pichəi ndɔ mfe ṇgə’i ni pichəi.’

⁵⁰ “Nenne chhì ṇguon pa njəilì’i Minnwi ṇa pi jwi jē ndiṇ ṇa Minnwi ni mba’o mbhi nɛ shi nthi thɔ ṇgwa mbhi shi’a. ⁵¹ Llo ṇkuon jwi nu Abe ti ṇgəi nchəiṇ ṇkuon jwi nu Shakaria, ṇa pi ni njwi vi shina li’i fe’ingieṇ pugu li’i Taonṭaon Nda Minnwi nɛ. A yie, ñchhu ni pəi ṇa chhì yugu shi nthi thɔ pəi. Shishini, pəi mbhi shi’a fā’o njó nɔ thɔ yugu ghao.

⁵² “Ngə’i shi nii vəi, ma pa ghaṇ ye’i ṇgwa ni gí Mushi, pəi ləiṇ chu’o nda ye ṇa shiethɔ pɔ mon gho nɛ, pəi ṇkaa pəi lo nji’i mbiṇ nɔ nii nu mon gho, ndɔ pa’a ndɔ mien ṇgwa ṇa pugu tǎ’a nu nii fɔ nɛ ṇa pugu nii.”

⁵³ Jisho ni ṇga ndollo fɔ, pa ghaṇ ye’i ṇgwa ni gí Mushi pugu pa ṇgwa Farashi thɔ ndāa chrà yi ṇkieṇ ntou yi, nthɔ mfra vi ni ntou pie ṇa a chrā ntou nnu. ⁵⁴ Nne nthɔ ṇku’o puṇ yi ṇa a chrā nnu ṇa a lo nji’i ṇkā’o nɛ, pugu wēiṇ vi.

12

Shūu nu ténə nthε nnu mifi
(Matio 10:26-27)

¹ Ndīi nɔ ha'an pa ηkanηkan ηgwa ni ηkiri nu ta'a li'i nε ti pichəi ku'ɔ nu mbiη pichəi nε, Jishɔ fūon njē chrā nu pi ni ghan younjin pi, nchhu nu ηa, "Pəi lina yishi pa ηgwa Farashi mbo nnu mifi. ² Yichəi yaon lɔ nji'i mbo fɔ ηa pi pūon ηa mba'a Minnwi mien ki nōon paa. Pa'a yichəi nnu lēiη lɔ mbo fɔ ηa mba'a pi yi'i mien ki ji. ³ Nenne, sheshe nnu ηa ɔ chhu mon njin nε, pi lε nja'o li'i lí'ε, sheshe nnu ηa ɔ chūun mon njien nda nε, pi lε nchi mbhi.

Wu'ɔ mbɔgɔ pi Minnwi
(Matio 10:28-31)

⁴ "Nchhu ni pəi, ma pa taannu pan, ki'i pəi pɔgɔ ηgwa pε ηa mimfe pugu wu'ɔ njwi pi freinon ndɔ pa'a ndɔ nu'un mfā'o ghrí nɔ chwīe nu nnu ηa a pigi nchaa yie nε. ⁵ Nɔ nshi nshwei vəi ni ηon ηa a pie ηa pəi pɔgɔ vi nε, pəi pɔgɔ pi ηon ηa a pini mfā'o ghrí nɔ mā'an nu mon mōnon ηgū'ɔ lien shε ndīi ηa a kwo jwi nε. Pəi pin nnu ηa nchhu ni pəi nε, a ju mbo ηon ηa a pie ηa pəi pɔgɔ nε.

⁶ "Pi shi'a fini tien puon milunu pi wu'ɔ ni paa puon mi mbiη? Nɔ ti Minnwi shi'a ndi'ε kan ta'a yi shina pugu. ⁷ Ki'i mfā'o pɔgɔ gu, ɔ gha'o mbhɔ Minnwi nchaa ntou milunu. Minnwi shia ηguon ηgiithɔ yo ghao.

Ki'i mfā'o lrithɔ nthε Jishɔ
(Matio 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Ndo ñshwei vëi ña sheshenon ña a chhu shhi ñgwamishua ña a nyan ne, Muon Nonmishua shi nchhu ñkaa yu ña a ji shhi pa ghan ntaon Minnwi. 9 Ndo sheshenon ña a lãa a shhi ñgwamishua ne, Muon Nonmishua shi ndãa vi shhi ghan ntaon Minnwi. 10 Sheshenon ña a shi nchhu nnu pìphi no ligi Muon Nonmishua ne, Minnwi shi ndi’ë phi yi, ndo ti sheshenon ña a shi ñgwë’i Jijwe Minnwi ne, mba’a Minnwi li’ë phi yi.

11 “Ndi ña pi lōgo gho ñgëi no nda luon Minnwi ki shhi ghan shá’a, ki shhi pa memme ñgwa ne, ki’i ñgwie non yo ni nnu ña o shi nchhu ne ki ñkwan ha’an o shi ntaa non yo ne. 12 Nthe ña Jijwe Minnwi shi ntigi gho ndi gho ni nnu ña a kã’o ña o chhu ne.”

Ngan fã’o ndo mbo na

13 Yichëi non mon kiri ñgwa pigho chhu ni Jisho ña, “Masha, chhu ni ndin a ña a ghrã maon pe ña tãa mien ni pigi ne, mfe nyan.”

14 Jisho khwë gho ña, “Taannu a, a nũ’on gō nũ’on a no ñgan sha’a shá’a ki ñgan ghrã maon shina pëi ndin gho?” 15 Jisho chhu ni pugu ña, “Pëi ywëre tho yëi, ntho ndina nu ña ki’i pëi fã’o sheshe ñkwan piga nthe ña chombhi non lo nji’i mbo pi mon ntou maon ña a fã’o ne.”

16 Jisho shwei yei lu’o chrà ni pugu: “Ngan fã’o chëi ni mbo fo, maon pwa mon nyien yu ña’a. 17 A pi’i nu mon njù’o yu ña, ‘Mi shi nchwë pi nein yo? Nthe ña ndo mfã’o li’i ña minthe nũ’on ñguon maon pan pei fo.’ 18 Nenne a chhu ña, ‘Yei nnu ña ñshi nchwë ne, ñshi mbini nshã’a

li'i nū'ōŋ maonŋ paŋ, ŋkrao pi nduonŋ mbo pi gha'ogha'o, nū'ōŋ maonŋ ji paŋ pugu pa pichəi maonŋ paŋ monŋ ghə. ¹⁹ Nchhu ni nonŋ a ŋa, "Mbrothə nonŋ! Ɔ fā'o ŋguonŋ maonŋ shi'i ŋa a pie ŋa Ɔ fā'o nɔ ntou ŋga'o nɛ, fere nonŋ yɔ, nji, nnu, mfā'o pwanju'ɔ."''"

²⁰ "Ndo Minnwi chhu ghə ŋa, 'Yaonŋ na yei! Ni tu'u yei n̄shi ŋkwe chəmbhi yɔ. A shi ŋga mbo nennɛ, maonŋ pine ŋa Ɔ kiri nɛ pɔ yi gɔ?'"

²¹ Jishə lūgwi ŋa, "Yei ŋkwanŋ ha'anŋ a shi mbo ni ŋgwa pɛ ŋa pugu kiri fā'o ni nonŋ pugu ki lɔ mfā'o ligi Minnwi nɛ."

Minnwi ghà ndina ni puonŋ pi
(Matio 6:25-34)

²² Jishə chhu ni ghanŋ younjɪŋ pi ŋa, "Nthɛ yie ghə, n̄shwei vəi ŋa ki'i pəi wie nonŋ yəi nthɛ chəmbhi yəi, ŋa pəi shi nji pi khə ki nthɛ ŋgrəo nonŋ yəi, ŋa pəi shi mā'anŋ pi khə. ²³ Nthɛ ŋa chəmbhi chaa maonŋ ji, nonŋ yɔ chaa ndhwí. ²⁴ Pí'i mbinŋ pa mishi, pugu shi'a mbhi, ndo pa'a ndo ŋkwōo, pa'a ndo mfā'o shaonŋ ki li'i nū'ōŋ maonŋ, ndo Minnwi kugwi vugu ghao. Ndo Ɔ gha'o mbho Minnwi nchaa pa mishi. ²⁵ Minthɛ sheshenonŋ vəi pin̄i mb̄igi chəmbhi yi wu'ɔ shigɛi nthɛ ŋa a wie nonŋ yi? ²⁶ Ŋa mimfɛ pa'a Ɔ lɔ nji'i nchwíe muunŋ mi nnu nɔ yinɛ nɛ, Ɔ nu'unŋ ŋgwie nonŋ yɔ ni pichəi pa nnu nthɛ khə?

²⁷ "Pí'i mbinŋ pa frawa ŋkwanŋ ha'anŋ pugu ghà ŋku'ɔ nɛ, pugu shi'a mfā'a ndo pa'a ndo ntunŋ ndhwí, ndo n̄shwei ghə ŋa nji'i nthɛ pi Sholomu monŋ ŋguonŋ ndigha'o yi ghao shini ndo mbwa ti mbo nɔ ta'a frawa. ²⁸ Ti Minnwi mā'anŋ fi'i

ndĩpwa yei mbĩn pa trũ ña a yi maon shi'a, yua gha mbõ nu a kwo yaon ti pi tũon nɛ, pɛi pĩ'i ña a shi ndina ni pɛi pi fi'i yi nɛin? Ngwa pin kike'i pei! ²⁹ Nenne ki'i pɛi wu'õ nthõ ngwie non yɛi pi li'i ta'a yaon ña pɛi shi nji ki nnu nɛ, ki mfã'õ ghaghana mon njũ'õ pɛi. ³⁰ Pa ghan ki pin Minnwi ñkuon mbhi yei thõ ntei pi njin maon pei, ndõ ni pɛi, Minnwi Tãa vɛi ji ña a pie ña pɛi fã'õ maon pei. ³¹ Pɛi ka shigi pi Sha'afuon Minnwi mon chombhi yɛi, nenne kan Minnwi shi mfe nguon maon pei ghao ni pɛi.

Fà'õ po
(Matio 6:19-21)

³² "Nji'i nthɛ nõ ha'an pɛi, ghan younjin pan pɔ pi shigɛi nõ muon kwie minji nɛ, ki'i pɛi fã'õ pɔgɔ gu ña mba'a pɛi yi'i mfã'õ yaon ña a pie ña pɛi yru ñkuon ghõ nɛ, nthɛ ña Tãa vɛi Minnwi lõgõ nthi Mi mon khwã njũ'õ yi ña pɛi pugu shi nsha'a fũon ka'a.

³³ "Pɛi fini maon pɛi, mfe mbĩn ghõ ni ghan pou, mba'õ nõ fã'õ nu piɛn mbĩn ña mba'a a yi'i mbiri nɛ, pugu pa fà'õ po ña mba'a a ma mme, li'i ña mba'a ngina chɛin fõ, ndõ mba'a shó'i kru. ³⁴ Nthɛ ña li'i ña fã'õ yõ pɔ nɛ, a li'i ña njũ'õ yõ shi mbõ ñkaa yu nɛ.

Puon fã'a ki lĩ'ɛ non

³⁵ "Pɛi pĩri non yɛi ni sheshe nnu ña a shi nthõ nɛ, ñkrao ñkandan yɛi a tini, nchu'u lan yɛi a kii nu, ³⁶ nõ ngwa ña pugu ywɛɛ taathõ vugu a kwɛi li'i ji lán, nenne ña a shi ñga ñkwɛi ñkwɛi nda, pugu ki'i nchu'õ chu'õ ta'a ñgɛ. ³⁷ Pwatua

po ni pe puonj fà'a ña taatho vugu kwèi njei vugu pugu wu'ò mbi'i tóthi ne. Shishini, ñshwei vèi, a shi mbìri nonj yi nshwei vugu ña pugu chho ñkuonj taprei, a tho ñgrā maonj ni pugu. ³⁸ Pwatua shi mbo ni puonj fà'a pe ña taatho vugu gha njei vugu pugu kwo pìri nonj yugu no sheshe ndii ña a shi ntho ne. Ki a tho pi monj ntunj mbhi, ki ni nda'ambilanj.

³⁹ “Ndo mimfe o fā'o tininju'ò ña ñganj nda kanj nji ndii ña ñgina shi ntho ne, a shi kanj ndo mienj nda yi a pè'i. ⁴⁰ Pèi ñkaa pèi pìri nonj yèi, nthè ña Muunj Ñonmishua tho nu monj ndii ña mba'a pèi yi'i mbì'i ne.”

*Ñganj fà'a tithi ki ñganj fà'a tètèi
(Matio 24:45-51)*

⁴¹ Pita pie ña, “Taatho, o chrā yei lu'ò chrà pi ni pigi ki ni ñguonj ñgwa?”

⁴² Taatho khwē ña, “A gǒ ki'è mbo muunj fà'a tithi ndo mfā'ò shietho, ña taatho shi nū'onj vi a lina nu ni nda yi ndo ñgrā maonj jì ni pichèi ghanj fà'a ndii ña ndii kà'ò ne? ⁴³ Mbòro shi mbo ni muunj fà'a ye ña masha vi yèi vi a tho fā'a nu shi'i ndii ña a tho ne. ⁴⁴ Shishini, ñshwei vèi, a shi nū'onj vi a tho ndina ju ni ñguonj maonj pi. ⁴⁵ Ndo ti müunj fà'a gho mbì'i monj njù'ò yu ña mba'a taatho vi yī'è mbini, nchho ñgwie pichèi ghanj fà'a, mbo pi pimbia pugu pa pi pingè, ntho njì maonj ndo nnu mbaa nu, ⁴⁶ kanj taatho vi shi ne ñkwèi pi llé ye ña a shi lo mbì'i ne pugu pa ndii ña a shi lo nji ne, ndo nchrei vi kaonjkaonj. A yèi ñkwanj ñgè'i ghanj fà'a mbe.

47 “Ngaŋ fà’a ɲa a ji nnu ɲa taathɔ vi tā’a nu ɲa a chwīe nɛ, ki lo ɲi’i mbīri noŋ yi, ki nchwīe nnu gho ɲa taathɔ vi tā’a nu nɛ, shi mfā’o ɲkien titini wie. 48 Ndo ti noŋ ɲa a shini ndo ɲi, ndo nchwīe nnu ɲa a pie wie nɛ, shi ɲkwe shigēi wie. Noŋ ɲa pi fɛ ntou yi gho nɛ, pi shi mbie ntou yi mbho yu. Ndo noŋ ɲa pi fɛ ɲkien ntou yi gho nɛ, pi shi mbie vi pi ni ɲkien ntou yi.

Nnu ɲa Jishɔ ni nje’i ɲgwa nɔ nɛ ni nthɔ ni mindoundou
(Matio 10:34-36)

49 “Nki tho pi nɔ mā’an nu mɔnoŋ ɲkuoŋ mbhi, ɲjūa ɲa a kaŋ ni ɲkwo kii nu. 50 Ndo, mfā’o kwe ɲkhi nɔ tɔgo nu moŋ gho, mbo ɲgə’i pugu pa gu. Mfā’o yu’o ɲjū’o ti a shi nthɔ ntɔgo. 51 Pəi pī’i ɲa nthɔ pi nɔ fɛ nu ta’anngi ɲkuoŋ mbhi hein? Nga, nthɔ pi ni minduoŋnduoŋ. 52 Nthe ɲa jē ndwe ɲgəi nu shhi, moŋ nda ɲa tien ɲgwa pɔ fɔ nɛ, pugu shi nchho kieke, trei ɲgwa pɔ ni ta’a kwò, pi paa pɔ ni ta’a kwò. 53 Pugu shi nthi pi nduoŋnduoŋ, tăa pugu muuŋ vi yi mimbia pɔ kieke, maa pugu muuŋ vi yi mingwe pɔ kieke, maŋgaŋ pugu ɲgwe muuŋ vi chho kieke, ɲgwe muuŋ chho kieke pugu maŋgaŋ vi.”

Ji nu ɲjiŋ nnu ɲa Jishɔ nthɔ nchwīe nu nɛ
(Matio 16:2-3)

54 Jishɔ pini nchhu ni yú ɲgwa pigho ɲa, “Ndi ɲa pəi yəi mbì ku’o nu ɲgei nii minaŋ nɛ, pəi ki’i nchuchu ta’a ɲgé ɲa, ‘Mbì shi ndho.’ Ndo a wu’o mbo pi nenne. 55 Ndi ɲa pəi yəi fifrəi laŋ

llo mbiɛŋ nɛ*, pəi ki'i nchuchu ŋa, 'Minaoŋ shi ntūoŋ.' Ndo a wu'ɔ mbo pi nɛnɛ. ⁵⁶ Pa ŋgwa mifiɪ pei, mimfɛ pəi lii ŋkwan ha'an po pugu shhɛ pɔ nɛ nchhu ŋkwan ha'an yie lɛmbhi shi mbo nɛ, ti a chwɛ khɔ pa'a pəi lo nji njin pa nnu ŋa a tho ndɔgo li'i ndwɛ nɛ?

*Lūgwi pəi ŋoŋ ŋa pəi yu taon nu kikiɛ nɛ
(Matio 5:25-26)*

⁵⁷ "A chwɛ khɔ pa'a ɔ lo mbi'i ni noŋ yɔ nnu ŋa a kã'o nɛ ndo nchwɛ? ⁵⁸ Nɔ ha'an ɔ ghɛi nu pəi ŋoŋ ha'an a puru ghɔ shhi ŋgan shá'a nɛ, kãa nɔ lūgwi nu pəi yu shɛndaon. Ɔ mien ki chwɛ nɛnɛ, kan a shi ndɔgo ghɔ ŋgɛi nɔ shhi ŋgan shá'a mfɛ ghɔ ni pa brushi, pugu ni'in ghɔ chéin. ⁵⁹ Nshwei ghɔ, mba'a ɔ ma ntaon ki lo naa mbe ŋguon njó yɔ ghao."

13

*Pā'a ŋkũnu yɔ ni phi kien nɛ kan ɔ shi khu
(Matio 16:2-3)*

¹ Pichəi pa ŋgwa ni mbo fo ndii ghɔ ŋa pugu ni nshwei Jishɔ ŋkwan ha'an Paile ni njwi pichəi ŋgwa Galili ndii ŋa pugu tho fɛ yaon fɛ'ingien ni Minnwi nɛ. ² Jishɔ khwɛ ni pugu ŋa, "Pəi pī'i ŋa ŋgwa Galili pei chwɛ phi nchaa ŋguon ŋgwa Galili nduon nthɛ ŋa pi jwi vugu nɛ nɛ? ³ Nshwei vəi ŋa ŋga! Ndo ti pəi mien ki pā'a ŋkũnu yəi ni phi kan pəi shi ŋkhu ghao ŋkaa pəi. ⁴ Ki pəi pī'i ŋa fuonchrɔ ŋgwa la'ataon Shiloan,

* **12:55** 12:55 Moŋ la'ataon Judia ndii ŋa fifrəi llo ŋgei ŋkũnu njó pa li'i laonlaon nthɛ ŋa a fifrəi laon.

ḡa nda tōthi ni ḡgū njwi vugu nē, ni mbo pi pa ḡgwo nnu mbimbhi nchaa ḡguon pa ḡgwa ḡa pugu ni nchho Jerushalein* nē? ⁵ Nshwei vōi ḡa ḡga! Ndo ti pōi mien ki pā'a ḡkūnu yōi ni phi, kaḡ pōi ghao shi ḡkhu ḡkaa pōi."

Lu'ō chrà nthē thi ki yuḡ

⁶ Jisho chhu yei lu'ō chrà ni pa ghan younjin pi: "Yichōi ḡon ni mbhi wūnu mon nyien yu, ntho li'i ka ntien ḡkuon ghō pa'a a lo mbo. ⁷ Nnē, a chhu ni ḡan fà'a yi ḡa, 'Lii njōi, nō trei ḡga'ō ntho ntho nu hein nō tho nu ntā'a ntien thi ndo pa'a ndo njōi sheshe yi. Kō'i mā'an shhē, ki'i a nu'uy ntho nji shhē gha.'

⁸ "Muun fà'a yi ghō khwē ghō ḡa, 'Taathō, pini mien fō nō ta'a ḡga'ō, ntou la'ō yi ni'in khī fō. ⁹ Ti ā njuḡ ntien ḡga'ō yini, a pwa, ti ā nchho ki yuḡ, o kō'i vi mā'an shhē.'"

Jisho yīgi ghīno mingwe Llé Ji pa Juu

¹⁰ Yichōi ta'a Llé Ji pa Juu ni mbo, Jisho tho nje'i nu mon nda luon Minnwi. ¹¹ ḡga njōi nu, yichōi mingwe chōin fō, mfā'ō jijwe piphi ḡa a ni nchwē a ghīno nu nō fuonchro ḡga'ō. A ni ntu'utu'u, ti mimfe pa'a a lo ntithi tōthi ndindi. ¹² Jisho gha njōi vi, mēin vi, nchhu ghō ḡa, "**Mingwe, o lūgu mon ghīno yo.**" ¹³ Nū'ōḡ mbho mi mbin yu, a pi'i ntithi ndindi chomilaon ghō, ḡga'ō Minnwi.

¹⁴ Mmenon mon nda luon Minnwi pigitua ḡa Jisho yīgi ghīno Llé Ji. Nchhu ni pa ḡgwa ḡa, "Pi

* **13:4** 13:4 Jisho ni ḡkhwē nne nthē ḡa pa Juu ni mbī'i yugu ḡa nnu piphi shi'a ntho ni ḡon ki a lo ntā'a ju.

fā'o nɔ fā'a nu nɔ ntigao llem̄bhi, nthɛ yie ghɔ, p̄ɛi tho pi mon̄ shina llé pigho pi yīgi gh̄ino ȳɛi, ki'i a pɔ pi Llé Ji."

¹⁵ Taathɔ khwē ghɔ ɲa, "Ghan̄ mifīi pei, sheshen̄on̄ shina p̄ɛi shi'a mfēi fua yi pugu ɲkwéin̄ yi mon̄ nda ɲa pugu ghà nda'a nɛ, ɲḡɛi ni ju chon̄khi mfe ɲkhi ghɔ Llé Ji? ¹⁶ Ti ndwɛ, m̄ba'a ɲkwe min̄gwɛ vei Llé Ji, muon̄ Abrahan̄, ɲa Shata ɲkrao vi nɔ fuon̄nchrɔ ɲga'o nɛ?" ¹⁷ A ni ɲga nchhu nnu yei, lrithɔ wēin̄ pa mbina pi, ndɔ ɲguon̄ pich̄ɛi pa ɲgwa nduon̄ fā'o pwanju'ɔ nthɛ ɲguon̄ pa mɛmmɛ nnu ɲa a chwīɛ nɛ.

*Paa lu'ɔ chrà ɲkuon̄ Sha'afuon̄ Minnwi
(Matio 13:31-33; Maaku 4:30-32)*

¹⁸ Nennɛ Jishɔ pie ɲa, "Sha'afuon̄ Minnwi pɔ pi nɔ kɔ? Mimfe m̄ā'an̄ fi'i yi pi ni kɔ? ¹⁹ A pɔ pi nɔ mbh̄ɛ yaon̄ mbɔ ɲkien̄ yi gɛ, ɲa ɲon̄ lōgɔ ɲḡɛi m̄ā'an̄ mon̄ nyien̄ yu, a ku'ɔ ɲgū thi, pa mishi tho ɲkrao nda pugu ɲkuon̄ pa mbhɔ pi."

²⁰ A pini nu'un̄ mbie ɲa, "Mimfe m̄ā'an̄ fi'i nɔ Sha'afuon̄ Minnwi pi ni kɔ? ²¹ A pɔ pi nɔ yaon̄ chwīɛ prupina ku'ɔ ha'an̄ min̄gwɛ lōgɔ ni'in̄ mon̄ ta'a bruma'a prupina, a chwīɛ ɲguon̄ prupina ghɔ ku'ɔ ghao."

*Chonda kike'i
(Matio 7:13-14,21-23)*

²² Jishɔ ni nyien̄ ntɔgɔ mon̄ pa mɛmmɛ la'ataon̄ pugu pa puon̄ mi puon̄ pi, nthɔ nje'i nu nɔ ha'an̄ a ni ntɔgɔ ɲḡɛi nu Jerushalein̄ nɛ. ²³ Yich̄ɛi ɲon̄ pie vi ɲa, "Taathɔ, a wu'ɔ shigɛi ɲgwa ha'an̄ pugu shi ndūgu?"

Jisho chhu gho ja, ²⁴ “Nshwei v̄ei, p̄ei pa’o n̄o nii nu pi mon muun chonda, nth̄e ja ntou ngwa shi mba’o n̄o nii nu ndo a gha’a vugu. ²⁵ Ndīi ja ngan̄ nda shi nu’un̄ ndollo mf̄ini chonda n̄e, p̄ei tithi mbhi nth̄o nk̄w̄ei chonda, nchhu nu ja, ‘Taath̄o, chu’o chonda ni pigi.’ A shi nk̄hw̄e nchhu ni p̄ei ja, ‘Ndo n̄ji’i n̄ji v̄ei ki li’i ha’an̄ p̄ei llo n̄e.’ ²⁶ Nenne, p̄ei shi nchhu ja, ‘Pia ni n̄ji ndo nnu ka’a, ndo o ni n̄je’i shendaon̄ la’ataon̄ pigi.’ ²⁷ Ndo a shi nchhu ni p̄ei ja, ‘Ndo n̄ji’i n̄ji v̄ei ki li’i ha’an̄ p̄ei llo n̄e. P̄ei lollo, nguon̄ v̄ei pa nḡo nnu mbimbhi.’

²⁸ “P̄ei shi nk̄ēi ndo nk̄ru shua m̄ei fo ndīi ja p̄ei ȳei Abrahan̄, ni Aiji, ni Jak̄o, ni nguon̄ pa nj̄eili’i Minnwi, pugu p̄o mon̄ ntu’o f̄uon̄ Minnwi ndo, pi mā’an̄ v̄ei mbhi. ²⁹ Ngwa shi ma ndho n̄gei la’ataon̄ sha’a minaon̄, ni yi n̄gei nii minaon̄ pi ma ndho khwi pugu pa mbīen̄, nchho ȳei taprei mon̄ ntu’o f̄uon̄ Minnwi. ³⁰ Lii nj̄ei, pich̄ei pa ngwa ja pugu p̄o ndugwi nj̄in̄ n̄e ma m̄bo shhi, pich̄ei ja pugu p̄o shhi l̄ugwi nj̄in̄.”

*Jisho f̄a’o p̄e’i nj̄u’o nth̄e Jerushalein̄
(Matio 23:37-39)*

³¹ Wu’o ndīi gho, pich̄ei pa ngwa Farashi th̄o mbara Jisho nchhu gho ja, “Kwīen̄ nk̄i’ē nḡeigh̄ei, nth̄e ja Her̄o tā’a nu nj̄wi gho.”

³² Jisho khw̄e ni pugu ja, “Gh̄ēi nshwei mim-baan̄guo gho f̄e a n̄o gho ja nth̄o n̄e mfu’u pa mīn̄wein̄ ndo nj̄igi pa gh̄in̄o shi’a pugu pa yua, ndo a gha m̄bo mon̄ trei ll̄é m̄i’ēn̄ f̄a’a a. ³³ Ndo a k̄ā’o v̄ei ja shi’a, ni yua, pugu pa yua vini, m̄bo

shendaon ηγῶι nu, nthε ηα mimfε pa'a pi lṵ njwi njῶli'i Minnwi ki a lṵ mbo pi Jerushaleiη.

³⁴ “Jerushaleiη, Jerushaleiη, la'ataon ηα pugu jwi pa njῶli'i Minnwi ndṵ ntun pa ηgwa ηα pi taon vugu ve ne ni ηgù'ṵ, a ηgέ yi kho ηα ntā'a nu ηkiri puon pṵ ta'a li'i ηkwan ηa'an minguo ghà ηkiri puon pi la'o prá yi ne, ndṵ pa'a ṵ lṵ ntā'a nu. ³⁵ Lii njῶi, nda yῶi kina ηku'ṵ fùn. Ndṵ nchhu ni pῶi ηα mba'a pῶi nu'un ηῶi a, kan a neiη ndii thṵ ηα pῶi shi nchhu ηα, 'Mbṵrṵ pṵ ni ηon ηα a thṵ nṵ ligi Taathṵ ne.'”

14

Jishṵ yīgi ghīnṵ ηon

¹ Yichῶi Llé Ji ni mbo, Jishṵ ghῶi nda yichῶi nthishi pa ηgwa Farashi li'i ji maon, pa ηgwa thṵ mbe'i vi. ² Nga njῶi nu, yichῶi ηon ηα a ni mfā'o ghīnṵ miku'ṵ kwṵ pugu pa mbhṵ chῶiη. ³ Jishṵ pie ni pa ghan yε'i ηgwa ni gí pugu pa ηgwa Farashi ηα, “**Gí pin ηα pi yīgi ghīnṵ ηon Llé Ji ki ηga?**” ⁴ Pa'a pugu lṵ ηkhwē, Jishṵ lṵgṵ ηgan ghīnṵ ghṵ njīgi ghīnṵ yi mien vi ki'ε ηα a ghῶi. ⁵ Nenne a chhu ni pugu ηα, “**A yῶi ηon shina pῶi ηα mīun vi ki fua yi ηgū mon tien ηkhī shishhi, pa'a a lṵ ηki'i nshūu vi shūu mfu'u Llé Ji?**” ⁶ Pugu pou khwè.

Lu'ṵ chrà ηα Jishṵ ni nchhu ni pa ghan gè

⁷ Jishṵ jē nthṵ nchrā lu'ṵ chrà ni pa ghan gè pi ndii ηα a yῶi ηkwan nṵ ha'an pugu chhṵ ntere pa li'i lien yῶi taprei ne, nchhu nu ni pugu ηα, ⁸ “**Ndii ηα pi gē ghṵ li'i ji lán ne, ki'i ndṵgo li'i**

lien, nthe ña kə'ichəi pi gē ñon ña a chñi nchaa gho. ⁹ Nne ña ñon ña a gē vəi ne shi ntho nchhu ve ña, 'Fə li'i yo ni ñon vei!', kañ o shi ngəi ki'e mon shhunon ndōgo ndugwi njin li'i.

¹⁰ "Ndo ndii ña pi gē gho li'i ne, ghəi nchho no ndugwi njin li'i, nenne ña ndii ña ñon ve ña a gē gho tho ne, kə'ichəi a chhu ve ña, 'Taannu a, ku'o no li'i lien'. Nenne o shi nchii ligi nguon pa ngwa ña pəi pugu pə ñkuon taprei ne. ¹¹ Nthe ña sheshenon ña a kərə non yi ne, pi shi nshwi'i vi shhe. Sheshenon ña a shwi'i non yi shhe ne, pi shi ñkərə vi tothi."

¹² Jisho chhu ni ñon gho ñkaa yu ña a ni ngē vi ne ña, "Ndi ña o piri ñkien maon ji ne, ki'i mēin pi taannu pə, ki lin pə, ki ndaanon yo, ki taakuo pə, mbo ghan fā'o, nthe ña pugu shi ma ngē gho ñkaa pugu nne a pə ña o kwo fā'o pe yo ni nnu ña o ni nchwie ne. ¹³ Ndi ña o piri ji ne, gē pi pa mbou, pa ñkwini, pa nchriligi, ¹⁴ nne, kañ o shi mfā'o mboro nthe ña mimfe pa'a pugu lo ma ndu'u ve. Minnwi shi ndu'u shi'i yo ndii ña pa ngwa shi'i le ñku'o ne."

Lu'o chrà nthe nnu mme ji

(Matio 22:1-10)

¹⁵ Ndi ña yichəi ta'a ngan gē ña a ni nchho ñkuon taprei ni nja'o yei nnu ne, nchhu ni Jisho ña, "A fi'i pwatua neiñ ni ñon ña a shi mbo ñgia ji mon ntu'o fūon Minnwi?"

¹⁶ Jisho khwē ña, "Yichəi ñon ni ma mbiri mme ji ngē ntou ngwa. ¹⁷ Ndi ji gho ni ñga ñkā'o, a taon muon fā'a vi ña a chhu ni ghan gē pi ña, 'Pəi tho, nguon yaon kwo kā'o!' ¹⁸ Nguon yugu ghao

jē ntho njūa shwieshwie. Fūoŋ yi chhu ni muuŋ fà'a ghō ŋa, 'Njuoŋ shhe, a pie ŋa ŋgu'ō ŋgōi njəi, mba'ō mbhō ŋa a mien a ndu'u.' ¹⁹ Yichəi chhu ji ŋa, 'Ŋkwo yuoŋ wuŋ fua fā'a nyien ŋgōi nu li'i ywe'i vugu, nthē yie ghō, nduoŋ ŋa a lī'ε fàn a.' ²⁰ Vichəi chhu ji ŋa, 'Ŋgu'ō ŋka lanlan. Nthē yie ghō, minthe pa'a ndō ntho.'

²¹ "Muuŋ fà'a ghō pīni nshwei taathō vi ni pa nnu pei. Ŋgaŋ nda ghō chhu ni muuŋ fà'a vi ghō moŋ pigitua ŋa, 'Taon ŋgōi moŋ pa la'a, pugu pa fra, nchhu ni pa ghaŋ pou, pa ŋkwini, pa nchriligi ŋa pugu tho.' ²² A gha ndara muuŋ fà'a ghō chhu ŋa, 'Taathō, ŋkwo fā'a ŋkwaŋ ha'aŋ o chhu nε, ndō shina wu'ō mbi'i ni pichəi ŋgwa moŋ nda.' ²³ Nenne, taathō pini nchhu ghō ŋa, 'Taon ŋgōi shendaon ntou, pugu pa ndaon moon trū, niŋi ŋa ŋgwa tho nii nne ŋa nda a linaon. ²⁴ Ndo nshwei vəi, mba'a kaŋ ta'a ŋon ŋa mi ni ŋgē vugu nε ywe'i sheshe yaon ji.'"

Nchuoŋ yōu nu njin Jishō
(*Matio 10:37-38*)

²⁵ Ndwe, yú ŋgwa ni ntho njōu njin Jishō, a kara nchhu ni pugu ŋa, ²⁶ "Ŋon ntho njin a ki lo mbina taa vi, pugu pa muuŋ vi, ni ŋgwe vi, pugu pa puon pi, ni lin pi pi pimbia, pugu pa pi pingε, oon, pugu pa chombhi yi, kaŋ minthe pa'a a lo mbo ŋgaŋ younjin a. ²⁷ Sheshenon ŋa a lo nji'i ntien wá'a yi ntho njin mu nε, nthē pa'a a lo njōu njin a.

²⁸ "A yəi ŋon shina pəi ŋa ä ntā'a nu ŋkrao nda tothi, pa'a a lo mfūon nchochho shhe ndii fi'i nchuoŋ yi, nō yəi nu ŋa a fā'o fi'i mbin ŋa

mimfe a krao nɔ ghɔ mī'ɛɲ nɛ? ²⁹ Kieɲ nɛnnɛ, kan a shi ɲga mbo ndii ɲa a nū'ɔɲ kwonda tothi ghɔ ki lɔ mī'ɛɲ nda tothi ghɔ nɛ, sheshɛɲɔɲ gha njɛi, mā'an vi ni kwɛiɲ, ³⁰ nchhu nu ɲa, 'Nɔɲ vei ni njɛ ɲkrao nu nda ki lɔ nji'i mī'ɛɲ.'

³¹ "Ki a yɛi fùɔɲ ɲa minthe a ghɛi nu mā'an yichɛi fùɔɲ ni wuɲ ɲkan ghan mā'an nchhò, yie fùɔɲ lɔ fā'o pi paa wuɲ ɲkan ghan nchhò, ki a lɔ fùɔɲ nchɔchhɔ shhe ndii ɲa mimfe a mā'an vi ni wuɲ ɲkan ghan nchhò pighɔ. ³² Ti a nchɔchhɔ njɛi ɲa mimfe pa'a a lɔ mā'an vi, a taɔɲ ghan ntaɔɲ ɲa pugu ghɛi mbie vie fùɔɲ ɲa, 'Pigi chwɛ nɛiɲ nji ɲa mimfe pia fā'o ta'annggi.' ³³ Wu'ɔ nɛnnɛ, sheshɛɲɔɲ vɛi nthɛ pa'a a lɔ njɔu njin a ki lɔ mī'an ɲguɔɲ nnu pi nthɛ a.

Khí ɲa a lɔ nji'i mfā'o ghɛ̀ɛ
(Matio 5:13; Maaku 9:50)

³⁴ "Khí pwa, ndɔ ghrí yi nɔ chwɛ nu yaɔɲ pwa mbhe, ɔ pini ɲkwɛi ni ghrí yi ghɔ pi nɛiɲ? ³⁵ Nthɛ ɲa mba'a a yi'i nu'un mfā'o ghɛ̀ɛ shhe, ki nɔ gwí ɲku'u maɔɲ chwɛ yaɔɲ pwa. Pi ghà mī'an kí yɛ ɲa a lɔ nu'un mfā'o ghɛ̀ɛ nɛ mī'an. Ywɛɛ, ɲɔɲ ɲa a fā'o tɛnɔ nɛ, â ya'o!"

15

Pwanju'ɔ nthɛ ta'a minji ɲa a ni mbhe pi pini njɛi

(Matio 18:12-14)

¹ Llé chɛi, ghan wɛiɲ taashi pugu pa pichɛi ghan chwɛ phi tho yɛi Jishɔ nɔ ya'o nu nnu ɲa a ni njɛ'i nu nɛ, ² pa ɲgwa Farashi pugu pa ghan

ye'i ngwa ni gí Mushi jē luo nu, nchhu nu ṅa,
 “Nṅon vei piṅ pa ghaṅ chwīe phi ti ntho nji maon
 ji pugu pugu.”

³ Nenne, Jisho ni nchhu yei lu'ō chrà ni pugu:
⁴ “A yēi ṅon shina pēi ṅa ä mfā'ō ta'a ṅkii minjii,
 ta'a yi shina pugu phe, pa'a a lo mienṅ ndipu'u
 wuṅ ni ndigi ndipu'u mon ṅkūnu, ṅgōi njiṅ ye
 ṅa a phe ne, ntā'a vi ti njēi? ⁵ Ndii ṅa a yēi vi
 ne, a tieṅ vi ṅkambē'i yu, mbini nō mon pwatua.
⁶ Ndii ṅa a pīni la'a ne, a gē pa taannu pi, pugu
 pa taakuo pi, nchhu ni pugu ṅa, 'Pia fā'ō pwatua
 nthē ṅa ṅjēi minjii a ye ṅa a ni mbhe ne.'”
⁷ Nenne Jisho lūgwi ṅa, “Wu'ō nenne, ṅchhu nu
 ve ṅa ntou pwatua shi mbo po nthē ta'a ṅgaṅ
 phi ṅa a pā'a ṅkūnu yi ni phi ne, nchaa ndipu'u
 wuṅ ni ndigi ndipu'u ṅgwa shi'i ṅa pugu pī'i ṅa
 pugu lo mfā'ō nō pa'a nu ṅkūnu yugu ni phi ne.

Pwanju'ō nthē mbij ṅa a ni mbhe pi pini njēi

⁸ “Ki a yēi miṅgwe ṅa a mfā'ō wuṅ ndigi mbij,
 ta'a yi phe, a mienṅ ki lo nchu'u laṅ, njigi ṅguon
 nda ghao, ntā'a pōpōro ti nu'uṅ njēi. ⁹ Nṅa njēi,
 mēiṅ taannu pi, pugu pa taakuo pi, nchhu ni
 pugu ṅa, 'Pia fā'ō pwatua, nthē ṅa ṅjēi ndigi
 mbij a ye ṅa a ni mbhe ne.'” ¹⁰ Nenne, Jisho
 lūgwi ṅa, “Wu'ō nenne, ṅchhu nu ve ṅa, pwatua
 shi mbo shina pa ghaṅ ntaon Minnwi nthē ta'a
 ṅgaṅ phi ṅa a pā'a ṅkūnu yi ni phi ne.”

Pwanju'ō nthē muuṅ ṅa a ni mbhe mbini ṅkwēi

¹¹ Jisho ghōi shhi, nchhu nu ṅa: “Nṅon chēi ni
 mbo fō mfā'ō paa puon pimbia. ¹² Vi mikē'i chhu
 ni tāa vugu ṅa, 'Ghrā maon mfe nyan, mbo maon

pe ɲa a kaɲ mbo nyan ndii ɲa o khu ne.' Tãa gho ghrã maon pi ni pugu.

13 "A ni ɲga nda'a shigei llé, vi mikə'i kiri ɲguon maon pi ghao, ɲgwēin ndaon ɲgəi fie mon yichəi la'ataon, nshāan fo ghao mon ji ki tou. 14 A ni ɲga ɲji ɲguon mbin yi ghao, ɲji gū mon la'ataon gho, a jē pɔ nu mon pou. 15 A ghəi mfe non yi ni ɲon la'ataon gho nɔ ɲgan fà'a, ɲgan vi taon vi mon nyien yu ɲa a ghəi ntho ɲkugwi ɲkunyaɲ. 16 A khwā nɔ kugwi nu non yi ni maon ɲa pa ɲkunyaɲ ni ɲji nu ne, ndo pa'a ɲon lo mfe sheshe yaon ɲa a ji.

17 "Ndugwi yi, lina yi gha ɲkwəi, a chhu ni non yi ɲa, 'A fā'o ghan fà'a tãa a pi kho mfā'o maon ji ti a ka yienyien ntɔɔ, ntho ɲkhu ɲji hein? 18 Nshi ndollo ɲgəi ɲjəi tãa a, ɲjūa gho ɲa, "Tãa, m̄fāan mbin Minnwi, mbin m̄fāan mbin gho. 19 Ndo nu'un ɲkā'o nɔ pɔ nu muun gho, lōgo a pi nɔ ta'a ɲgan fà'a yɔ."'

20 "Nne a lollo ɲgəi li'i yəi tãa vi, ɲga ɲgu'o mbo fie hin, tãa vi yəi vi, mfā'o kwoshini mbin yu, ntaon ntei ɲgəi mban vi, nchrā gho shi'i. 21 Muun gho chhu ni tãa vi ɲa, 'Tãa, m̄fāan mbin Minnwi, mbin m̄fāan mbin gho. A lo nu'un ɲkā'o ɲa pi mēin a ɲa muun gho.'

22 "Ndo tãa gho chhu ni pa ghan fà'a pi ɲa, 'Pəi kɔnɔ ntho ni ɲkien ndhwí mā'an mbin yu, ɲgwe kréi nɔ mbho yi, mbin ɲgwe tra nɔ kwò yi. 23 Ntho ni muun nà'an fu'u ɲjwi pia fā'o ji, 24 ntho ɲa muun a vei ni ɲkwo khu, mbin ɲjwin! A ni mbhe, m̄bin ɲjəi vi!' Pugu jē ji nu ki'e.

25 “Ndii gho muun shhi vi ni mbo mon nyien. Nga nkwæi nu ti mbara la’a, nja’o lōu pugu pa pini. 26 Mēiŋ yichæi ta’a muun fà’a mbie vi ŋa, ‘A lōgɔ khɔ, ndōgɔ li’i?’ 27 A chhu gho ŋa, ‘Ndiiŋ gho pini, tãa vœi jwi muun nà’an tutru, nthe ŋa a kwœi la’a shishi’i.’

28 “A pigitua ndãa ŋa mba’a a yi’i nii nda. Tãa vi taon ndigœi vi. 29 A lu’u gho ŋa, ‘Lii njœi, m̄fã’a mbhɔ gho nɔ ntou ŋga’o pa’a ndɔ ma nchĩ’è nchò yɔ, ndɔ pa’a ɔ lo ma mfe muun mimbhi vœi ŋa ñgwrã pigi pa taannu paŋ mfã’o ji nɔ gho. 30 Ndo ti yaon muun gho vei, ŋa a shãan maon pɔ ghao ŋkuon pa shakhi, gha nkwœi, ɔ jwi muun nà’an tutru gho.’

31 “A khwē gho ŋa, ‘Muun a, pɔgɔ ghà ŋgu’o mbo ka’a, sheshe yaon ŋa a nyan ne, a jɔ. 32 Ndo a kã’o nɔ ji nu, ndɔ mfã’o pwatua, nthe ŋa ndiiŋ gho vei ni ŋkhu mbini njwiŋ, a ni mbhe mbini njœi vi.’”

16

Lu’o chrà nthe muun fà’a tœitœi

1 Jisho ghœi shhi nchhu ni ghan younjii pi ŋa: “Ngan fã’o chœi ni mbo fɔ mfã’o nthishi pa puon fã’a pi, ŋgwa thɔ ntũgu gho ŋa muun fã’a yi gho thɔ nshãan mbiŋ yi shãan. 2 Nthe yie gho, a mēiŋ vi nchhu gho ŋa, ‘Yei khɔ ŋa ñthɔ nja’o nu nthe gho? Fĩ’i vœi ŋkwan nɔ ha’an ɔ thɔ ntuo maon paŋ ne, nthe ŋa mba’a ɔ nu’un mbi’i nthishi pa puon fã’a paŋ.’

3 “Nthishi pa puon fã’a gho chhu ni non yi ŋa, ‘Mi shi nchwē pi neiŋ ndwē ŋa masha a tã’a nu

mfu'ú a fu'ú mon fà'a a nɛ. Ndo nji'i mfā'o ghrí fā'a nu nyien pi pe a, ndo tho a lilri nɔ luon nu.
 4 Nji nnu na nshi nchwie nɛ ndwe, nji na ngwa shi mbin a nda pugu ndii na pi fu'ú a mon fā'a nɛ.'

5 "Nne a gē nguon ghan nkrù masha vi pa ta'a yi ta'a yi, na pugu tho njai vi. A pie ni fūon yi na, 'Nkrù masha a pɔ pun gho yi kho?' 6 A khwē na, 'Ta'a nkii jo wru.' A chhu gho na, 'Chochɔ nkwe nwa'anli nkrù yɔ nkere nā'an na a tien wun jo pun gho.'

7 "A pini nchhu ni yichai na, 'Jo nkrù yi kho?' A chhu na, 'Ta'a nkii pien pilei.' A chhu gho na, 'Kere nā'an fūon wun pien.'

8 "Nthe yie gho, masha nthishi pa puon fā'a yei pin vi* nthe nnu shiethɔ yei na a ni nchwie nɛ. Nthe na ghan nkuon mbhi yei fā'o shiethɔ ni nkwan ha'an pugu ghà nchwie nnu pugu nchaa ngwa na pugu pɔ mon lí'ɛ nɛ. 9 Ndo nshwei gho, lɔgo maon nkuon mbhi yei mbwa pun nɔ gho, nji na maon pighɔ shi nga mien ki lo nū'on mbo, Minnwi fe la'a ve po.

10 "Non na a tɔgo ndaon ntou mon puon mi nnu nɛ shi ntɔgo ndaon ntou mon memme nnu. Wu'ɔ nɔ ha'an non na a chwie nnu fifiri mon puon mi nnu nɛ, shi nchwie fifiri mon memme nnu. 11 Ti p̄ai mien ki tɔgo ndaon ntou ni nkwan ha'an p̄ai tuo fā'o nkuon mbhi yei nɛ, Minnwi kie pi nei mfe nkien fā'o llo po ni p̄ai, na p̄ai lina nɔ gho? 12 Ti p̄ai mien ki tɔgo ndaon ntou ni

* **16:8** 16:8 Nji'i nthe nɔ ha'an a ni mbin vi nɛ, a ni ngu'ɔ mfu'ú vi fu'ú mon fā'a.

yaon̄ ña a yi ñon̄ nduon̄ n̄, Minnwi kie pi n̄ein̄ m̄f̄e f̄à'ò ña a shi mb̄o ȳei n̄e ni p̄ei?

¹³ “Mba'a ta'a muon̄ f̄à'a f̄ā'a mb̄h̄o paa masha. A shi ñgu'ò mb̄ina ta'a yi ñkhwā vich̄ei, a shi n̄ja'ò ta'a yi, nch̄i'è nch̄ò vich̄ei. Mba'a p̄ei f̄ā'a mb̄h̄o Minnwi pugu mb̄in̄.”

Pich̄ei pa nt̄igi Jish̄o

(Matio 11:12-13; 5:31-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Pa Farashi ni ñga n̄ja'ò nnu yei, mā'an̄ Jish̄o ni kw̄èin̄ nth̄e ña pugu ni ñkhwā mb̄in̄. ¹⁵ Nd̄o a chhu ni pugu ña, “P̄ei pa ñgwa ha'an̄ p̄ei gh̄à nchw̄ie ña ñgwamishua l̄i v̄ei n̄o pa ñgwa tithi, nd̄o Minnwi ji nj̄ù'ò ȳei. Nth̄e ña yaon̄ ña ñgwamishua l̄i a p̄o m̄m̄e yi n̄e, p̄o pi yaon̄ p̄iph̄i ligi Minnwi.

¹⁶ “Ḡí Mushi pugu pa nnu ña pa nj̄èl̄i'ì Minnwi ni n̄ā'an̄ n̄e ni nth̄o f̄ā'a nu ti ñḡèi nch̄ein̄ mon̄ nd̄ii Joūñ. J̄ē nd̄ii gh̄o, pi ch̄ii pwa pisha'akh̄o Sha'afuon̄ Minnwi, ñgwa ña pugu piñ n̄e ch̄h̄o mfra nu nii mon̄ gh̄o ni pri. ¹⁷ A ȳī'ε ni p̄o pugu sh̄he n̄o p̄iri nu nchaa ña ta'a muon̄ mi nnu ña a p̄o mon̄ ñwa'an̄li ḡí mien̄ ki l̄o nd̄ōḡo li'ì.

¹⁸ “Sheshen̄on̄ ña a sh̄āan̄ l̄án̄ pugu ñgwe vi nd̄án̄ mingwe nduon̄ n̄e kwo sh̄úon̄, ñon̄ ña a lan̄ mingwe ña a taon̄ l̄án̄ n̄e kwo sh̄úon̄ ñkaa yu.

Ñgan̄ f̄à'ò pugu Lashar̄o

¹⁹ “Ñgan̄ f̄à'ò ch̄ei ni mb̄o f̄o nth̄o mā'an̄ pa ndhw̄í tin̄in̄chuon̄, nch̄h̄o ñji ñkien̄kien̄ maon̄ ji ñguon̄ ll̄é ghao. ²⁰ Ñgan̄ pou ch̄ei ni mb̄o f̄o, ligi yi p̄o Lashar̄o, ña pi ni n̄ū'òñ vi chon̄ka'a ñgan̄

fà'ò yei, non̄ yi ni ngu'ò mbo pi fifi ghao. ²¹ A ni ñkhwā nu n̄ji pa ñku'u maon̄ p̄e ña a gū llo ñkuon̄ tapr̄ei ñgan̄ fà'ò gh̄o n̄e. N̄o pigi nu, pa min̄gu ni nth̄o nchh̄o ndra f̄f̄ yi. ²² Ñgan̄ pou gh̄o khu, ghan̄ ntaon̄ Minnwi th̄o ndōgo vi ñḡēi nū'on̄ shoȳei Abrahan̄. Ñgan̄ fà'ò gh̄o khu ñkaa yu, pi twei vi, ²³ a gh̄ēi li'i ha'an̄ ghan̄ phi gh̄a ñkhu ñḡēi n̄e, nchh̄o ñj̄ei ñḡē'i f̄o, ñga mbi'i ligi yi, ñj̄ei Abrahan̄ fie hiñ pugu Lashar̄o shoȳei yu.

²⁴ “Ñgan̄ fà'ò gh̄o yūa ni Abrahan̄ ña, ‘Tāa, fā'ò kwoshini mbiñ mu, ntaon̄ Lashar̄o ña a chrū th̄o muun̄shimbh̄o yi mon̄ ñkh̄i nth̄o ñgr̄i túa a n̄o gh̄o, nth̄e ña m̄bo mon̄ titini yú'ò mon̄ m̄on̄on̄ yei.’

²⁵ “N̄do Abrahan̄ chhu gh̄o ña, ‘Muun̄ a, kwiñ ña mon̄ ch̄ombhi ȳo pi ni mfe pa maon̄ shi'i v̄e, Lashar̄o fā'ò ji pi piñhi. N̄do ti ndw̄e, a p̄o mon̄ nchh̄o shi'i h̄eiñ, o p̄o h̄ene mon̄ titini ñḡē'i.

²⁶ Mbapa n̄enne, pi nū'on̄ mme w̄oiñ, a f̄ēne via, n̄enne ña shesh̄on̄on̄ ña a tā'a nu nshā'a h̄ene n̄e nth̄e pa'a a lo nshā'a, wu'ò n̄o ha'an̄ mba'a ñon̄ llo ñgei p̄ei nth̄o ñj̄ei vigi n̄e.’

²⁷ “Ñgan̄ fà'ò gh̄o chhu ña, ‘Mba'ò mbh̄o n̄e shhi gh̄o, ma tāa, ña o taon̄ n̄e Lashar̄o puñ nda pigi. ²⁸ Nth̄e ña m̄fā'ò liñ pan̄ pi pimbia pi tien̄, n̄enne ña a gh̄ēi shūu t̄on̄o yugu, kien̄ n̄enne, kan̄ pugu ñkaa pugu shi nii mon̄ li'i ñḡē'i yei.’

²⁹ “Abrahan̄ khw̄ē ña, ‘Pugu fā'ò gí Mushi pugu pa nnu ña pa ñj̄eli'i Minnwi nā'an̄ n̄e, pugu ya'ò pie gh̄o.’

³⁰ “A chhu ña, ‘Ñga, ma tāa vigi Abrahan̄, ñon̄ ña a khu n̄e mbini ñku'ò ñḡēi nchr̄a ni pugu,

pugu kwri.’

³¹ “Abrahan̄ chhu ghō ña, ‘Pugu mien̄ ki ya’o gí Mushi pugu pa nnu ña pa njə̀li’i Minnwi nā’an̄ ñe, kan̄ mba’a pugu yi’i mbin̄ nɔ ha’an̄ a nji’i nthō ñon̄ ña a khu mbinī ñku’o ñe.’”

17

Pa ntigi nthe phi

(*Matio 18:6-7,21-22; Maaku 9:42*)

¹ Jishō chhu ni ghan̄ younjin̄ pi ña, “Pa nnu ña a nthe a chwīe ñgwa gū mon̄ phi ñe shi ñgu’o nthō. Ndō ti wuwuru ñgə̀’i yi ñon̄ ye ña a kie pi mbhō yu maa nthō ñe. ² A kan̄ ni mbwa ña pi chu mmē ñgù’o wu’o yaon̄ mmi yu mā’an̄ vi mon̄ ñkhī, nchaa ña a chwīe sheshe ta’a puon̄ mi puon̄ pan̄ pei gū mon̄ phi. ³ Pə̀i lina ni non̄ pə̀i!

“Ndin̄ ghō nchwīe phi, ɔ fē’i vi, ndō ti a mbā’a ñkūnu yi, ɔ li’ε phi yi. ⁴ Ndō ti a nchwīe phi mbin̄ ghō ni khwachə̀i ñgé mon̄ ta’a llé, sheshe ñgé a pin̄i nchhu ve ña a pā’a ñkūnu yi nɔ ghō, a yi’i ña ɔ li’ε phi yi.”

Nji mon̄ pin̄

⁵ Pa ghan̄ ntaon̄ Jishō chhu ghō ña, “Taathō, pigi luon̄ ña ɔ pigi pin̄ yigi.”

⁶ Taathō khwē ña, “Pə̀i mfā’o pin̄ ti a wu’o mbō pi nɔ fi’i mbhě frushiga, kan̄ a nthe pə̀i chhu ni thi wun̄ ña, ‘Mū’un̄ ñgə̀i mbhi non̄ yō mon̄ ñkhī’, a ya’o nchò yə̀i.

Fà’a ña ñkūna ghà mfā’a ñe

⁷ “Lōgō ña ta’a ñon̄ və̀i fā’o ñkūna ña a chhō mfā’a nyien̄, ki ñkē’i minjīi, a nthe a gha ñkwə̀i

mon nyien a chhu gho pi na, ‘Tho nchho hein ta’a ngé nji maon?’ ⁸ Nga! A shi nka chhu gho pi na, ‘Nyian maon ji vëi, mbiri non yo, ntho mfe vëi ti nga nji ndo nnu, o ghëi ki’ë nji jo ndo nnu.’ ⁹ Mba’a a yi’i ntōo nkūna gho ntho na a chwīe fà’a na a chhu gho na a chwīe nē. ¹⁰ A ha’an a pō ni pëi nē, ndii na pëi kwo chwīe nguon nnu na Minnwi chhu na pëi chwīe nē, pëi chhu ni non pëi na, ‘Pigi wu’o mbo pi pa nkūna, pigi wu’o nchwīe pi yaon na a ni nkwo pō fà’a yigi nē.’”

Jisho yīgi ghīno wuŋ ngwa

¹¹ Jisho ni ngëi nu Jerushalein, ntogo nu shina Shamaria pugu Galili. ¹² Nga nii mon yichëi muon la’ataon, wuŋ ghan ghinombaluŋ paon pugu pugu. Pa ghan ghīno pigho ni nthi pi fie hini, ¹³ mëin ni nji na, “Jisho! Taatho! Fā’o kwoshini mbin pigi!”

¹⁴ Jisho ni nga njëi vugu, nchhu ni pugu na, “Pëi ghëi nōon non yëi ni ghan fe’ingien Minnwi, pugu līi vëi njëi na ghīno yëi mme.”

Pugu ni nga ngëi nu, Jisho yīgi ghīno yugu.

¹⁵ Yichëi ta’a ngan ghinombaluŋ gho ni nga njëi na ghīno yi mme nē, mbini nchho nga’o Minnwi nkien ni nji, ¹⁶ ntho gū shhi Jisho ni pun yi ntho ntōo vi. Non vei ni mbo non Shamaria.

¹⁷ Jisho pie ni ngwa na pugu ni mbo fo nē na, “Mi nī njīgi pi ghīno wuŋ ngwa, pichëi ndipu’u hin? ¹⁸ A chwīe kho a wu’o ntho ngani vei nō tōo nu Minnwi?”* ¹⁹ Nchhu gho ki’ë na, “Lollo ngëi

* **17:18** 17:18 Kə’ichëi pichëi ni mbo pi ngwa Juu. Pa ngwa Juu ni ndogo non yugu nō nkien ngwa, nōon nu na a kan ni nka tho pa Juu li’i tōo.

ni gɔ! Piŋ yɔ chwīe ɔ lūgu.”

*Thɔ nu Sha'afuonj Minnwi
(Matio 24:23-28,37-41)*

²⁰ Pichəi ŋgwa Farashi ni ŋga mbie Jishɔ ni ndii ŋa Minnwi shi njē sha'a nu fùonj yi nɛ, Jishɔ khwē ŋa, “Sha'afuonj Minnwi shi'a nji'i nthɔ pi ŋkwanj nɔ ha'anj mimfɛ ɔ thɔ njəi yəi nɛ. ²¹ Mba'a yichəi kanj ta'a ŋonj yi'i nchhu ŋa, 'Lii njəi, a pɔ nɛiŋ hɛiŋ!' ki ŋa, 'A pɔ ni hini!', nthɛ ŋa, lii njəi, Minnwi thɔ nsha'a fùonj yi shina pəi!”

Ndii ŋa Muuŋ Nɔŋmishua shi nthɔ nɛ

²² Jishɔ chhu ni ghanj younjij pi ŋa, “Ndii chhɔ nthɔ nu ŋa pəi shi ŋkhwā nɔ yəi nu ta'a llé monj llembhi Muuŋ Nɔŋmishua, ndɔ mba'a pəi yəi. ²³ Pichəi ŋgwa shi nchhu ni pəi ŋa, 'Lii njəi, a pɔ ni, lii njəi, a pɔ nɛiŋ!' Nɔ ki'i mbinj nnu ŋa pugu chhu nu nɛ ki njou njij yugu. ²⁴ Nchhu nɛiŋ nthɛ ŋa ndii ŋa Muuŋ Nɔŋmishua shi mbini nɛ, a shi mbɔ pɔ nɔ fiembɔ ŋa a shēi llo monj ta'a ŋgei pɔ ti ŋgəi nchəiŋ monj yichəi, sheshenonj yəi nji. ²⁵ Nɔ a shi ŋgu'ɔ mfùonj njəi ŋgə'i, ŋgwa mbhi shi'a lāa vi.

²⁶ “Ŋkwanj nɔ ha'anj a ni mbɔ mbhi ŋonj ŋa ligi yi ni mbɔ Noa nɛ, a nɔ ha'anj a shi mbɔ ndii ŋa thɔ nu Muuŋ Nɔŋmishua kaonj nɛ. ²⁷ Ŋgwa ni nchhɔ nji maonj, ndɔ nnu nu, ndanj nu, ndɔ ŋgəi nu nda lánj ti ŋgəi nchəiŋ llé ye ŋa Noa ni nii monj mme pie ŋa a pɔ nɔ nda nɛ. Ŋkhi thɔ ki'ɛ njwi ŋguonj yugu ghao.†

† **17:27** 17:27 Yei ni ndɔgɔ li'i nda'a ŋkina ŋkaonj pi maa mbhi Jishɔ.

28 “Wu’o ñkwan ño ha’an a ni mbo mon mbhi ñon ña ligi yi ni mbo Loti ne. Pugu ni ntho ñji maon ñdo ñnu nu, nchwie tan, ntho mbhi maon pugu, ñkrao la’a munu. 29 Ndo ti a ni ñga mbo lle ye ña Loti ni ntaon ni vhi Shodon ne, monon pugu monon ñgù’o mikanllo vugu, ñjwi vugu ghao. 30 A ñkwan ha’an a le mbo lle ye ña Muon Nonmishua shi mbini nonon ñon yi ne.

31 “A mbo lle gho, ki’i ñon ña a po mbhi, maon pi po ñda ne, pinini ñii ñda li’i lōgo maon pigho. Wu’o ñenne ki’i ñgwa pe ña pugu po monon nyien ne pinini mbini la’a li’i lōgo sheshe yaon. 32 Kwini ñnu ña a ni mfi’i ñgwe Loti ne! § 33 Sheshonon ña a ta’a nu ñkwe chombhi yi ne shi nshien chombhi yi gho, ñdo ti ñon ye ña a mi’an chombhi yi ne shi ñkwe chombhi yi gho. 34 Nshwei vai, a le ñga mbo ni tu’u gho, paa ñgwa ñuan kúon, pi lōgo ta’a yi, vichai kina. 35 Paa pinge le ntho ñgù’o shie ka’a, pi lōgo ta’a yi, ta’a yi kina.

36 “[Paa pimbia shi mbo monon nyien, pi lōgo ta’a yi, ta’a yi kina.]”

37 Pa ghan younjini pi pie vi ña, “O shi mbini pi hin, Taatho?”

Jisho khwe ña, “Li’i ña khu miyaon po ne, pa mishi pe ña pugu gha ñkru khu miyaon ne shi ñkiri fo.”

---

‡ 17:29 17:29 *Ñwa’anli Njē yi 18:16–19:29. § 17:32 17:32 Ñgwe Loti ni mbi’i kaku mbini, ndugwi yi po a khu.

18

Mingwe nkugu pugu ngan sha'a shá'a

¹ Jisho ni nshwei ghan younjin pi ni yei lu'ó chrà nò tigi nu vugu ña pugu fā'ó nò luon nu Minnwi nguon ndii ghao ki lo mfā'ó li'ənon. ² A ni nchhu ña, "La'ataon chəi, ngan sha'a shá'a chəi ni mbo fo ña a lo nji'i mbogo Minnwi ndo pa'a ndo fā'ó ndii ñonmishua. ³ Mingwe nkugu chəi ni mbo la'ataon gho ña a ni ngu'ó ntho ngana ngan sha'a shá'a gho ghana, nchhu nu gho ña, 'Ghēre a nsha'a shá'a yigi mbina a yei mon ndindi.' ⁴ Ngan sha'a shá'a vei ni ndāa nò kuo ndii. A ni ndugwi nchhu ni non yi ña, 'Nji'i ntho pi ndo ha'an ndo mbogo Minnwi ki mfā'ó ndii ñonmishua ne, ⁵ ndo ti ntho fi'i ghaghana ña mingwe nkugu vei fe nu vėi ne, nshi nsha'a shá'a yi mon ndindi, kien nenne, kan a shi nshien a mon tho nu ngana a nguon ndii ghao.'"

⁶ Taatho ghēi shhi nchhu ña, "Pəi ya'ó nnu ha'an ngan sha'a shá'a ni mbe chhu nja'ó. ⁷ Mba'a Minnwi sha'a shá'a ngwa pi ña a tere ne mon ndindi, ngwa ha'an pugu yūa gho mon tu'u pugu pa naonchi ne? Pəi pi'i ña a shi ngu'ó nchho njiri nu nò ntaan ndii? ⁸ Nshwei vėi ña Minnwi shi nsha'a shá'a yugu mon ndindi pi ni tei. Mbapa nenne, ndii ña Muun Njonmishua shi ntho ne, pəi pi'i ña a shi ma njəi ngwa ñkuon mbhi pugu fā'ó pin?"

Farashi pugu ngan wēin taashi

⁹ Jisho chhu yei lu'ó chrà ni pichəi ngwa ña pugu ni mbī'i ña pugu po shi'i shhi Minnwi, ndo

nchī'ə pichəi ηgwa nε. ¹⁰ “Paa ηgwa pichəi ni mbə fə ηgəi Nda Minnwi li'i luonη Minnwi. Ta'a yi ni mbə ηonη Farashi, vichəi pə ηganη wēiη taashi. ¹¹ Njonη Farashi ghə thi tə'i vi nduonη ηa, 'Ntōo ghə, ma Minnwi, ηa ndə mbə ηonη mbembe nə pichəi ηgwa. Nshi'a nchīgi ηonη, pa'a ndə mbə ηganη mbe, ndə pa'a ndə mbə ηkwoshuonη, ki mbə nə ηgwēiη taashi yini hini nε. ¹² Nga nji ηkhī paa ηgé monη ta'a taη, mfe shwéi ηguonη yaonη ηa ηga mfā'o nε ghao.’

¹³ “Nganη wēiη taashi thi fie hini, pa'a ndə mbi'i ligi yi ndii po, mbə ni tu'uthə, nchhu nu ηa, 'Minnwi, fā'o kwoshini mbiη mu, nchwē phi.’”

¹⁴ Jishə chhu ηa, “Nshwei ghə, ηonη vei ni mbə shi'i shhi Minnwi nchaa ηonη Farashi. Nthe ηa sheshenonη ηa a kərə nonη yi nε, pi shi nshwi'i vi shhe, ηonη ηa a shwi'i nonη yi shhe nε, pi kərə vi.”

Jishə fε mbəro ni puonη pro

(Matio 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Pichəi ηgwa ni nthə ni pa puonη pro njəi Jishə nə ghə ηa a nū'onη mbhə yi thə pugu nə fε nu mbəro ni pugu. Pa ghanη younjinη pi gha njəi, mbīga ηgwa pighə. ¹⁶ Jishə mēiη puonη pighə pugu thə yəi yu, a chhu nu ηa, “Pəi mienη puonη pro thə njəi a, ki'i pəi pə ki'ingini ni pugu nthe ηa Sha'afuonη Minnwi pə pi ni ηgwa pε ηa pugu pə nə puonη pro nε. ¹⁷ Shishini, nshwei vəi, mba'a sheshenonη ηa a lə nji'i mbiη Sha'afuonη Minnwi nə muonη mbəro nε, yi'i nii monη ghə.”

Nganη fā'o ηa a lə nji Minnwi

(Matio 19:16-30; Maaku 10:17-31)

18 Yichəi nthishi pa Juu pie ɲa, “Nkieni masha, mimfe n̄chwē pi neiŋ mfā’o chəmbhi ki mme?”

19 Jisho pie ɲa, “Ɔ mēiŋ a ni ɲkien ɲoŋ nthē kho? A wu’o Minnwi mbo ɲkien ɲoŋ. 20 Ɔ ji yaon ɲa pa kina chhu ne: ‘Ki’i ɲgan lán kwoshuon, ki’i njwi ɲoŋ, ki’i njōo, ki’i ɲkwe nte ɲoŋ ni mbe, ya’o nchò taa gho pugu muun gho.’”

21 A khwē ɲa, “Nguon kina pei ɲkwo nū’oŋ llo ndii ɲa mi ni mbo ma’an mikhwa ne.”

22 Jisho gha nja’o nnu yei, nchhu gho ɲa, “Ɔ wu’o mbini mbou yichəi ta’a nnu. Fini ɲguon maon po ghao ɲgrā ni ghan pou, kan fà’o yo shi mbo po, nne ntho njōu njiŋ a.” 23 A ni ɲga nja’o nnu yei non yi shwi’i nthē ɲa a ni mfā’o ɲga’a.

24 Jisho pe’i vi ɲkwan ha’an non yi shwi’i ne, nchhu ɲa, “A ya ɲga’a ni ghan fà’o nō mien nu Minnwi sha’a fūon yi mon chəmbhi yugu. 25 A yī’ε ni minyienlɛi* nō tɔgɔ nu mon mbo mita’a nchaa ɲgan fà’o nō mien nu Minnwi sha’a fūon yi mon chəmbhi yi.”

26 Ngwa pe ɲa pugu ni nja’o nnu yei ɲa Jisho ni nchhu ne chhu ɲa, “Ti non ɲa mimfe a lūgu ne po pi gɔ?”

27 Jisho khwē ɲa, “Nnu ɲa mba’a ɲonmishua chwē ne yī’ε ni Minnwi.”

28 Pita chhu ɲa, “Lii njəi! Pigi mien pa la’a mini ntho njōu njiŋ yo.”

29 Jisho chhu ni pugu ɲa, “Shishini, nshwei vɛi, yichəi kan ta’a non lo mbo ɲa a mien nda yi, ki ɲgwe vi, ki ndiŋ vi, ki taa vi pugu müun vi, ki

* **18:25** 18:25 Minyien yei ya mbo pi kamela. Pi nā’an neiŋ nthē ɲa kamela lo mbo mon Chrambo.

puon, nthē pi Sha'afuon Minnwi nē, ³⁰ ɲa a shi mienj ki fā'ō ntou yi monj yei chōmbhi ndō shi mfā'ō chōmbhi ki mme ndii ɲa ñshi nde mbini nthō nē."

*Jishō chrā ɲkamu'ōɲ nō nnu gu yi
(Matio 20:17-19; Maaku 10:32-34)*

³¹ A mēiɲ paanchrō ghaɲ younjinj pi, nchhu ni pugu ɲa, "Pəi līi nɲəi, pia ku'ō nu Jerushaleiɲ, ɲguon nnu ɲa pa nɲəilī'i Minnwi ni nā'anj the Muun ɲonmishua nē lōgō lī'i. ³² Pichəi ɲgwa shi ncha'a vi mfe mbhō ɲgwa pē ɲa pugu lō nji'i mbō ɲgwa Juu, pi mā'anj vi ni kwəiɲ, ɲgwē'i vi, nthu thwe mbiɲ yu. ³³ Pi shi ɲgwie vi ni ɲgwàn, nɲwi vi, a gha nda'a trēi llé, a pini ɲku'ō."

³⁴ Thō ghaɲ younjinj pi shi ki lō nji'i nshie ni nnu pei, pi ni ndəiɲ vugu ni njinj nnu pighō, pa'a pugu lō nji nnu ɲa a ni nchhu nu nē.

*Jishō chu'ō ligi nchriligi
(Matio 20:29-34; Maaku 10:46-52)*

³⁵ A ni ɲga nyienj mbara Jeriko, nchriligi chəi chhō ɲkinj shendaonj nduonj nu. ³⁶ Nchriligi ghō gha nja'ō yú ɲgwa tōgō nu, a pie ɲa, "A lōgō khō ndōgō lī'i?" ³⁷ Pi shwei vi ɲa, "A Jishō llo Nashare ntōgō nu." ³⁸ A mēiɲ ni nji ɲa, "Jishō! Muun Devi! Fā'ō kwoshini mbiɲ mu!" ³⁹ ɲgwa pē ɲa pugu ni mbō shhi nē pīga vi, nchhu ghō ɲa, "Lere lanj!" A pini mēiɲ pi ni nji ɲa, "Muun Devi, fā'ō kwoshini mbiɲ mu!"

⁴⁰ Jishō tithi, mfe gí ɲa pi thō ni ju. A gha nthō mbara yəi yu, a pie vi ɲa, ⁴¹ "Ɔ tā'a nu ɲa ñchwīe pi neiɲ vɛ?"

A khwē ɲa, "Taathō, ñtā'a nu mbini nɲəi lī'i!"

⁴² Jisho chhu gho na, “**Pini ne njai li’i! Pin yo chwīe ghino yo togo.**” ⁴³ Wu’o chomilaon gho, ligi yi chu’o a you njin Jisho, nchho nga’o Minnwi. Yu ngwa pigho fo ne gha njai, mfe ndigha’o ni Minnwi.

19

Jisho pugu Shakio

¹ Jisho nii ntiri nu mon Jeriko. ² Non chai ni mbo fo, ligi yi po Shakio, mbo mmenon pa ghan wein taashi, mbo ngan fa’o. ³ A ni mba’o nu no yai nu non na Jisho yie ne, nthe na ngwa ni njien fo ne, pa’a a lo nji’e gho nthe na a ni mbo non kwikwi’i. ⁴ Nthe yie gho, a tei ngai shhi nku’o nkuon thi shikamoo nne na a yai Jisho, nthe na Jisho shi ntogo pi ngei gho.

⁵ Jisho gha ntho nchein no li’i gho, ndii tothi nchhu na, “**Shakio, kono nshwi’i shhe, nthe na a yi’i na nda’a nda gho shi’a.**”

⁶ A kono nshwi’i shhe, mbo ni pwanju’o no chhu nu gho na a tho a pwa. ⁷ Nguon pa ngwa pe na pugu ni njai ne je luo nu, nchhu nu na, “Non yei ghai nu mbo ngan kra nda nchwīe phi.”

⁸ Shakio tithi tothi nchhu ni Taatho na, “Lii njai, Taatho, nshi mfe ghrà ndindi maon pan ni ghan pou, ti sheshenon na mi ni nchigi vi ne, nshi ndu’u gho khwe li’i.”

⁹ Jisho chhu gho na, “**Shi’a, lugu nu tho nda hein nthe na non vei nkaa yu muon Abrahan.**” ¹⁰ Nthe na Muon Nonmishua ni ntho no ta’a nu ndo nkwe ngwa pe na pugu phe ne.”

*Lu'ó chrà nthε mbij pi'ε tan
(Matio 25:14-30)*

¹¹ Nɔ ha'an pugu ni nthɔ njwεε chrà yei nε, Jishɔ ghēi shhi nɔ chhu nu lu'ó chrà ni pugu. Nthε nja a ni nkwo para Jerushalein nε, pugu pa nja ngwa pighɔ ni mbi'i nja Minnwi shi nsha'a nɔ fùon chomilaon ghɔ nε ¹² a chhu ki'ε nja, "Nɔn ndien chēi ni ngēi fie la'ataon chēi, ngēi nji lēi fùon nkwei sha'a la'a yugu. ¹³ Nkaon a ni maa ngēi, a mēin wun puon fà'a pi, mfe nkien ntou mbij ni pugu nchhu ni pugu nja, 'Pēi ti'i nthɔ mbi'ε tan nɔ ghɔ ti nshi nu'un nkwei.' ¹⁴ Nɔ ngwa pi pīna vi pīna. Nthε yie ghɔ, pugu taon ghan ntaon njin yu nja pugu ghēi nchhu nja, 'Pigi lo nji'i ntā'a nu nja non vei pɔ fùon vigi.'

¹⁵ "Nɔ pi wu'ó nchērɔ vi chērɔ nɔ fùon. A gha mbīni, ngē puon fà'a pi pε nja a ni mfe mbij ni pugu nja pugu pi'ε tan nɔ nε, nne nja a nthε a ji fi'i shēi ye nja pugu fā'o nε. ¹⁶ Fūon muun fà'a thɔ nchhu nja, 'Taathɔ, mbij ye nja ɔ ni mfe vėi nε shei wun li'i.' ¹⁷ Nɔn ndien ghɔ chhu ghɔ nja, 'O ya mfā'a, ma muun fà'a a yi shishi'i, nthε nja ɔ tɔgɔ ndaon ntou mon puon mi nnu nε, mfe ghrı ve nja ɔ sha'a wun la'ataon a.'

¹⁸ "Mbra yi thɔ nchhu nja, 'Taathɔ, mbij ye nja ɔ ni mfe vėi nε shei tien li'i.' ¹⁹ Taathɔ vi ghɔ khwē ghɔ nja, 'Kwe tien la'ataon nsha'a nu.'

²⁰ "Nenne, yichēi muun fà'a thɔ, nchhu nu nja, 'Taathɔ, mbij yɔ pɔ nēin, nki krao mon pra ndhwı nū'on, ²¹ nthε nja nki pɔgɔ, nthε nja ɔ nkien non titini. O ghà ndɔgɔ li'i nja ɔ shi ki lo nū'on, nkwo li'i nja ɔ shi ki lo mbhi.'

22 “Taathɔ vi chhu ghɔ ɲa, ‘Muunɲ fà’a mbimbhi vei! Nshi ndɔ̄gɔ chrà yɔ ɲkrao ghɔ nɔ ghɔ! Ɔ ya nji ɲa mi ɲon titini, ɲkwe yaon ɲa a lɔ mbɔ nyan ɲɛ, ɲkwɔ̄o li’i ɲa ɲshi ki lɔ mbhī ɲɛ. 23 A ni nchwīe khɔ ki’ɛ pa’a ɔ lɔ ni’iɲ mbij a mon bəij? Nji ɲa ɲshi ɲga ɲkwəi, ɲkwe pugu pa thɔ yi?’ 24 Nenne nchhu ni ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nthi fɔ ɲɛ ɲa, ‘Pəi kwe mbij ghɔ mbhɔ yu, mɛ ni muunɲ fà’a yɛ ɲa a ni nshei wunɲ li’i ɲɛ.’

25 “Ndɔ pugu chhu ghɔ ɲa, ‘Taathɔ, kwa’a a kwo shei wunɲ li’i?’

26 “Fùon ghɔ khwē ɲa, ‘Nshwei vəi, sheshenon ɲa a kwo fā’o ɲɛ, pi shi mbigi ntou yi ghɔ, ndɔ ti ni ɲon yɛ ɲa a lɔ nji’i mfā’o ɲɛ pi shi ɲkwe shigɛi yɛ ɲa a fā’o ɲɛ mbhɔ yu. 27 Ndɔ ndwɛ pa mbina pan pɛ ɲa pugu shini ndɔ ntā’a nu ɲa mbɔ fùon vugu ɲɛ, pəi wēij vugu nthɔ nsho vugu ligi mu.’”

Jishɔ nii Jerushaleij nɔ fùon

(Matio 21:1-11; Maaku 11:1-11; Jouɲ 12:12-19)

28 Jishɔ ni ɲga nchhu yei nnu ti mī’ɛɲ, ɲgwēij ndaon ɲgəi nu shhi, ɲku’ɔ nu Jerushaleij. 29 A ni ɲga nyien ti mbara Befegɛ pugu Betani ɲkuon mbra ɲa pi mēij ni Olive ɲɛ, ntaon paa ghanɲ younjin pi, 30 nchhu nu ɲa, “Pəi ghəi mon muunɲ la’ataon yini shhi pəi ɲɛ, pəi shi ɲjəi muunɲ ɲkwéij ɲa ɲon lɔ naa ma ɲku’ɔ ɲɛ, pi chu fɔ, pəi kīgɛi nthɔ nɔ heij. 31 Sheshenon mbie vəi ɲa, ‘Pəi kīgɛi nu ɲa?’ pəi chhu ɲa, ‘Taathɔ fā’o fà’a nɔ ghɔ.’”

32 Nenne ɲgwa pighɔ ɲa a ni ntaon vugu ɲɛ ghəi ɲgu’ɔ ɲjəi ɲguon nnu pi ɲkwanɲ ha’an a ni

nshwei vugu nε. ³³ Nɔ ha'anj pugu ni nthɔ mfēi muun ηkwéinj ghɔ nε, ηgwa pε ηa minyien ghɔ ni mbɔ yugu nε pie ηa, "Pəi fēi nu ηa?"

³⁴ Pugu khwē ηa, "Taathɔ fā'o fà'a nɔ ghɔ."

³⁵ Pugu lōgɔ muun ηkwéinj ghɔ ηgēi fε ni Jishɔ, ηga nshēinj ndhwí pugu ηkuon ghɔ, ηgēre Jishɔ a ku'ɔ nchɔ ηkuon ghɔ.

³⁶ Nɔ ha'anj a ni nchɔ ηkuon ghɔ nyien ηgēi nu nε, pa ηgwa shēinj pa memme ndhwí pugu shendaon. ³⁷ Ndi ηa a ni nyien mbara Jerushaleinj nε, nɔ li'i ηa shendaon shwi'i la'o Mbra pa Thi Olive nε, mme kiri ghan younjinj pi jē nthɔ ntōo Minnwi ni nji mon pwanju'ɔ nthε ηguon pa nnu ghraoghrao ηa pugu ni njəi nε, ³⁸ nchhu nu ηa,

"Mbɔrɔ pɔ ni Fùon ηa a thɔ nɔ ligi Taathɔ nε, Ghighri pɔ pɔ,

ndigha'ɔ pɔ ni Minnwi ti ηgēi nchəinj fie mon ndugwi po!"

³⁹ Pichəi pa ηgwa Farashi mon yú ηgwa pighɔ chhu ni Jishɔ ηa, "Masha, piga pa ghan younjinj pɔ ηa pugu lere lan."

⁴⁰ Jishɔ khwē ηa, "Nshwei vəi, ηgwa pei ndere lan, kan pa ηgù'ɔ shi nchrā ni nji!"

Jishɔ yūa Jerushaleinj

⁴¹ Jishɔ ni ηga nyien mbara ti njəi mon Jerushaleinj ghɔ, ηkēi nthε vi, ⁴² nchhu nu ηa, "Njūa ηa ɔ kan ni nji shi'a yaon ηa a ghà nthɔ ni ghighri nε, ndɔ ndwε, Minnwi chwie ηa ki'i ɔ yəi, ⁴³ nthε ηa yichəi ndi thɔ nthɔ nu ηa pa mbina pɔ shi ηgīn ghɔ ni ηka'a mbāon, nshwi'i mbīn ghɔ mon ηguon ηgei ghao. ⁴⁴ Pugu shi nshi'i ghɔ pəi

pa mbaanda yɔ. Mba'a kan ta'a yaon yi'i mbigəi mbhɔ ghɔ, nthɛ ɲa ɔ shini ndɔ nji ndii ɲa Minnwi ni nthɔ nɔ kwe nu ghɔ nɛ."

Jishɔ ghəi Nda Minnwi

(Matio 21:12-17; Maaku 11:15-19; Jouŋ 2:13-22)

⁴⁵ Jishɔ nii Nda Minnwi, njē yōu nu ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nthɔ mfini yaon fɔ nɛ, ⁴⁶ nchhu nu ni pugu ɲa, "Pi nā'an mon ɲwa'anli Minnwi ɲa, 'Nda a shi mbɔ pi nda luon Minnwi,' ndɔ pɛi kara a gū pùo pa ɲgina."

⁴⁷ ɲguon llé ghao Jishɔ thɔ njɛ'i ɲgwa Nda Minnwi. Pa thishi ghan fɛ'ingien pugu pa ghan yɛ'i gí Mushi pugu pa pichəi thishi ta'a shendaon nɔ jwi nu vi. ⁴⁸ Ndɔ pa'a ndɔ mfā'o shendaon, nthɛ ɲa pa ɲgwa ni mfe ɲguon ténə yugu nthɔ nja'o ɲguon nnu ɲa a ni nchhu nu nɛ.

20

Ghrí Jishɔ llɔ mbhɔ Minnwi ki mbhɔ ɲgwamishua

(Matio 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Llé chəi, Jishɔ gha mbɔ Nda Minnwi nthɔ njɛ'i nu ndɔ nthɔ nshwei pa pwa pisha'akhɔ, pa thishi ghan fɛ'ingien Minnwi ni pa ghan yɛ'i ɲgwa ni gí Mushi pugu pa thishi thɔ, ² nchhu ghɔ ɲa, "Shwei vigi, ɔ fā'o pi yəi nji nɔ chwīe nu pa nnu pei, ki a fɛ gǔ mfe nji yei vɛ?"

³ Jishɔ khwē ɲa, "Mummu n̄shi mbie vəi ni ta'a nnu. Ndwe, pɛi shwei a, ⁴ a ni mfe Minnwi mfe nji ni Jouŋ ɲa a fɛ ɲkhǐ ni ɲgwa ki a ni mfe ɲgwamishua?"

⁵ Pugu pini nnu ghɔ shina pugu, nchhu nu ɲa, “Pia nchhu ɲa a ni ndhɔ mbhɔ Minnwi, a pie via ɲa, ‘Ti a ni nchwīe khɔ pa’a pia lɔ mbinj vi?’

⁶ Ndɔ pia nchhu ɲa, ‘A ni mfe ɲonmishua ɲji ghɔ’, kaɲ ɲguon pa ɲgwa pei shi ntun via ni ɲgù’ɔ nthɛ ɲa pugu ya ɲji ni tininju’ɔ ɲa Joun ni mbo ɲjəilɪ’i Minnwi.” ⁷ Nenne, pugu chhu ghɔ ɲa, “Pigi lɔ ɲji’i ɲji li’i ɲa a ni ndhɔ nɛ.”

⁸ Nenne Jishɔ chhu ni pugu ki’ɛ ɲa, “**Kaɲ m̀ba’a mummu shwei vɛi ni li’i ɲa ɲji ɲa n̄chwīe nnu pei nɔ llo nɛ.**”

Lu’ɔ chrà nthɛ puon fà’a piphi

(Matio 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Nenne, Jishɔ chhu yei lu’ɔ chrà ni pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲkiri yɛi yu nɛ: “**Ʋon chɛi ni ma mbhi kèi ntíɛɲ thɪ* yi mfe ni ghan fà’a ɲa pugu lina nɔ ghɔ, ɲga ɲkwɔɔ, pugu pugu ghrā. Nenne, ɲgɛi kra nda’a ntaon ndii.** ¹⁰ **Ndii ni ɲga ɲkā’o nɔ kwɔɔ nu ntíɛɲ thɪ ghɔ, mmeɲon ye taon muun fà’a vi ni pa ghan fà’a pɛ, ɲa a ghɛi ɲkwe ji ghrà ntíɛɲ thɪ ghɔ. Pa ghan fà’a pighɔ wie muun fà’a vi ghɔ ndu’u vi ni mbhɔ yó.** ¹¹ **A pini nu’uɲ ntaon muun fà’a nduon, pugu wie vi ɲkaa yu, nshhū vi, ndɔ ndu’u vi ni mbhɔ yó.** ¹² **A nu’uɲ ntaon yichɛi muun fà’a vi, a pɔ yi trei, pugu lɛiɲ vi, mfu’u vi mon nyiɛɲ ghɔ mā’an mbhi.**

¹³ “Nenne, ɲgan nyiɛɲ ghɔ chhu ɲa, ‘Mi shi nchwīe pi nɛiɲ? Nshi ntaon ta’a muun a ɲa ɲkhwā nɛ, kə’ichɛi pugu fā’o pɔgɔ mbinj yu.’

* **20:9** 20:9 Ntíɛɲ thɪ ghɔ ni mbo grape. La’ataon pa Juu pugu ni ɲga nchhu pichɛi ndii ɲa faan grape ɲjin yi pɔ pi Ishrae.

14 “Ndo ndii ɲa pa ghanj fà’a pigho ki yei vi, pugu chhu ni nonj pugu ɲa, ‘Yei ya muɲ ɲganj nyienj gho, ɲia jwi vi nne ɲa a nthɛ nyienj gho gū yia!’¹⁵ Pugu fu’u vi ntaonj nɔ monj nyienj gho njwi vi.”

Jisho lūgwi mbie vugu ɲa, “Ti ɲganj nyienj gho shi nchwīe pi kho mbinj pa ghanj fà’a pei?”¹⁶ A shi ntho njwi pa ghanj fà’a pei, mfe kèi ntienj thi gho ni ɲgwa nduonj.”

Pa ɲgwa pe ɲa pugu ni njwere nu ne ni ɲga nja’o nnu yei, nchhu ɲa, “Kí’i Minnwi ma mienj ɲkwanj nnu yei.”

17 Jisho tigi ligi yi mbinj pugu nchhu ɲa, “Ti njinj chrà Minnwi yei pɔ pi ɲa?

‘Nɲù’o ye ɲa ɲganj nū’ɔɲ nda ni ndāa ɲa a lo mfā’o ghèrɛ nɛ,
pini nɛ ɲkara ju mbɔ ndugwi ɲɲù’o shi’i
nchaa ɲguonj yi.’†

18 Sheshenonj ɲa a gu ɲkuonj ɲɲù’o yei shi shina kraokrao. Ndo ti ä ɲɲù’o gho mbinj ɲonj, a nwī’inj vi.”

Pie nthɛ nnu pe taashi

(Matio 22:15-22; Maaku 12:13-17)

19 Pa ghanj ye’i ɲgwa ni gí Mushi ni pa thishi ghanj fe’ingienj pa’o nɔ wēinj nu Jisho ndii gho, nthɛ ɲa pugu ni nji ɲa Jisho chhu yei lu’o chrà pi ni pugu, ndo pugu pɔɔ nnu ha’anj pa ɲgwa shi nchwīe nɛ.

20 Nenne pugu tā’a shina, ntaonj pa miyra, ɲa pugu ni mfi ɲa pugu ɲgwa ndindī nɛ, nenne ɲa pugu wēinj vi ɲkuonj chrà yi, nɔ cha’a nu vi mfe

† 20:17 20:17 Nwa’anli Nkhĩ 118:22.

ni ηοη ηα Roma ni mfe ηα a sha'a yie ηgei li'i ne. ²¹ Pa miyra pigho pie Jisho ηα, "Masha, pigi ji ηα o ghà nchrā ndo nje'i nnu ndindi ki lo mbin η mbe, ndo nje'i pi nnu ndindi ηα Minnwi tā'a nu ne. ²² Shwei vigi, a kā'o ηα pi pe taashi ni Kaisha ki ηga?"

²³ Jisho kwo yəi mbe yugu nchhu ni pugu ηα, ²⁴ "Pəi nōoη ndigi mbin vəi. Yei po pi tho gō pugu ligi gō ηkuoη ghō?"

Pugu khwē ηα, "A yi Kaisha."

²⁵ Nenne, a khwē ni pugu ηα, "Fe yaon Kaisha ni Kaisha. Mfe yi Minnwi ni Minnwi." ²⁶ Fo shhi pa ηgwa, pugu shi ki lo mfā'o sheshe yaon llo ηkuoη chrà yi no wēiη nu vi no ghō. Nenne pugu lere laη, nja ηgrāo ηkwaη no ha'anη a khwē ne.

Pie nthε khu nu mbini ηku'o

(Matio 22:23-33; Maaku 12:12-27)

²⁷ Pa ηgwa Shadushi, ηα pugu ni ηkwā'a ηα mba'a ηoη khu mbini nu'unη ηku'o ne, tho mbara Jisho mbie vi ηα, ²⁸ "Masha, Mushi ni nā'anη gí yei mfe ni pigi ηα, 'Ndin ηoη ndaη mingwe ηkhu ki lo mbhi puoη, ηoη ghō lōgo ηkugu ndin vi ghō ηα a khu ne mbhi puoη no ghō no ligi ndin vi ghō.' ²⁹ Pimbia pichəi ni mbo puη nda pugu pi khwachəi. Vi shhi laη ηkhu ki lo mbhi muoη, ³⁰ mbra yi lōgo ηkugu ghō ηgu'o ηkukhu ki lo mbhi muoη, ³¹ ηianη mbra yi lōgo ηkaa yu ηgu'o ηkukhu, wu'o nne ti ηguoη vugu pi khwachəi nu'unη mme ndo pa'a kaη ta'a ηoη vugu lo mbhi puoη. ³² A ni ηga ndugwi nu, mingwe ghō khu ηkaa yu. ³³ Ndwe, moη llembhi ηα ηgwa ηα pugu

khu ma mbini ŋku'ɔ nɛ, miŋgwe vei shi mbo pi ŋgwe gɔ, nɔ ha'an ŋguon vugu pi khwachɛi ki lɔgo vi nɔ ŋgwe vugu nɛ?"

³⁴ Jishɔ chhu ni pugu ŋa, "Ŋgwa mbhi shi'a lan nu ndɔ ŋgɛi nu nda lán. ³⁵ Nɔ ŋgwa pɛ ŋa pugu shi ŋkã'o nɔ pini nu nu'un ŋku'ɔ ndii ŋa pugu khu nɛ ndɔ fã'o chombhi mon ye mbhi ŋa a shi nthɔ nɛ, mba'a pugu ma nu'un ndan ki ŋgɛi nda lán. ³⁶ Nthe ŋa minthe pa'a pugu lɔ ma nu'un ŋkhu ŋkamu'on, nthe ŋa pugu pɔ pi nɔ pa ghan ntaon Minnwi ndɔ mbo puon Minnwi, mbo pa ŋgwa ŋa Minnwi kwo ku'ɔ ni pugu mon gu nɛ. ³⁷ Nɔ pīgi nu, Mushi ni nja nɔon ŋa ŋgwa ghà ŋkhu mbini nu'un ŋku'ɔ. Mon li'i Nwa'anli Minnwi ŋa a chrã nu nthe mɔnon tho muon thi yuyu'u nɛ, Mushi gɛ Taathɔ fɔ ŋa a Minnwi Abrahan, Minnwi Aiji, ni Minnwi Jako. ³⁸ Minnwi lɔ mbo pi Minnwi ŋgwa ha'an pugu khu nɛ. A pɔ pi Minnwi pa ŋgwa ha'an pugu pi maon nɛ, nthe ŋa ni Minnwi, ŋguon ŋgwa pi maon."

³⁹ Pichɛi pa ghan ye'i ŋgwa ni gí Mushi khwɛ ŋa, "Masha, ɔ ya nɛ nchrã shishi'i." ⁴⁰ Nthe ŋa pugu shi ki lɔ nu'un njwe'i nɔ pie nu vi ni sheshe nnu.

Pie nthe Krishto

(Matio 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ Jishɔ pie vugu ŋa, "A nthe pi kie neiŋ nchhu ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Ŋkwe nɛ, pɔ muon Devi? ⁴² Nthe ŋa nduthɔ Devi chhu mon Nwa'anli Nkhĩ ŋa, 'Minnwi Taathɔ chhu ni Taathɔ a ŋa,

“Chho heinj ngei mbho a yi ji,
⁴³ ti nshi nu’uñ nchwīe pa mbhna
 pō gū krí tigi kwò yō.”[‡]

⁴⁴ Ti nō ha’an Devi ni mēinj Krishto gho pi ni
 Taathō vi nē, a nthē a kie pi neinj Krishto pini
 mbo pi muonj vi?”

*Jishō shūu tónə ngwa nthē pa ghanj ye’i ngwa
 ni gí pa Juu*

(Matio 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Jishō chhu ni ghanj younjinj pi shhi nguonj
 ngwa ghao ña, ⁴⁶ “Pəi lina pa ghanj ye’i ngwa ni
 gí Mushi a pwa. Pugu khwā nō nyienj nu monj
 pa memme ndrawa’a, ndo ñkhwā ña pi tu’u nonj
 nchrā ni pugu li’i ka’a, ñkhwā chho nu nō pa li’i
 lienj monj nda luonj Minnwi pugu pa li’i ji. ⁴⁷ Pugu
 ghà nchigi pa pinje kugu ñkwe maonj pugu, luonj
 Minnwi yugu shiga ni nji nne ña ngwa yəi vugu
 nō pa ngwa taonjaonj. Yugu ngə’i shi mbo yi
 wuwuru.”

21

Yaonj ña mingwē ñkugu fē nē

(Maaku 12:41-44)

¹ Jishō pi’i ligi yi njəi ñkwanj nō ha’anj pa ghanj
 fà’o tho ni’inj pa maonj fē pugu monj mikuo yaonj
 fé Nda Minnwi nē. ² A yəi mingwē ñkugu chəi
 ha’anj a ki ya mbou ni’inj paa puonj mi mbinj monj
 mikuo. ³ Nenne, Jishō chhu ña, “Shishini, ñshwei
 vəi, mingwē ñkugu vei ña a pō pi mbou nē fē
 nchaa nguonj ngwa ghao. ⁴ Nthē ña nguonj ngwa

[‡] **20:43** 20:43 Nwa’anli Nkhĩ 110:1.

nduon fu'u yaon fé yugu pi shina ntou maon ha'an pugu fā'o nε, ndo mingwe vei mon pou yi fe nguon yaon na a ni mfā'o nō yru nu nkuon ghō nε."

Jishō shwei nkwan ha'an pi shi mbūo Nda Minnwi nε

(Matio 24:1-2; Maaku 13:1-2)

⁵ Pichēi ghan younjin Jishō ni nchrā nu nthε Nda Minnwi, nkwan ha'an pi ni nchwīe vi ni pa ngū'ō pwapwa pugu pa maon fe ha'an pi ki fe fō nε. Jishō khwē na, ⁶ "Nguon pa maon pei na pēi yēi nu nε, ndii thō nu na mba'a ta'a ngū'ō yi'i nu'un nūan nkuon ndin vi. Pi shi mbūo ghao mfe shhe."

Ngə'i pugu pa mōon nu

(Matio 24:3-14; Maaku 13:3-13)

⁷ Pa ghan younjin Jishō pie vi na, "Masha, yei nnu shi ndōgo li'i pi ndii khō? Li na a shi nōon na ndii kā'ō ni nnu yei nō lōgo nu li'i nε pō pi khō?"

⁸ Jishō chhu na, "Lina nu, ki'i non fii vēi, nthε na ntou ngwa le nthō nō ligi a, nchhu nu na, 'a mmu mbo Krishto ghō', pugu pa na 'ndii kā'ō nε', ki'i njōu nin yugu. ⁹ Ki'i pēi pōgo ndii na pēi ya'ō na nchhō pō ki pa yōyōnō, nthε na nkwan nnu pine shi ngu'ō ndōgo li'i ndō pa'a mbhi lo ndugwi pi ndii ghō." ¹⁰ Nenne, Jishō chhu na, "Pa la'ataon shi mā'an nchhō pugu pa pichēi, ngwa ta'a fūon mā'an nchhō pugu pa ngwa vichēi fūon. ¹¹ Shhe shi nch'i ti shina, pa ghino piphi gū lili'i, pa nji gū, pa nnu wuwuru lōgo li'i, pi yēi pa memme li llo po.

12 “Ndo ŋkaonŋ ŋguonŋ pa nnu pei ma ndōgo li’i, pi shi ŋgwēiŋ v̄ei ŋgūo ŋgə’i mbiŋ p̄ei. Pi shi ŋi v̄ei ŋgəi n̄o monŋ pa nda luonŋ Minnwi pugu pa ch̄oiŋ, pi shi ŋgəi ni p̄ei shhi pa f̄uonŋ pugu pa ghanŋ shá’a li’i nthe ligi a. 13 Yei shi mfe shina ni p̄ei n̄o shwei nu pwa pisha’akho a ni pugu. 14 P̄ei nū’onŋ monŋ njū’o p̄ei ŋa p̄ei lo mfā’o n̄o wie nu nonŋ, ŋkwanŋ n̄o ha’anŋ p̄ei shi ŋkwe tho ȳei ne, ŋkaonŋ ndii maa ŋkā’o nu. 15 Nthe ŋa n̄shi mfe chrà pugu pa shietho ni p̄ei ŋa mba’a kanŋ ta’a mbina p̄ei yi’i ŋkā’o n̄o p̄ei’i nu ki ndāa chrà gho pugu pa shietho gho. 16 Pa t̄aa p̄ei pugu pa liŋ p̄ei, ni pa ndaonŋ p̄ei pugu pa taannu p̄ei shi mfini v̄ei, pi jwi pich̄ei shina p̄ei. 17 Ŋguonŋ ŋgwa shi mbina v̄ei nthe a 18 ndo mba’a ta’a ŋgiitho ȳei phe. 19 Monŋ thi nu a tini, p̄ei shi ndūgu.

*Jisho shwei ŋgə’i ŋa a tho nu nii Jerushaleiŋ
(Matio 24:15-21; Maaku 13:14-19)*

20 “Ndiŋ ŋa o ȳei pa ghanŋ mā’anŋ nchhò gh̄iŋ Jerushaleiŋ mb̄aonŋ ne, o ji ŋa shi’i nu mi para. 21 Nenne pa ŋgwa ŋa pugu po Judia ne tei ŋku’o ŋkuonŋ pa mbra, pe ŋgwa ŋa pugu po monŋ tri la’a ne tei ntaonŋ, pe ŋgwa ŋa pugu lo nji’i mbo monŋ gho ne ki’i pugu nu’unŋ nii. 22 Nthe ŋa yei llembhi ŋgə’i ni ŋgwa Ishrae, n̄o chw̄ie nu nnu ha’anŋ pi ni n̄a’anŋ monŋ chrà Minnwi ne lōgo li’i. 23 A shi mbo ŋkieŋ wuwuru ŋgə’i ni pa piŋge shūu pugu pa mapuonŋ ha’anŋ pugu tho nu’onŋ puonŋ monŋ ndii gho ne. Wuwuru ŋgə’i shi mbo monŋ la’ataonŋ yei, pigitua Minnwi shwi’i mbiŋ ŋgwa pei. 24 Pi shi njwi pich̄ei ni kafa, ŋgwēiŋ pich̄ei ŋgəi n̄o monŋ pa ch̄oiŋ n̄o po nu ŋkūna nchhò monŋ pa la’ataonŋ,

pa ghìni shi ηkie ηkuonη Jerushaleinη ti yugu ndii ηa Minnwi nū'onη ne kā'o.

Muonη Nonmishua shi mbini nu'unη ntho
(Matio 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ “Pa li shi nōonη monη minaonη pugu pa fhú ni finəi. Ngwa pa la'ala'a taonη shi mbo ni fintho nthē mba'an̄khi ηa a tho ηgwara nu ne. ²⁶ Pogo gu shi nchwīe njù'ò ηgwa shāna nthē pa nnu ηa pugu ywere nu ηa a tho nu ndōgo li'i ηkuonη mbhi ne, nthē ηa pi shi nchī'i pa nji ha'an̄ a po monη tothi ne. ²⁷ Nenne, pi shi njəi Muonη Nonmishua tho shwi'i nu monη tothi ni nji pugu pa mme ndigha'o. ²⁸ Ndiη ha'an̄ nnu pei jē ntho ndōgo li'i ne, lollo fēi nonη yo, nthē ηa lūgu nu yo para.”

Ntigi llo ηkuonη thi wunu
(Matio 24:32-35; Maaku 13:28-31)

²⁹ Jisho chhu lu'ò chrà yei ni pugu: “Lii thi wunu pugu pa ηguonη pa thi nduonη, ³⁰ nò ha'an̄ fhó yugu nu'unη njē tua nu ne, o pe'i ni nonη yo nji ηa ηkwəi mbì para. ³¹ Wu'ò nenne, ndii ha'an̄ o shi njəi nnu pei lōgo li'i ne, o ji ηa Sha'afuonη Minnwi para. ³² Shishini, nshwei vəi, mba'a ηgwreionη yei yi'i ntogo nnu pei maa ndōgo li'i. ³³ Po pugu shhe shi ntogo, ndo mba'a chrà a ma ntogo gha.

Pəi lina nu!

³⁴ “Pəi lina nu, ki'i pəi nū'onη njù'ò yəi ηkuonη pa ji pugu pa nnu nu mbaa ni pa maonη ηkuonη ηgrào mbhi yei pugu fii vəi, nne ηa kē'i llembhi gho le ηgwī'i vəi nò ha'an̄ minyienη ghà ηgwī'i ηkuonη shi'i ne. ³⁵ Nthē ηa llembhi gho shi ntho

ηkuonη ηguonη ηgwa ηa pugu pō ηkuonη shhe ne.
³⁶ Ndo lina nu ηguonη ndii, nduonη nu ηa ɔ fā'ō
 ghrí nō lə'i nu ηguonη nnu pei ηa a shi ndōgō li'i
 ne, nne ηa mimfe ɔ thi shhi Muuη Nōn̄mishua.”

³⁷ Jishō ni nje'i nu ηguonη llem̄bhi ghao mon
 Nda Minnwi, ndo tu'u gha mbō, a ku'ɔ ηkuonη
 mbra ηa pi mēin̄ ni Olive ne. ³⁸ N̄kien̄ ni muuη
 tutu'u, ηguonη ηgwa kiri yəi yu mon̄ Nda Minnwi
 nō ya'ō nu nt̄igi mbhō yu.

22

Nt̄an̄ nō jwi nu Jishō

(Matio 26:1-5; Maaku 14:1-2; Jouη 11:45-53)

¹ Ndīi j̄i mme llé brei ki ku'ɔ ni ηga mbara nu,
 mbō mme llé ηa pi mēin̄ ni Lli Nji'a ne, ² pa
 thishi ghan̄ fe'ingien̄ pugu pa ghan̄ ye'i ηgwa
 ni ḡi Mushi thō nt̄ā'a shendaon̄ nō jwi nu Jishō
 n̄jin̄n̄jin̄ nthe ηa pugu ni nchhō mbōgō nnu ηa
 ηgwa shi nchwīe ne.

Judashi piη nō fini nu Jishō

(Matio 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ Judashi, ηa pi ni mēin̄ vi ni Ishikario ne, ηa
 a ni mbō ta'a ηon̄ shina paanchrō ghan̄ youn̄jin̄
 Jishō ne, mien̄ non̄ yi Shata nii nū'ɔn̄ yu. ⁴ A
 ghēi mbara pa thishi ghan̄ fe'ingien̄ pugu pa
 ghan̄ kē'i Nda Minnwi, nchrā pugu pugu ηkwan̄
 ha'an̄ minthe a fe Jishō ni pugu ne. ⁵ Túa yugu
 ni mbwa. Pugu chrā ηa pugu shi mfe mb̄in̄ ghō.
⁶ Nenne, a piη nthō nt̄ā'a shina ki'ε ηkwan̄ ha'an̄
 minthe a fini vi ni pugu li'i ha'an̄ ntou ηgwa lo
 n̄ji'i mbō ne.

Jisho p̄iri noŋ yi nɔ ji nu maonj Lli Nji'a
(Matio 26:17-25; Maaku 14:12-21; Jouŋ 13:21-30)

⁷ Llé ji brei ki ku'ɔ ni nga nthɔ, mbo llé ɲa a ki pie ɲa pi jwi minjii ji Lli Nji'a ne, ⁸ Jisho taonj Pita pugu Jouŋ, nchhu nu ni pugu ɲa, “P̄ei gh̄ēi mb̄iri yia maonj ji Lli Nji'a nne ɲa minthe pia ji.”

⁹ Pugu pie vi ɲa, “Ɔ tā'a nu ɲa pigi p̄iri pi hiŋ?”

¹⁰ A chhu ni pugu ɲa, “Ndiɪ ɲa p̄ei shi nii mon la'a Jerushaleiŋ ne, p̄ei shi n̄j̄ei mimb̄ia, a tieŋ ɲkhi mon k̄iŋ nchi'a. P̄ei yōu njiŋ yi, p̄ei pugu gh̄ēi nda ɲa a shi nii fɔ ne, ¹¹ nchhu ni ngaŋ nda ghɔ ɲa, ‘Masha chhu ɲa pi pie ghɔ ɲa, “Njieŋ nda pa gh̄ani pɔ pi hiŋ, ɲa minthe pigi pa ghaŋ younjinj paŋ ji Lli Nji'a fɔ?”’ ¹² A shi n̄oŋ mme njieŋ nda tothi ni p̄ei ɲa pi kwo chw̄ie, p̄ei p̄iri ji Lli Nji'a ghɔ fɔ.”

¹³ Pugu lollo ɲḡēi, n̄j̄ei ɲguonj yaonj wu'ɔ ɲkwanj ha'an a ni nshwei vugu ne, mb̄iri maonj ji Lli Nji'a ghɔ fɔ.

Ndugwi maonj ji Jisho pugu pa ghaŋ younjinj pi
(Matio 26:26-30; Maaku 14:22-26; 1 Korinj 11:23-25)

¹⁴ Ndiɪ ni nga nthɔ, Jisho chocho ȳei taprei pugu pa ghaŋ ntaonj pi, ¹⁵ nchhu ni pugu ɲa, “Mi ni ɲkwo ya nthɔ ntā'a nu nɔ ji nu Lli Nji'a yei pia ɲkaonj maa n̄j̄ei ɲḡēi. ¹⁶ Mba'a n̄ji'i nu'unj mb̄ini n̄ji maonj pei pia ti ɲḡēi nch̄eiŋ ndiɪ ɲa njiŋ yi lōgɔ li'i ne, ndiɪ ɲa Minnwi shi nsha'a f̄uonj yi ne.”

¹⁷ A lōgɔ ndua là'o, ɲga ntōo Minnwi, nchhu ɲa, “P̄ei kwe yei ɲgr̄a shina p̄ei. ¹⁸ Shishini,

ñchhu ni pèi ña jē ndwe ñgōi nu shhi, m̀ba'a nu'uy nnu là'o yei, ti Sha'afuon Minnwi tho."

¹⁹ A lōgo brei, ñga ntōo Minnwi, mbə'i, mfe ni pugu, nchhu nu ña, "Yei freinon a ña pi fe ni pèi. Pèi chwīe ñeiñ nō kwiñ nu ma." ²⁰ Wu'ō nenne, a pini ndōgo ndua ndii ña pugu ni ñkwo kru ne, nchhu nu ña, "Ndua là'o yei nōon kina fhi ña Minnwi wrā mon chhi a ña pi shi ñkwri nthe vèi ne.

²¹ "Ndo lli ñjèi, ñon ña a shi mfini a ne, mbho yigi yu pō ñkuon taprei. ²² Nthe ña Muon Njonmishua shi ñgu'ō ñgōi pi ñkwan ha'an Minnwi ni nū'on ne, ndo ñgō'i wuwuru shi nii ñon ña a fini vi ne."

²³ Pa ghan younjij pi jē mbie non pugu ña a yèi ñon shina pugu ña a shi nchwīe yei nnu.

Mindoundou ña ñon ndien gō

²⁴ Mindoundou gū shina pugu ña a gō ña minthe pi lli vi nō ñon ndien. ²⁵ Jisho chhu ni pugu ña, "Pa fūon ñkuon mbhi hein ghà nsha'a ñgwa pugu sha'a, ndo pa ñgwa pei wu'ō mēin pa fūon pigho pi ni tãa ghan ghēre vugu. ²⁶ Ndo ni pèi, a lo ñji'i mbo pi nne, a ka pie pi ña ñon ndien shina pèi ge mi pō nō mikə'i, nthishi pō nō muon fà'a. ²⁷ A gō mbo ñon ndien, ñon ña a chocho ñkuon taprei ne ki muon fà'a? A lo mbo pi ñon ña a chho ñkuon taprei ne? Ndo mbo shina pèi pi nō muon fà'a. ²⁸ Pèi lo ñji'i mī'an a mon ndii ña mōon nu tho vèi ne, ²⁹ wu'ō nō ha'an Tãa a fe ghrí vèi nō sha'a nu ne, mfe ni pèi ñkaa mu, ³⁰ nenne ña pèi shi ñji ndo nnu ñkuon

taprei a monj Sha'afuonj a, ndo nchho ŋkuonj pa faanj nsha'a ŋgwa paanchro taonj Ishrae.

Jisho chhu ŋa Pita shi ndāa vi

(Matio 26:31-35; Maaku 14:27-31; Jouj 13:36-38)

³¹ Shemu, Shemu, lii njəi! Shata kwo luonj shina mbho Minnwi no krū nu vəi no ha'anj pi ghà ŋkrū prupina ne. ³² Ndo ŋkwo luonj Minnwi mfe ve, ma Shemu, ŋa ki'i pinj yo chī'i. Ndiŋ ŋa o pinj ŋkwəi njəi a ne, o mā'anj ghrí liŋ po."

³³ Pita khwē ŋa, "Taatho, mbiri nonj a ŋa pogo shi ŋgu' o ŋgəi chéinj ka'a, ŋkhu ka'a."

³⁴ Jisho khwē gho ŋa, "Pita, nshwei gho, mba'a minjəi khwe shi'a ki o lo nchhu ni trei ŋgé ŋa o lo nji'i nji a."

Jisho shūu tənə ghanj younjij pi

³⁵ Jisho pinj nchhu ni pugu ŋa, "Ndiŋ ŋa mi ni ntaonj vəi ki pəi lo ntuo piənj mbinj, ki lo ntuo piənj, ki tra, pəi ni mbou yaonj?"

Pugu ŋa, "Ŋga."

³⁶ A pinj nchhu ŋa, "Ndo ti ndwe, ŋonj ŋa a fā'o mbinj ne lōgo pugu piənj. Ŋonj ŋa a lo nji'i mfā'o kafa ne, fini ndhwí figəi yi njuonj no gho. ³⁷ Nthe yie gho, nchhu ni pəi ŋa chrà Minnwi yei ŋa pi nā'anj ŋa, 'pi shia vi shina ghanj chwīe phi ne*, shi ŋgu' o ndōgo li'i mbinj mu nthe ŋa pa nnu pə ŋa pi nā'anj nthe a ne tho ŋgu' o ndōgo li'i ŋkwanj ha'anj pi ni nā'anj ne."

³⁸ Pa ghanj younjij pi chhu gho ŋa, "Taatho, lii njəi paa kafa po neinj."

* 22:37 22:37 Ishaya 53:12.

A chhu ni pugu ña, **“Yine chrà lūgwi nne.”**

*Jisho luon Minnwi ñkuon mbra
(Matio 26:36-46; Maaku 14:32-42)*

³⁹ Jisho taon mon la'a ñkwan ha'an a gha mbigi ntaon ne, ñgēi ñkuon Mbra pa Thi Olive pugu pa ghan younjin pi. ⁴⁰ Nga nchēin fō, nchhu ni ghan younjin pi ña, **“Pēi luon Minnwi nne ña ki'i pēi gū mon mōon nu.”**

⁴¹ Nchēnē ndōllo ti ñgēi nchēin fi'i li'i ña ñon mā'an ñgū'ō a chēin ne, ñkwi kwere yi shhe nduon Minnwi ña, ⁴² **“Tāa a, a mbo khwatua yō,ō pēi ndua ñgē'i pīphi yei ki ndō nnu. Ndō ti ki'i a pō pi nō ha'an ntā'a nu ne, a pō nō ha'an o tā'a nu ña a pō ne.”** ⁴³ Yichēi ñgan ntaon Minnwi llo po nthō mā'an ghrī yi mon yū'ō ghō, ⁴⁴ a luon Minnwi ni ñji ti lie yi taon mbo nō chhī nchēin nu shhe.

⁴⁵ A gha mī'en luon nu, ñgēi mbara pa ghan younjin pi pugu lle nu nthē yu'ō njū'ō. ⁴⁶ A pie vugu ña, **“Pēi lle pi kho? Pēi lōllo tothi nduon Minnwi nne ña ki'i pēi gū mon mōon nu.”**

Pi wēin Jisho

(Matio 26:47-56; Maaku 14:43-50; Jouñ 18:3-11)

⁴⁷ A gha ñgu'ō nchrā nu ne, yú ñgwa chēin, ñon chēi, ligi yi pō Judashi, ña a ni mbo ta'a ñon shina paanchro ghō, pō ju shhi. Nchēnē nthō yēi Jisho mban vi nō chrā nu ghō. ⁴⁸ Ndō Jisho chhu ghō ña, **“Judashi, o shi mfini a, Muon Ñonmishua, ni pan nu ma nō chrā nu?”**

⁴⁹ Pa ñgwa pe ña pugu ni mbo yēi yu ne gha ñjēi nnu ña a tā'a nu ndōgo li'i ne, nchhu ghō

ɲa, “Taathɔ, p̄igi shua kafa nshāan vugu nɔ?”
⁵⁰ Yichəi ta’a yi shina pugu che ténə ɲgei mbhɔ
 ji muun fà’a ta’a taathɔ pa thishi ghan fə’ingien.

⁵¹ Jishɔ chhu ɲa, “**Ki’i pəi nu’un nchwīe!**”
 Nkāon ténə muun fà’a ghɔ, a tini.

⁵² Nenne, Jishɔ chhu ni pa thishi ghan fə’ingien
 pugu pa ghan kē’i Nda Minnwi pugu pa thishi
 ɲa pugu ni nthɔ nu ɲgwēin vi ne ɲa, “**Mbɔ pi
 ɲgina minwi ɲa pəi thɔ nu ɲgwēin ni pa kafa
 pugu pa wréi?**” ⁵³ Nguon llé ghao pia pɔ nu mon
 Nda Minnwi, pa’a pəi lɔ mba’o nɔ wēin nu ma.
 Ndo yei ndii yei pugu pa yi nji mon njin.”

Pita lāa Jishɔ

*(Matio 26:57-58,69-75; Maaku 14:53-54,66-72;
 Jouŋ 18:12-18,25-27)*

⁵⁴ Nenne, pa ghan kē’i Nda Minnwi wēin vi
 ɲgəi ni ju nda taathɔ pa thishi ghan fə’ingien.
 Pita yōu njin yugu ndɔ mbɔ pi fie njin. ⁵⁵ Pugu
 ni ɲga mfrəi mɔɲon mon titri yina, ti ɲkiri
 nchɔchhɔ ka’a, Pita chhɔ shina pugu. ⁵⁶ Ta’a
 muun fà’a mbɔ mingwe, ni ɲga njei Pita a chhɔ
 yei mɔɲon ghɔ, a ya ligi yi mbin yu, nchhu ɲa,
 “Nɔn vei ni mbɔ pugu Jishɔ ɲkaa yu.”

⁵⁷ A lāa, nchhu nu ɲa, “Maa, ndɔ nji’i nji vi!”

⁵⁸ A gha ndara, yichəi ɲon pini nu’un njei vi,
 nchhu ɲa, “O ta’a pakwo pi!”

Pita chhu ɲa, “Tăa, ndɔ nji’i mbɔ ta’a ɲon
 vugu!”

⁵⁹ A ni ɲga nu’un njunu, yichəi ɲon pini nu’un
 njei vi, ntii nu ɲa, “Shishini, ɲon vei ni mbɔ pugu
 Jishɔ nthɔ ɲa, a llo Galili ɲkaa yu!”

⁶⁰ Ndo Pita khwē ŋa, “Tăa, ndo nji’i nji nnu ha’añ o tho nchhu nu ne!”

Nō ha’añ Pita ni ŋgu’o nchrā nu ne, min̄kə’i khwē. ⁶¹ Taathō kara mbē’i Pita. A kwīŋ chrà Taathō, ŋkwan̄ ha’añ a ni nchhu ghō ŋa, “**Ŋkaon̄ min̄kə’i maa ŋkhwē shi’a, o shi ndāa a ni trēi ŋgē.**” ⁶² Nenne, Pita taon̄ mbhi ŋkəi a gha’a.

*Pi wie Jishō mbini mā’añ vi ni kwèiŋ
(Matio 26:67-68; Maaku 14:65)*

⁶³ Pa ŋgwa ŋa pugu ni ŋkē’i Jishō ne ni njē mā’añ nu vi ni kwèiŋ ndo mbini nthō ŋgwie vi.

⁶⁴ Pugu ni ŋkrao ligi yi ni ndhwí, mbie vi ŋa, “Nō njəilí’i, shwei vigi ni ŋon̄ ŋa a wie ghō ne!”

⁶⁵ Pugu ni nthō mbini nchhu pichəi ntou pa nnu, ŋgwē’i vi.

Jishō shhi pa kún

(Matio 26:59-66; Maaku 14:55-64; Jouŋ 18:19-24)

⁶⁶ Mbhi ni ŋga ndan̄, pi lōgō Jishō ŋgəi nō shhi kiri pa thishi, mbō pa thishi ghan̄ fē’iŋgiēŋ, pugu pa ghan̄ yē’i ŋgwa ni gí Mushi. Pugu chhu ghō ŋa, ⁶⁷ “Ō mbō Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaon̄ nō Ŋkwe ne, o chhu ni pigi.”

Jishō khwē ŋa, “**Mi nshwei vəi pa’a pəi lo mbin̄,** ⁶⁸ ndo mi mbie vəi ni ta’a nnu, pa’a pəi lo mfā’o khwē. ⁶⁹ Ndo llo ndwe ŋgəi nu shhi pi shi nchərə Muuŋ Ŋon̄mishua ŋgei mbhō ji Minnwi ŋa a fā’o ŋguon̄ ghrí ne.”

⁷⁰ Nenne ŋguon̄ yugu pie vi ŋa, “Yie nōon̄ ŋa o pō Muuŋ Minnwi?”

A chhu ŋa, “**Pəi chhu ŋa mi yie.**”

⁷¹ Nenne, pugu chhu ña, “Pia nu’uñ ntā’a pi kħo ndwe nja’o, pia ya’o ni non yia llo mbħo yu.”

23

Jisho shhi Paile

(*Matio 27:1-2,11-14; Maaku 15:1-5; Jouñ 18:28-38*)

¹ Nguon kiri pa thishi pigho yrei ndōgo Jisho ñgēi nō shhi Paile, ² nchhu pa nnu tho yu ña, “Ñon yei tho ntho nu ni titini minduonduon shina ñgwa pigi, ndāa nu ña ki’i pigi mā’an taashi ni Kaisha, ndo nchhu nu ña ju ndutho yi, Ju ña Minnwi Chu’o Ntaon nō Nkwe ne, mbo fūon.”

³ Paile pie vi ña, “O fūon pa Juu?”

A khwē ghō ña, **“A ha’an o chhu ne.”**

⁴ Paile chhu ni pa thishi ghan fe’ingien pugu pa yú ñgwa pigho ña, “Ndo njēi fāñ ñon vei.”

⁵ Pugu wu’o mfrafra, nchhu nu ña, “A ni’in pun ñgwa ni yaon ña a ye’i nu ne mon ñguon Judia, llo Galili ti ntho nchēin hein.”

⁶ Paile ni nja’o mbie ña, “Ñon vei llo pi Galili?”

⁷ A ni ñga nja’o ña Jisho llo pi mon ye li’i ña a sha’a fūon Hero ne, a taon vi ghō. Hero ni mbo Jerushalein ndii ghō.

Jisho shhi Hero

⁸ Ndi ña Hero ni njēi Jisho ne, mfā’o ntou pwatua, nthē ña a ni ñkwo tho nja’o ntou pa nnu nō ligi yi ñkhwā nu nō yēi nu vi. A ni ñkhwā nu nō yēi nu, a chwē pa nnu ghraoghrao. ⁹ Nthē yie ghō, a tou vi ñkien ntou yi, ndo pa’a Jisho lo ñkhwē. ¹⁰ Pa thishi ghan fe’ingien pugu pa

ghan ye'i ngwa ni gí Mushi taon shhi ntigi ntou pa nnu tho yu. ¹¹ Hero pugu pa ghan nchhò pi ni nga nshhū vi ndo mā'an vi ni kwèin, ndōgo piri mā'an mbin yu mbini ndu'u vi ni Paile. ¹² Hero pugu Paile gū pa taannu yua ghò nthe ña pugu ni mfūon mbo pi ni kipina.

Pi fe njó gu ni Jisho

(Matio 27:15-26; Maaku 15:6-15; Jouñ 18:39-19:16)

¹³ Paile kiri pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan shá'a, ni pa ngwa gha, ¹⁴ nchhu ni pugu ña, "Pèi tho ni non vei hein nchhu ña a tho nchwie nu ngwa tinitho, ñga ntou vi shhi pèi, pa'a ndo njèi a fàn sheshe nnu mon nguon pa nnu ña pèi wèin vi nò ne. ¹⁵ Ndo pa'a Hero lo njèi ñkaa yu, nne a pini ndu'u vi ni pia. Nò ha'an pèi yei ne, a lo nji'i nchwie yichèi nnu ña a pie ña pi jwi vi, ¹⁶ nthe yie ghò, nshi ngu'ò ngwie vi wie, mien vi a ghèi." ¹⁷ [Sheshe llé jì Lli Nji'a Paile ghà nchu'ò ta'a ngan chéin nò ligi yugu.]

¹⁸ Nguon kiri ngwa pa'ò ngòu ña, "Jwi vi, nchu'ò Baraba mfe ni pigi!" ¹⁹ Baraba ni mbo non ña pi ni ni'in vi chéin nthe ña titini minduonduon ni ngū mon la'a pi jwi non. ²⁰ Paile chrā ni pugu ñkamu'on nthe ña a ni ntā'a nu mien vi a ghèi ne. ²¹ Pugu pa'ò ngòu ña, "Kwin vi ñkuon wá'a, kwīn vi ñkuon wá'a!"

²² Nò ngé yi trei, Paile pie ni pugu ña, "Nthe khò, phi ña non vei chwie ne pò pi khò? Ndo njèi sheshe fàn mbin yu ña a pie ña pi jwi vi jwi ne, nthe yie ghò, nshi ngu'ò ngwie vi wie, nchu'ò vi a ghèi."

²³ Ndo pugu li'i, njōno nu ηkieη ni nji, nchhu nu ηa pi kwīη vi ηkuoη wá'a. Pugu yōno ti yugu chēiη. ²⁴ Nenne, Paile sha'a ηa pi jwi Jisho no ha'anη pugu ta'a nu ne. ²⁵ A chu'ō ηoη ηa pugu tā'a nu ne, mbo ηoη ve ηa pi ni ni'īη vi chēiη nthe titini minduoηnduoη ηa a ni nchwīe a gū moη la'a pi jwi ηoη ne, mfe Jisho ni pugu ηa pugu jwi vi, mbo nnu ha'anη pugu ni ntā'a nu ne.

Pi kwīη Jisho ηkuoη wá'a

(Matio 27:32-44; Maaku 15:21-32; Jourη 19:17-27)

²⁶ Pa ghan mā'anη nchho Roma wēiη Jisho ηgēi no. No ha'anη pugu ni ηgēi nu ne, pugu wēiη ηoη chēi, ligi yi pō Shemu, mbo ηoη la'ataoη Shirin ηa a ni ndho moη yichēi li'i la'ataoη gho ntho nu. Pugu nū'ōη wá'a mbə'i yu, ηi vi ηa a tierη ηgēi no njin Jisho.

²⁷ Mme kiri ηgwa yōu njin Jisho pugu pa piηge ηa pugu ni ntho ηkēi vi ni nji ne. ²⁸ Ndo Jisho kara nchhu ni pugu ηa, **"Piηge Jerushaleiη, ki'i pēi kēi a, pēi kēi noη pēi pugu pa puoη pēi.** ²⁹ **Nthe ηa yichēi llé tho ntho nu ηa pi shi nchhu ηa, 'Mbrotho miηgwe ηa a ηkhwē ne, ni pa puη pe ηa muuη shi ya'a taoη fo ne, ni pa pini pe ηa pugu shi ya'a nu'ōη muuη ne.'** ³⁰ Nenne, ηgwa njē nchhu nu ni memme mbra ηa, 'Gū mbiη pigi,' nchhu ni puoη mi mbra ηa, 'Kuru vigi!' ³¹ Pi mfe ηgə'i ni ηoη ηa mbho yi yi wo ne fi'i yei, kaη a shi mbo pi neiη ni ηoη ηa a fāaη nnu ne?"*

* **23:31** 23:31 Yei ghrà pō moη Nwa'anli Minnwi lleshhi pi ηa Nthe ηa ηkwaη nnu pei ndōgo li'i ndii ηa thi yi fhe ne, kaη a shi mbo pi neiη ndii ηa thi yi yó ne?

³² Pa ghanj mā'anj nchho Roma lōgo pichəi paa ngwa ɲa pugu ni mbo pa ngusha'a ɲkaa pugu, ngəi nɔ li'i jwi vugu pugu pa Jisho. ³³ Nɲa ntho nchəinj li'i chəi ɲa pi mēinj ni "Kwéi Tho", ɲkwīnj Jisho fɔ ɲkuonj wá'a pugu pa ngusha'a pigho, ta'a yi ɲgei mbho ji, ta'a yi ɲgei mbho ɲkwrei.

³⁴ Jisho chhu ɲa, "Tǎa, li'ε phi yugu nthε ɲa pugu lo nji nnu ha'anj pugu chwie nu nε." Nennε, pugu mā'anj yaonj nɔ pɛ'i nɔ yəi nu ɲa a shi nji gǔ ndhwí yi shina pugu.

³⁵ Pa ngwa thi fɔ mbɛ'i nu, pa thishi mā'anj vi ni kwəinj ɲa, "A ni ntho ɲkwe ngwa, a kwe nε nonj yi pia nɔ ha'anj a mbo Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaonj nɔ ɲkwe, llo mbho Minnwi, yε ɲa Minnwi chu'ɔ vi nε." ³⁶ Pa ghanj mā'anj nchho mā'anj vi ni kwəinj ɲkaa pugu mfe là'o chəchigəi gho. ³⁷ Nchhu nu gho ɲa, "Ɔ mbo fùonj pa Juu, ɔ kwe nε nonj yɔ pia! Pigi yəi!" ³⁸ Pi ni nā'anj yaonj ɲkwīnj ɲkuonj tho wá'a tho yu ɲa, "Yei fùonj pa ngwa Juu."

³⁹ Yichəi ta'a ngusha'a gho ɲa pi ni ɲkwīnj vugu pugu nε wɛ'i vi, nchhu nu ɲa, "Ɔ lo mbo Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaonj nɔ ɲkwe nε? Kwe nε nonj yɔ, mbini ɲkwe vigi."

⁴⁰ Vichəi ta'a ngusha'a gho pīga vi, nchhu nu ɲa, "Ɔ lo ndou ti mbogo Minnwi, nthε ɲa pi ya'a ta'a fi'i njɔ ni pia, mbo gu? ⁴¹ Yogo njɔ kā'o nthε ɲa pogo khu nɔ nnu ɲa pogo tā'a, ndo ti nonj vei lo nji'i mfāanj kanj ta'a nnu." ⁴² Nchhu ki'ε ɲa, "Jisho, kwīnj a ndii ɲa ɔ nii monj Sha'afuonj yɔ nε."

⁴³ Jisho lu'u gho na, **“Shishini, nshwei gho, shi'a pogo shi mbo mon nchho shi'i Po.”**

Gu Jisho

(Matio 27:45-56; Maaku 15:33-41; Jouy 19:28-30)

⁴⁴ A ni mbo mon ntun minaon na njinjin ni gu mon nguon li'i ghao fo ti ngēi nchēin mon trēi minaon ni naonchi, ⁴⁵ nthē na minaon shi ki lo nu'un nthē nu. Ndhwí ki'i li'i na a ni mbo mon Nda Minnwi shāa ntaon yi paa. ⁴⁶ Jisho gha nkēi ni nji nchhu na, **“Tāa a, m̄fē jijwe a mbho gho!”** A ni nga nchhu nenne, jijwe yi taon.

⁴⁷ Nthishi pa ta'a nkii shooge ni nga njai nnu ha'an a lōgo li'i nē, nga'o Minnwi nchhu na, **“Shishini, non vei ni mbo non ndindi.”** ⁴⁸ Ndi na ngwa na pugu ni nkiri fo no yēi nu nnu na a shi ndōgo li'i ni njai nnu na a ni ndōgo li'i nē, pugu wie njū'ō yugu mbini la'a mon tu'utho. ⁴⁹ Ndo nguon ngwa pē na pugu ni nji Jisho, mbigi pugu pa piṅge na pugu ni njou nin yi llo Galili nē, thi fie hin ntho njai nnu pei.

Pa taannu Jisho twei vi

(Matio 27:57-61; Maaku 15:42-47; Jouy 19:38-42)

⁵⁰ Non chēi ni mbo fo, ligi yi po Joshe, llo yichēi li'i Judia na pi mēin ni Arimatia, mbo non shi'i ndo mbo non ndindi. ⁵¹ Nji'i nthē pi no ha'an a ni mbo ngia pa thishi pigho nē, a shi ki lo nji'i mbin nnu na pi ni nkā'a ndo nchwīe mbin Jisho nē, ni ntho njwēre Sha'afuon Minnwi. ⁵² A ni ngēi mbara Paile na a fē khu Jisho gho. ⁵³ A shwi'i khu yi shhe, mbara vi mon mbho ndhwí fhu, ni'in vi

mon mbo na pi fi'i nkuon ngù'ò nò fún, mbo ye na pi shi ki lo naa ma ntwei non fo. ⁵⁴ A ni mbo llé p̄iri nu non nò Llé Ji. Llé Ji gho kwo tā'a nu njē.

⁵⁵ Pinge na pugu pa Jisho ni ndho Galili ne yōu njin Joshe ngōi njai fún ndo njai nkwan ha'an pi ni nū'ōn khu Jisho mon gho ne. ⁵⁶ Ngōi ki'e la'a mbiri laminda pugu pa pichai pa mbwa wru nū'ōn, mferē non Llé Ji nò ha'an kina chhu ne.

24

Jisho pini nu'un nku'ò

(Matio 28:1-10; Maaku 16:1-8; Jouy 20:1-10)

¹ Mon fūon llembhi mbo Shonde mon shwi'i tan gho, nkien ni muon tutu'u, pingē pē lōgo laminda na pugu ni mbiri ne, ngōi nò chofun.

² Nga nchēin fo, njai na pi kwo kēnō ngù'ò ha'an a ni nchri chofun ne. ³ Pugu ni nga nii mon gho, pa'a ndo njai khu Taathō mbo Jisho. ⁴ Nò ha'an thō yugu ni nthō mfin nu ni nnu ha'an a lōgo li'i ne, paa ngwa wī'i nthi yai pugu ndhwī yugu thō sheishei nò fiembi. ⁵ Pōgo gu ni nga ngwēin vugu, pugu tu'u thō yugu shhe, pa ngwa pigho pie na, "Pai kie nei nthō ntā'a non maon shina pa ngwa khu? ⁶ A lo nji'i mbo hein, a ku'ò lo mon gu! Kwin nnu na a ni nchhu ni pai ndii na a ni mbo Galili ne: ⁷ 'Pi shi ncha'a Muon Nonmishua mfe mbho ghan phi, pi kwīn vi nkuon wá'a. A gha nda'a trei llé, a pini nku'ò.'"

⁸ Pinge pigho kwin chrà yi, ⁹ nkwai lo chofun gho, nshwei nguon nnu pei ni ta'anchro pa ghan ntaon pi pugu pa nguon pichai ghan younjin pi.

10 Pinḡe pigho ni mbo Meri Madalin, Joana, ni Meri mūun Jēin, pugu pa pichēi pa pinḡe nduon ḡa pugu ni nshwei pa nnu pei ni pa ghan ntaon pi nē. 11 Pugu Ii a pō nō nnu na, nenne pa'a ndo mbin nnu pigho. 12 Ndo Pita yrei ntei ḡḡēi chofun, ḡa ntu'u non yi mbē'i mon fún, njēi ndhwí fhu fō ki yaon nduon lo mbo fō. A pīni la'a, nchho ḡḡrāo nnu ḡa a lōḡo lí'i nē.

*Jisho para paa ḡḡwa shendaon Emao
(Maaku 16:12-13)*

13 Wu'ō llé ḡho, paa ghan younjin Jisho ḡhēi nu lí'i chēi, pi mēin ni Emao, wun ḡkan kwò llo Jerushalein. 14 Pugu ni ntho nshāa Shaanḡa ḡkuon ḡḡuon nnu pē ḡa a lōḡo lí'i nē. 15 Nō ha'an pugu ni nchrā nu ndo nshāa nu nē, Jisho nyien mbara vugu, pugu pugu nyien nu ka'a. 16 Yaon chri ligi yugu, pugu yēi vi ndo pa'a ndo nji ḡḡan vi.

17 A pie vugu ḡa, **“Pēi ḡha nyien nu, ntho nchrā pi khō?”**

Pugu tithi ḡkuokuo. 18 Ta'a ḡon shina pugu, ligi yi pō Kleopa, chhu ḡho ḡa, “A wu'ō ḡò tē'i ḡho mbo ḡḡan kra Jerushalein ḡa a lo nji nnu pē ḡa a lōḡo lí'i fō mon llé pei nē?”

19 Jisho pie vugu ḡa, **“Mbo pa khō?”**

Pugu chhu ḡho ḡa, “Pa nnu nō ligi Jisho llo Nashare, a ni mbo njēli'i Minnwi, ntini mon ḡḡuon nnu ḡa a ni nchhu ndo nchwīe nē, nōon nu ḡa Minnwi ni mbin vi, ḡḡwamishua ḡha'o vi. 20 Pa thishi ghan fē'inḡien pugu pa pichēi pa memme ḡḡwa pia fē vi ḡa pi fē njō ḡu ḡho pi kwīn vi ḡkuon wá'a. 21 Pigi ni ḡkwā'a ḡa a ju mbo ḡon

ɲa a shi ɲkwe puon Ishrae nɛ. Mbapa nenne, a trei llé shi'a ndo ha'an nnu pei lɔgo li'i nɛ. ²² Nɔ pīgi nu ɲkuon ghɔ, pichəi piŋgɛ pigi chhu nnu ghraoghrao ni pigi. Pugu ni mbo chofun ni tutu'u, ²³ ndo pa'a ndo njəi khu yi, mbini nchhu nu ɲa pugu yəi ghan ntaon Minnwi, pugu chhu ɲa a yi maon. ²⁴ Pichəi pa ɲgwa ɲa pigi pugu ni mbo nɛ ghəi chofun ghɔ ɲgu'ɔ njəi pi ɲkwan ha'an piŋgɛ pigɔ ni nchhu nɛ, ndo pa'a ndo njəi vi fo."

²⁵ Jisho chhu ni pugu ɲa, "Pəi ki'i na pi nein, a lo ɲkē'i ɲga'a vəi pi nein nɔ pin nu pa nnu ha'an pa njəli'i Minnwi ni nchhu nɛ. ²⁶ A shi ki lo mbie ɲa Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe nɛ, yəi ɲgə'i pei nii mon ndigha'o yi?" ²⁷ A jē mon ɲwa'anli Mushi ti ɲgəi nii mon pa ɲwa'anli pichəi pa njəli'i Minnwi, ntere ni pugu ɲguon yaon ɲa ɲwa'anli Minnwi ni nchhu nthɛ vi nɛ.

²⁸ Nɔ ha'an pugu ni mbara nu la'ataon ghɔ nɛ, Jisho chwie nɔ ha'an a fəfərə. ²⁹ Pugu wēin vi ɲa a kina, nchhu nu ghɔ ɲa, "Pia la'a ka'a, llembhi kwo tho memme, li'i lo ɲkwo shini nu." Nenne, a nii nda nɔ la'a nu pugu pugu. ³⁰ Ndi ɲa pugu pugu ni mbo ɲkuon taprei li'i ji maon nɛ, a lɔgo brei mfe tōo nu, mbə'i ɲgrā ni pugu. ³¹ Ligi yugu ɲa'an, pugu ji vi, ndo a phe ligi pugu.

³² Pugu chhu ni non pugu ɲa, "Njù'ɔ yɔgo lo ɲgu'ɔ ntho ɲkiiki mon ghɔ nɔ ha'an a ni ntho ntūgu ɲwa'anli Minnwi ni pɔgo nɛ?" ³³ Pugu yrei shhe ndi ghɔ mbini Jerushalein njəi ta'anchro pa ghan ntaon Jisho pugu kiri fo pugu pa pichəi pi nduon. ³⁴ Pugu chhu ni paa ɲgwa pɛ ɲa,

“Taathō ku’o shini. A nōon non yi ni Shemu.”

Jishō nōon non yi ni pa ghan younjij pi
(Matio 28:16-20; Maaku 16:14-18; Jouj 20:19-23; Fà’a 1:6-8)

³⁵ Paa ηgwa pigho fi’i pa nnu ηa a lōgo li’i shendaon Emao ne ni pugu, pugu pa ηkwan ha’an pugu ni nji Taathō ndii ηa a pē’i brei ne. ³⁶ Nō ha’an paa ηgwa pigho ni ntho nshwei vugu ni nnu pei ne, Jishō wī’i nthi shina pugu, nchhu ni pugu ηa, “**Ghighri Minnwi pō mbij pēi.**” ³⁷ Non ηguon yugu wīni, pōgo gu wēin vugu, pugu gē ηa pugu yēi pi ηkhushe.

³⁸ A chhu ni pugu ηa, “**Pēi kie neiη mbogo gu neiη? A chwē kho pēi tho mfā’o yei fi’i khutho?**” ³⁹ Lii mbho ma pugu pakwo ma, njēi ηa a lō mbo mmu? Kāon njā’o, nthē ηa ηkhushe shi’a mfā’o frēi pugu pa kwēi nō ha’an pēi yēi mfā’o ne.” ⁴⁰ A ni nchhu nnu yei, nōon mbho mi pugu pakwo mi ni pugu.

⁴¹ Pugu ni mfā’o pwanju’o ndo ηgrāo ti a fhi ni pugu pi nō ha’an a pō pi njēin. Nenne, Jishō pie vugu ηa, “**Pēi fā’o sheshe yaon ji heiη?**” ⁴² Pugu fe nyi’an tūon ghō, ⁴³ a kwe ηkru shhi pugu.

⁴⁴ Nchhu ηa, “**Yei pa nnu ηa ηki chhu ni pēi ndii ηa pia ni ngu’o mbo ka’a ne, ηa ηguon pa nnu ηa pi ni nā’an nō ligi a mon gí Mushi ni yi pa njēli’i Minnwi pugu pa Nwa’anli Nkhī ne shi ngu’o ndōgo li’i pi nenne.**” ⁴⁵ Nenne, a ηa’an lina yugu ηa pugu ji chrà Minnwi. ⁴⁶ Nchhu ni pugu ηa, “**Pi ni nā’an ηa, ‘Ju ηa Minnwi Chu’o Ntaon nō Nkwe ne shi njēi ηgē’i ndo ηkhu a gha mbo mon trei lembhi, a ku’o.’**” ⁴⁷ Pugu pa ηa mon

ligi Krishto gho, pi shi nchii ni pa nguon ηgwa ηkuon mbhi ηa pugu pā'a ηkūnu yugu ni phi, Minnwi li'ε mfe ni pugu, p̄ai jē Jerushalein. ⁴⁸ P̄ai ȳai pa nnu pei, p̄ai gh̄ai nshwei ηgwa nduon n̄o gho.

⁴⁹ “Nshi ntaon kà'a Tăa a ni p̄ai. Ndo p̄ai chocho Jerushalein hein ti nji llo tothi shi nshwi'i mbin̄ p̄ai.”

Jisho ku'ɔ po

(Maaku 16:19-20; Fà'a 1:9-11)

⁵⁰ Nenne, Jisho lōgo vugu llo Jerushalein ηḡai ti nch̄ain mbin̄ la'ataon Betani, mbi'i mbho mi tothi nduon mb̄oro Minnwi mfe ni pugu. ⁵¹ Ndo ha'an̄ a fe mb̄oro ni pugu ne, mien̄ vugu, Minnwi lōgo vi ηku'ɔ n̄o po. ⁵² Nenne, pugu gha'o vi, mbin̄i Jerushalein ni ntou pwanju'ɔ. ⁵³ Pugu ni ηkina mon̄ Nda Minnwi nguon llé ntho nt̄o Minnwi.

Nwa'anli Kin a Fhi

Bambalang: Nwa'anli Kin a Fhi (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bambalang

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

850ef3bb-da84-57bb-be90-e9077e8294e0